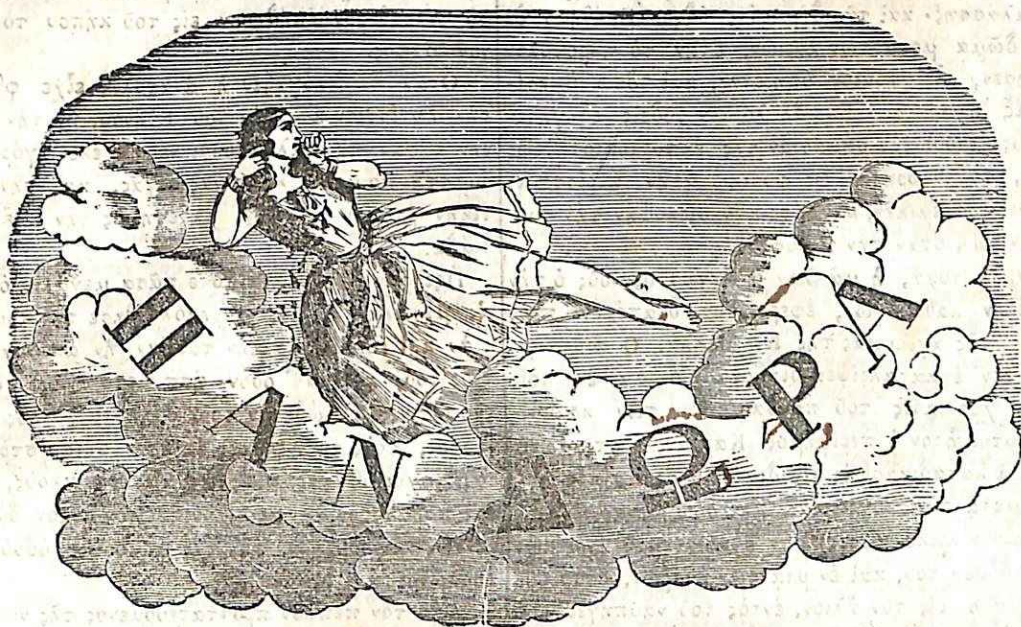

15 ΔΕΚΕΜΒΡ. 1852.

ΤΟΜΟΣ Γ'.

ΦΥΛΛ. 66.

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ.

—ο—

Ἐπειδὴ ἐξέλιπεν ἀπὸ τὸ Γραφεῖον τῆς Πανδώρας ὁλόκληρος ὁ τόμος τοῦ πρώτου ἔτους αὐτῆς, ὅσοι ἔχοντες τοιοῦτους εὐχαριστοῦνται νὰ τοὺς πωλήσωσιν, ἅς τοὺς στείλωσιν εἰς αὐτό· καὶ ἐὰν μὲν ᾖναι πολὺ μεταχειρισμένα τὰ φυλλάδια θέλουσι λάβει ἀνὰ δρ. 8. τὸν τόμον, ἐὰν δὲ μετρίως, ἀνὰ 10!

Τὸ γραφεῖον τῆς Πανδώρας ἀγοράζει προσέτι καὶ τὰ ὑπὸ Στοιχ. Β. καὶ Γ. φυλλάδια.

—❖❖❖—

ΚΑΡΔΑΝ Ο ΔΙΓΑΜΟΣ

ΤΟΥ ΜΕΡΗ.

—ο—

Παρὰ τὴν ἀκτὴν τῆς Τουλῶνος, καὶ τοὺς δυτικούς τῶν παρακειμένων ὁρέων πρόποδας, οἱ λόφοι ὅλῃ κοσμοῦνται ἀπὸ ἀγροικίας ὠραίας, τὰς τερπνοτάτας ὅλης τῆς Προβεγγίας, ἀφορώσα πρὸς τὴν θάλασσαν, πρὸς τὸν λιμένα καὶ τὰ ἡγκυροβολημένα

πλοῖα, καὶ ἐχούσας θέαν λαμπρὰν καὶ ποικίλην. Κατὰ τὰς θέρεινὰς ἐσπέρας ὅλαι αἱ οἰκογένειαι κάθονται ἐπὶ τῶν δωμάτων, καὶ ἡ δροσερὰ θαλασσία αὖρα τὰς ἀποζημιοῖ ὅπως οὖν διὰ τῆς ἡμέρας τὸν πνιγρὸν καύσωνα.

Οἱ πρῶτοι ἀστῆρες τῆς ἐνάτης Ἰουνίου τοῦ 1832 ἔστειλον ἤδη εἰς τὸν οὐρανὸν, ὅταν ἐν τῇ σιγῇ τῆς νυκτὸς ἠκούσθη αἶφνης κρότος κανονίου, ἀντηχήσας εἰς τὰ πέριξ ὄρη καὶ τὰς κοιλάδας. Μετὰ τοῦ κρότου δὲ τούτου, τρόμου ηλεκτρικῆς κλονισμὸς διετάραξε τὴν ἡρεμίαν τῆς βραχυτέρας καὶ ὠραιοτέρας θέρεινης νυκτὸς καὶ πανταχοῦ ἐπὶ τῶν δωμάτων, ὅπου ἐκάθηντο συνομιλοῦντες νέοι καὶ νέαι, ἠκούετο τὸ ἐπιφώνημα: α Ἐἷς καταδίκος ἐδραπέτευσε· » καὶ ἐκάστη τῶν οἰκογενειῶν ἐκείνων, αἵτινες ζῶσι μεμονωμέναι ἐπὶ τῶν ἀγροικιδίων τῶν, ἐφαινετο ὡς φοβουμένη μὴ αἶφνης πέσῃ εἰς τὸ μέσον τῆς ἀνθρωπότητας τις τίγρις, δραπέτευσασα ἐκ τοῦ θηριοτροφείου τοῦ ναυπαθμοῦ τῆς Τουλῶνος.

Ἄν ὑπῆρχε τις νὰ παρατηρήσῃ τὴν ταχείαν ἐκείνην πορείαν τῆς φρίκης, ὡς διεδίδετο ἀπὸ προσώπου εἰς πρόσωπον δι' ὅλων τῶν πέριξ κοιλάδων, μετ' ἐκπλήξεως ᾔθελεν ἰδῆ τὴν ἰλαρότητα οὐδόλως ταρχηθεῖσαν ἐπὶ τῆς μορφῆς μιᾶς μόνης οἰκογενείας, ἥτις ἐκάθητο ὑπὸ ἀναλενδράδα, μεταξὺ τοῦ λιμένος καὶ τοῦ ὄρους κειμένην. Ἄλλ' ἡ ἀφοβία αὕτη τινῶν ἐν μέσῳ τοῦ κοινῷ τρόμου, εἶναι εὐεξήγητος, διότι πρὸ ὀλίγων μόνον ἡμερῶν εἶχον φθάσει ἡ Κ. Μελλά καὶ ἡ θιγάτρη τῆς Ἄννα ἀπὸ Νεοβοράκου εἰς Τουλῶνα, πρὸς ἀποπεράτωσιν σπουδαίας οἰκιακῆς υποθέσεως, καὶ

είχον μισθώσει ώραίαν ἔπαυλιν, ὀλίγον ἀπέχουσαν τῆς θαλάσσης· καὶ τῆς δημοσίας ὁδοῦ. Ἐκλήθη δὲ εἰς τὸ δῶμα μετὰ τῶν κυριῶν, ὅταν τὸ πυροδόλον ἀντήχησεν, εἰς γηραιὸς ὑπνέτης, καὶ δύο ὑπνέτριαι ἐξ Ἀμερικῆς. Ἐπειδὴ λοιπὸν οὐδεὶς ἐξήγγισεν εἰς τοὺς ξένους τὴν σημασίαν τῆς ἐκπυροσκοπότητος ἐκείνης, τὸ ἐθεώρησαν ὡς φυσικωτάτην περίστασιν εἰς πόλιν πολυεμελὴν, καὶ οὔτε κἄν διέκοψαν τὴν συδιάλεξιν τῶν, ὅταν τὴν ἤκουσαν.

Ἡ τυπὴ τύχη, ἡ μάλλον ὁ ἄγνωστος νοῦς ὁ τὴν εἰμαρμένην καθοδηγῶν, ἔφερε τὸν δραπέτην πρὸς τὸ μέρος τῆς χροικίας τῆς Κ. Μελλά. Ὁ ἄνθρωπος οὗτος εἶχεν ἐγκαταλείψει διαβόητον ὄνομα ἐν τοῖς αἰσχροῖς χροϊκοῖς τοῦ πανδαυμένου τῶν κακούργων. Αὐτὸς ἦτον ὁ περιφημὸς Καρδάν, ὁ στιγματοσθεὶς καὶ καταδικασθεὶς εἰς διὰ βίου δεσμὰ διὰ διαγαμίαν μετὰ πλαστογραφίας. Ἐπὶ δύο μῆνας ἐρόνιζε τὸν σιδηρὸν κρίκον ὅστις τὸν συνέδεε μετ' ἐνὸς τῶν συγκαταδίκων του, καὶ ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν, ὅταν οὗτος κοιμήτο εἰς τὸν ἥλιον, ἐντὸς τοῦ ναυπηγείου, ὁ Καρδάν ἐβράσσε τὸν κρίκον καὶ ἐδραπέτευσεν, ὁ δὲ σύντροφός του, μετὰ βραχὺν ὕπνον ὃν ὑπέκλεψεν ἀπὸ τοῦ δεσμοφυλακῆος τῶν τὴν ἐπαγρύπνησιν, ἰδὼν ὅτι ἔμεινε μόνος, ἐκρίθη εἰς σπήλαιον ἐσηματισμένον ἀπὸ δοκούς καὶ σανίδας, καὶ περιέμεινε στιγμὴν κατὰλληλον, ὅπως φύγῃ καὶ αὐτός. Ἀλλὰ τὴν ἐπαύριον εὐρέθη καὶ συνελήθη· τοῦ δὲ Καρδάν ἡ δραπέτευσις ἐννοήθη μόνον τὴν ἐσπέραν τῆς προτεραίας.

Ὁ διαβόητος οὗτος κακούργος ἦτον τότε τριακοντούτης, καὶ πρὸ τεσσάρων ἡδὴ ἐτῶν καταδικασμένος εἰς τὰ δημόσια ἔργα. Τὸ ὑψηλὸν καὶ εὐρυμὸν τοῦ ἀνδραγαθίου, οἱ εὐγενεῖς τρόποι του, ἡ ὠχρὰ καὶ ὑπερφανὴς του μορφή, ἡλαγχον κακούργον τῆς ἀνωτέρας κοινωνίας, ὃν περιέβαλλεν ὁ ἐρυθρὸς ἐπενδυτής, ἡ στολὴ τοῦ καταδίκου, ἥτις ἰσοπεδοῖ πάντας τὰς τάξεις. Ἀλλὰ τὴν νύκτα ἐκείνην ὁ Καρδάν εἶχε ῥίψει τὸν ἐπενδυτὴν εἰς τὰς τριβόλους. Ταχύς δὲ, εὐκίνητος, εὐρωστος, ἔτρεχε μετ' ὅλης του τῆς δυνάμεως, καὶ τὸ σπεῦδόν του βᾶδισμα ὁμοιάζε μάλλον πτήσιν σαρκοφάγου ὀρνέου, ἢ σκιρτήματα πάνθηρος. Φθὰς δὲ ὑπὸ τὰ μεγάλα δένδρα τῆς οἰκίας τῆς Κ. Μελλά, ἔκρινεν ἐκ πρώτου βλέμματος τὸ ἔδαφος διὰ τῆς λεπτῆς ἐκείνης αἰσθήσεως, ἣν ἡ φύσις δίδωσι τοῖς θηρίοις, καὶ ἀνὰ ῥιχθῆς ὡς αἰλουρος εἰς δοκὸν τινα προσανακεκλιμένην εἰς τὰ ὀπίσθια τῆς οἰκίας, εἰσῆλθεν εἰς τὰ δωμάτια τοῦ πρώτου ἀνωγαίου, καὶ μετὰ πέντε λεπτὰ εἶχεν ἤδη ἐξετάσει τὰ πάντα, εἶχεν ἰδῆ ἐν τῷ σκότει ἐκαστον ἀντικείμενον, ὡς ἂν τὸν ἐφώτιζεν ἡ φλόξ τῆς πυρρᾶς κόμης του ἢ τῶν σπινθηροδόλων τοῦ ὀφθαλμοῦ.

Ἄν οἱ τοιοῦτοι ἄνθρωποι ἤσκουν ἐπ' ἀγαθῇ τὴν ἐξαίρετον αὐτῶν ἱκανότητα δι' ἧς ἐργάζονται τὸ κακόν, τὸ ἀνθρώπινον γένος ἔθελεν ἐντὸς ὀλίγου ἀναπλασθῆ.

Ὁ Καρδάν εὗρε χρήματά τινα ἐντὸς τοῦ γραφείου, καὶ τὰ ἐτύλιξεν εἰς τὸν πρῶτον χάρτην ὃν ἤκουσε τρύζοντα ὑπὸ τὴν χεῖρά του. Περιωρίσθη δὲ εἰς τὴν μικρὰν ταύτην ποσότητα, ἥτις τῷ ἦρκει διὰ τὰς

πρώτας καὶ μάλλον κατεπειγούσας ἀνάγκας, καὶ ἀπὸ τοῦ περὶ τὸν ἐπὶ τὸν κήπου τὸ ὠργωμένον ἔδαφος.

Ὅταν δὲ διπύλαζεν ἡ ἀνατολή, εἶχε φθάσει εἰς τὴν ἡφίστιον κορυφὴν τοῦ Εὐήνου, ἧς τὴν ἐσθραμμένην λάξαν περικαλύπτουσι νέφη· ἐκεῖ ἠγόρασεν ἐνδύματα ποιμένος καὶ τινὰς αἶγας, καὶ τὴν ποιμαντικὴν ράβδον κρατῶν, κατέβη εἰς τὴν ἀπέναντι πεδιάδα.

Ἠξέρω δὲ ὅτι πάντοτε πᾶσα μεγάλη ὁδὸς φέρει εἰς μεγάλην πόλιν, παρεκλούθησε τὴν πρώτην μακρὰν καὶ εὐρεῖαν λευκὴν ταινίαν ἣν ἀπῆντησεν ἐμπρὸς του, καὶ καθ' ὁδὸν ἡσπάζετο τοὺς χωροφύλακας αἵτινες συνώδεον τοὺς δραπέτας, τοὺς ἐν ἀδείᾳ ναύτας, τοὺς ἀπ' Ἀφρικῆς ἐπιστρέφοντας στρατιώτας, τοὺς σχολιοβίτας, τοὺς ἀλήτας μουσικοὺς, καὶ ὅλον τὸν παραδόξον καὶ ποικίλον ἐκεῖνον πεζὸν ὄμιλον τὸν ἀενάως κινούμενον ἐπὶ τῆς δημοσίας ὁδοῦ μεταξὺ Τουλῶνος καὶ Μασσαλίας.

Ἀπὸ τὸν πέπλον προστατευόμενος τῆς νυκτός, εἰσῆλθεν ὁ δραπέτης εἰς Μασσαλίαν, ἐγκαταλείψας τὰ πρόβατά του ἐντὸς τῆς πόλεως, καὶ ἐμίθωσε μικρὸν δωμάτιον εἰς ἐν τῶν εὐτελῶν ξενοδοχείων ἐκείνων, ὅπου καταλύουσι πεζοὶ καὶ ἑριπποὶ, ἀλλὰ πρὸ πάντων πεζοί.

Λαβὼν τότε ἀπὸ τὸν κόλπον του τὰ χρήματα ὅσα τῷ ἔμενον, ἵνα τὰ μετρήσῃ, εὗρεν ὅτι τα περικαλύμματα αὐτῶν ἦσαν δύο ἐπιστολαί, καὶ ἐξ ἀργίας ἤρχισε νὰ τὰς ἀναγινώσκῃ. Ἡ ἀνάγνωσις δὲ αὐτῆς, ἣν ἤρχισε μετ' ἀδιαφορίας, συνέστειλε μετ' ὀλίγον τοὺς μυῶνας τοῦ προσώπου του, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς παράδοξον ἑκφράσιν. Ἠγέρθη ἐπομένως, ἔχων κεκλιμένον τὸ μέτωπον, τεταμένους τοὺς ὀφθαλμούς, ἐσφιγμένον τὸν γρόνθον, ὡς ληστής εἰς πᾶν ἐγκλημα ἀπεσκληρυνέντος, ὅστις ἐξ ἐμπνεύσεως ἀνακαλύπτει νέου ἐγκλήματος ἀφορμήν. ἔχουσι καὶ οἱ κακούργοι τὰς αἰφνυδίας ἐλλάμψεις αὐτῶν, καὶ ἐντὸς τοῦ αἰετοῦ ὀργῶντος ἐγκεφάλου τῶν ἀναφύονται τὰ καταχθόνια σχέδια μετ' ὅλης τῆς πανοπλίας τῶν προδοσιῶν καὶ τῶν νικηφόρων τῶν δόλων.

Αἱ δύο αὐταὶ ἐπιστολαὶ ἦσαν μακρόταται, καὶ ἡ μὲν ἐχρονολογεῖτο ἐκ τῆς Βουρβονικῆς νήσου, ἡ δὲ ἐκ τοῦ Εὐέλπιδος Ἀκρωτηρίου. Διὰ νὰ μὴ καταλάβωσι πολὺν τόπον ἐδῶ, θέλομεν περιορισθῆ εἰς βραχεῖαν αὐτῶν ἀνάλυσιν, καὶ ἀνάξει αὐτὰς εἰς τὴν ἀπλουστεράν των ἑκφράσιν. Ἰδοὺ ἡ οὐσία τοῦ περιεχομένου των.

Ἡ Κυρία Μελλά, πρὸ ἐνὸς καὶ ἡμίσεως ἔτους χηρέυσα, εἶχεν ἐγκαταλείψει τὸ Νεοβάρακον, ὅπου ἀπέθανεν ὁ σύζυγός της, καὶ μετὰ εἰκοσαστῇ ἀπουσίᾳ ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Εὐρώπην. Δὲν ἐπέστρεψε δὲ κινηθεῖσα ὑπὸ νοσταλγίας· ἀλλ' ὁ Κ. Μελλάς, ἐκ Βρετανίας τῆς Γαλλικῆς καταγόμενος, εἶχεν ἀποκτήσει ἄλλοτε μέγαν πλοῦτον, εὐεργετηθεὶς ὑπὸ τινος φίλου του, τοῦ Κυρίου Κεβριανού, εὐγενοῦς ὅστις πτωχεύσας ἐπὶ τῆς ἐπαναστάσεως, δὲν ἀπέζημιώθη. Εἶχε δὲ ὁ Κ. Κεβριανὸς ἓνα υἱὸν μονογενῆ, καλούμενον Ἀλβέρτον, ὅστις οὐδένα πόρον ἔχων νὰ περιμένῃ ἀπὸ

τῆς πτωχῆς τοῦ οἰκογενείας, ἐνηγκαλίσθη τὸ ναυτικὸν στάδιον· ἀλλὰ δυστυχῶς δὲν εἶχεν ὑγίαν ὅσον εὐρωστον ἀπαιτεῖ ἡ ναυτικὴ ὑπηρεσία. Ἐκπνέων δ' ὁ Κ. Μελλάς, διὰ διαθήκης του διέταξε τὸν γάμον τῆς θυγατρὸς του μετὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ εἰεργέτου του ἐπὶ ὅροις τοσοῦτον ἐλευθερίας, ὥστε δι' αὐτῶν ἀπέδιδεν εὐγενῶς τὸ ὄφλημα τῆς εὐγνωμοσύνης του. Ἡ δὲ χῆρα τοῦ Κ. Μελλά, τυρλῶς ὑπακούσασα εἰς τὴν ἐσχάτην θέλησιν τοῦ ἀνδρός της, συνέδεσεν ἄλληλογραφίαν μετὰ Ἀλβέρτου τοῦ Κεβριανού, καὶ εὗρε τὸν νέον τοῦτον προθυμώτατον, ὡς ἦτον ἐπόμενον, εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ὑστάτης θελήσεως τοῦ πατρὸς τῆς Ἀννης. Ἀπεφασίσθη λοιπὸν νὰ συνέλθωσιν αἱ δύο οἰκογένειαι εἰς Τουλῶνα περὶ τὸν Ἰούλιον, ὅτε ὁ Ἀλβέρτος Κεβριανὸς ἔμελλε νὰ φθάσῃ ἐκ Πονδιχέρης ἐπὶ δημοσίου πλοίου, καὶ ἀμέσως μετὰ τὴν ἀφίξιν του νὰ τελεσθῇ ὁ γάμος του μετὰ τῆς Ἀννης. Ἡ Κυρία Μελλά μετὰ τῆς θυγατρὸς της ἔφθασε πρώτη εἰς τὴν ὑπερωκεάνειον ταύτην συνέντευξιν.

Μικρὸν δὲ γραμματίον προσηρτημένον εἰς μίαν τῶν δύο τούτων ἐπιστολῶν, ἀνῆγγελλε τὸν θάνατον τοῦ Κ. Κεβριανού· δὲν ἦτον δὲ αὐτὸ γεγραμμένον ὑπὸ τῆς χεῖρός τοῦ Ἀλβέρτου, καὶ προήρχετο ἐκ Νάντης.

Τότε συνέλαβε μετὰ μακρὰν σκέψιν ὁ Καρδάν μίαν τῶν ἀλλοκότων ἐκείνων ἰδεῶν, ἃς διὰ καταχθονίων μηχανημάτων κατορθοῖ ἐνίοτε νὰ πραγματοποιήσῃ τὸ πονηρὸν πνεῦμα τῆς κακουργίας. Καὶ πρῶτον μὲν δὲν ἀπέβαλεν ἀμέσως τὸ πενιχρὸν ἐνδύμα του, φοβηθεὶς μὴ ἡ αἰφνυδία του μεταμόρφωσις κινήσῃ τοῦ ξενοδόχου τὰς ὑποψίας. ἤρχισε λοιπὸν κατ' ὀλίγον νὰ μεταποιῇται, ἀγοράζων καὶ ἐνδυόμενος τὸ ἐν μετὰ τὸ ἕτερον τὰ φορέματά του, ἔπειτα δὲ κατέλυσεν εἰς ξενοδοχεῖον ἐπιφανέστερον, ἀφ' οὗ ὅμως οὐ μόνον ἔθαψε τὴν κόμην καὶ τὸ πρόσωπόν του, ἀλλὰ κατάρθωσε ν' ἀλλάξῃ καὶ τὸ σχῆμα τοῦ σώματός του, καὶ τὸ βᾶδιμά του καὶ τὴν φωνὴν του. Βέβαιος ὢν ἔκτοτε ὅτι οἱ ἰχνηλάται τῆς ἀστυνομικῆς δὲν ἐδύναντο νὰ τὸν ἀνακαλύψωσιν, ἤρχισε νὰ ζητῇ ν' ἀνακαλύψῃ αὐτὸς φίλον τινα ἀξίον του, εἰς ἐν τῶν ἀντρων ἐκείνων, ὃν τὴν ἀτμοσφαῖραν πυκνοῦσιν αἱ ἀναθυμιάσεις τοῦ ταβάκου καὶ τοῦ οἴνοπνεύματος, καὶ ἃ κρύπτουσιν αἰσχυρόμεναι αἱ μεγάλαι πόλεις εἰς τὸ σκότος τῶν βδελυροτέρων συνοικιῶν.

Ὁ Γαλλ καὶ ὁ Λαβᾶτερ εἰσὶ παῖδες ἀπέναντι κακούργου δραπετεύσαντος ἀπὸ τὸν ναύσταθμον τῆς Τουλῶνος· διότι οὗτος ἔχει, ὅπως ἀναγνώρισεν ἓνα τῶν ὁμοίων του, ἔκτον τι αἰσθητήριον, τὴν ὀσφρησιν τοῦ ἐγκλήματος. Ὁ Καρδάν παρετήρησεν εἰς ἐν τῶν πνιγρῶν ἐκείνων καταγωγίων τῆς κραιπέλης ἐν τῇ ἀρχαίᾳ πόλει τῆς Μασσαλίας, νέον εἰκοσιπέντε ὡς τριάκοντα ἐτῶν, ἔχοντα ὠχρὸν καὶ νευρικὸν τὸ πρόσωπον, πρασίνοὺς καὶ ὑελώδεις τοὺς ὀφθαλμούς, δι' ὅλης τῆς συμπεριφορᾶς του ἐλέγχοντα ἀποστροφὴν πάσης ἐργασίας, καὶ εἰς τὸ βλέμμα του φέροντα τὴν ἀντανάκλασιν βδελυρῶν ὀρέξεων. Ἡ ἐνδυμασία τοῦ ὄντος τούτου, ἐσχισμένη εἰς ῥάκη, ἔφερεν ὅμως

ἰχνη ἀρχαίας ἀνέσεως, καταστραφείσης ὑπὸ τῆς ὀκνηρίας. Ἐκαστον τῶν ἐνδυμάτων του εἶχε ποτὲ διακρίψει εἰς τὸ ἐργαστήριον περιφρήμου τινος ῥάπτου κατ' ἐποχὴν λησιμονηθεῖσαν ὑπὸ τῆς ἐφημερίδος τοῦ συρμού· ὅτι ὅμως ἐπρόδιδεν ἀπὸ τῆς μυστρίδος πενίας, καὶ ἀκαταγώνιστον ὀκνηρίαν, ἣν ὁ λαμοδέτης του, ὁ διαλυθεὶς σχεδὸν εἰς κλωστὰς στιλπνὰς ἀπὸ λίπος, καὶ οὐ ὁ κόμπος δὲν κατορθοῦ νὰ κρύψῃ τοῦ χιτῶνος τὴν ἀπουσίαν.

Ταχέως ἐσχετίσθη ὁ Καρδάν, διὰ τῆς συμπαθείας τινῶν πόσεων οἰνοπνεύματος μετὰ τοῦ ἀνθρώπου τούτου, καὶ ταχέως ἀναγνώρισεν ἐν αὐτῷ μίαν τῶν ἀδρανῶν ἐκείνων φύσεων, ἀδρανῶν καὶ πρὸς αὐτὸ τὸ ἐγκλημα, αἵτινες κακούργοισι μόνον ὠθούμεναι ὑπὸ ξένης ἐπιρροῆς. Ἀλλ' ὁ πανούργος Καρδάν, δὲν ἀνεβίβασεν αὐτὸν εἰς τὸ ἀξίωμα βοηθοῦ του, πρὶν ἐπὶ τινὰς ἡμέρας τὸν σπουδάσῃ ἀκόμῃ, καὶ ἐμβαθύνῃ εἰς τὸν χαρακτῆρά του. Ὅταν δ' ἐνόμισεν αὐτὸν ἀξίον τῆς ἐμπιστοσύνης του, ἀφ' οὗ πρῶτον τὸν ἐφιλοδῶρσεν τινὰ πεντάφραγμα, τῷ ἀπεκάλυψε τοὺς σκοπούς του. Ἐκτοτε ὁ εἰς τῶν ληστῶν τούτων ἀνεδείχθη δούλος τυρλός, ὁ δ' ἄλλος ἀπόλυτος κυριάρχης.

Ὅπως ὅμως εὐδοκῇ ἡ ἐπιχειρήσις του, ἐχρειάζετο ὁ Καρδάν περισσότερα χρήματα ἀφ' ὅσα εἶχε κλέψει ἀπὸ τὸ γραφεῖον τοῦ Κ. Μελλά· ἄλλως τε δὲ καὶ αὐτὰ εἶχεν ἐξαπλήσει σχεδόν. Ἀλλὰ τὸ πρόσκομμα ὑπερηνίκη μετ' οὐ πολὺ. Οἱ ἀργυραμοιβοὶ τῆς Μασσαλίας δὲν εἶναι ἀπόρητοι, διότι ἐκθέτουσιν ἀμελῶς καὶ προχειρῶς τοῖς βαλαντιοτόμοις τὰ νομίσματά των, τὰ διπλὰ τῶν Ναπολεωνίων, καὶ τὰ Ἰσπανικὰ δίστιλά των. Ὁ Καρδάν λοιπὸν, ὅστις ὅταν ἤθελε καθίστα τοὺς δακτύλους αὐτοῦ ἀοράτους, ἀλλάττων δύο λουδοβίκια, ὑψῆλε δύο κυλίνδρους Ναπολεωνίων μ' ὅλην τὴν ἐπιδεξιότητα καὶ τὴν ταχύτητα ἡσκημένου θαυματοποιοῦ, ἡ ἰδοῦ γότος. Ταύτην δὲ λαβὼν τὴν μεταλλικὴν ἐπικουσίαν, ἠσθάνετο εἰς ἑαυτὸν τὴν δύναμιν νὰ κατακτήσῃ τὴν Περούβιαν.

Ὁ αὐτοσχέδιος οὗτος συνωμότης τοῦ Καρδάνος ἐκλείτο Βαλεντίνος Προγέρης. Διετήρησε δὲ ἐκ τῶν δύο ὀνομάτων του μόνον τὸ κύριον, ὑποκαθίσας τὸν θαλαμηπόλον τοῦ Καρδάνος, ὅστις μετωνομάσθη Ἀλβέρτος Κεβριανός. Ἡ ἀποστολὴ ἡ ἀνατεθεῖσα εἰς τὸν Προγέρην ἦτον δυσκολωτάτη, ἂν καὶ ἀκριβεστάτης τῷ ἔδωκεν ὁδηγίαν ὁ διδασκαλὸς καὶ αὐθέντης του τὸν διέταξε δηλαδὴ ν' ἀπέλθῃ ὡς πρόδρομος εἰς τὴν ἐξίχην τῆς Κυρίας Μελλά, καὶ νὰ κατασκοπεύσῃ ἂν τὸ δῶμα δύναται ν' ἀρχίσῃ ἀκινδύνως.

Ἐνδεδυμένος λοιπὸν ὁ Βαλεντίνος ὡς ὑπνέτης εὐγενοῦς οἰκίας, ἀπῆλθεν εἰς Τουλῶνα, ὅπου λαβὼν λέμβον, μετεβίβάσθη εἰς τὴν ἐξοχὴν τῆς Κ. Μελλά, ὀλίγον πρὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου. Προσπειθεὶς δὲ τὸ μέρος του μετὰ πολλῆς ἐπιδεξιότητος, ἀνῆγγελλεν εἰς τὰς δύο κυρίας ὅτι Ἀλβέρτος ὁ Κεβριανὸς εἶχε φθάσει ἐκ τοῦ Εὐέλπιδος ἀκρωτηρίου εἰς Νάντην ἐπὶ πλοίου ιδιωτικοῦ, διότι μὴ ἀντέχων εἰς τοὺς καμάτους τῆς θαλασσοπολείας, ἠναγκάσθη νὰ παραιτηθῇ πρὸ τοῦ ὀρισμένου καιροῦ, καὶ ἐπέστρεφεν ἀπὸ τὰς Ἰνδίας, ὡς ἀπλοῦς πολίτης, ἐλεύθερος τῆς στρατιωτικῆς ὑπν-

ρεσίας, και πρόθυμος ν' αποκαταστήθῃ ὅπου δήποτε ἤθελον αἱ Κυρίαί.

Ἐπὶ τῆς συνδιαλέξεως δὲ ταύτης ὁ Προγέρος ἵστατο εἰς τὸ δῶμα, ἔτοιμος νὰ πηδήσῃ εἰς τὴν πεδιάδα καὶ νὰ φύγῃ, ἀν ἔβλεπε τὸ πρόσωπον τῶν Κυριῶν ἐλέγχον τὴν ἐλαχίστην διπιστίαν. Ἀλλ' ἡ περίστασις δὲν παρουσιάσθη ποσώς, διότι ἡ Κ. Μελλὰ ἦτον ἀγαθὴ κυρία, τὸ πλεῖστον τῆς ζωῆς τις διαδιδόσκει ἐν πατριρχικῇ διαίτῃ τῶν ἐγγύων τοῦ νέου κόσμου. Ἐπίστευσε λοιπὸν ἀνυπόπτως ὅ,τι τῇ εἶεν ὁ πρόδρομος τοῦ μέλλοντος γαμβροῦ της, καὶ ἐν τῇ μέθῃ τῆς χαρᾶς της ἐνηγκαλίσθη περικυβῶς τὴν κόρην της, πλήρης συγκινήσεως εἰς τὴν ιδέαν τοῦ προσεχούς γάμου της.

Τὴν δ' ἐπαύριον, κατὰ τὰς τρεῖς μετὰ μεσημβρίαν κρότος τροχῶν καὶ κρούσις μαστιγῶν ταχυδρομικῆς ἀνήγγειλον τὴν ἄφ' ἑνὸς ἀνδρός εἰς τὴν δεινροτοίχιαν τὴν ἄγουσαν πρὸς τὸν οἶκον.

— Ὁ Κύριος Κεβριάνος εἶναι, ὁ κύριός μου. Γνωρίζω τὴν ἀμαξίαν του.

Νεανίας μέλαιναν ἐνδεδυμένος στολὴν, καὶ μορφὴν ἔχων διακεκριμένην, ἐπήδησεν ἀπὸ τοῦ ὀχήματος εἰς τὸ δῶμα, καὶ ὡς ἀποπνιγμένος ὑπὸ τῆς χαρᾶς, ἐρρίσθη εἰς τὴν χεῖρα τῆς Κ. Μελλὰ, καὶ τὴν κατεφίλει. Τόσον δ' ἐντελὴς ἦτον ὁ Καρδάν μετημφεσμένος, ὥστε ἐπὶ τινὰς στιγμὰς καὶ αὐτὸς ὁ Προγέρος ἐφοβήθη, διότι δὲν τὸν ἐγνώρισεν.

Ὁ κακούργος ἐκλινεν ἔπειτα ἐμπρὸς τῆς Ἄννης, καὶ τῇ εἶπε ταύτην τὴν ἐπὶ δεκατέσσαρς ταχυδρομικὰς ὥρας προπαρκατευαθεῖσαν φράσιν.

— Εὐλόγω τὴν μνήμην τοῦ πατρός σας, τοῦ γενναίου ἀνδρός ὅστις μ' ἐξελεῖτο γαμβρόν του. Ἀλλ' εὐδαίμων λογίζομαι, κυρία, δυνάμενος νὰ σὰς διαβεβαιώσω ὅτι, καὶ ἂν περιήλθον τὸν κόσμον, εἴθε ἡ μόνη ἦν ἣθελον ἐκλέξει ὡς σύντροφον τῆς ζωῆς μου.

Τὰς λέξεις δὲ ταύτας διεδέχθη μακρὰ σιωπὴ, ἥτις ἐπεταί πάντοτε μετὰ τὰς σφοδρὰς συγκινήσεις. Ἀφ' οὗ δ' εἰς τὰς θλιβερὰς ἀναμνήσεις ἀπεδόθη ἡ ἀνήκουστος σιωπηλὴ θλίψις, ἡ συνδιαλέξις κατ' ὀλίγον ἐγένετο εὐθυμότερα καὶ ζωηρότερα, μάλιστα κατὰ τὴν στιγμὴν τοῦ γεύματος. Ὁ Καρδάν ἐδεῖχθη ἀγωγῆς ἀρίστης, ὀμιλήσας καθ' ὅλον τὸ διάστημα περὶ παντὸς ἄλλου πράγματος ἢ περὶ τοῦ γάμου του. Διηγέθη ἐμπεριστατωμένως τὴν περιήγησίν του, ἣν εἶχε μάθει τὴν προτεραίαν ἐπὶ τοῦ χάρτου τῶν δύο ἡμισφαίριων, καὶ ἐνέπλεξεν εἰς τὴν διήγησίν του ὅλους τοὺς ναυτικούς ὅρους, οὓς εἶχεν εὗρει εἰς εἰδικὰ βιβλία. Τέλος δὲ μετ' ἤθους καὶ φωνῆς μελαγχολικῆς, εἶπέ

— Περιήλθα πεντακισχιλίων ὥρων τόπον, ἐπεσκέσθην τὰ πέντε μέρη τοῦ κόσμου, εἶδα ὅλους τοὺς λαοὺς, καὶ ἀνεγνώρισα διὰ τῆς πολιτῆς πείρας, ἣν τοιαύτη ὁδοπορία δίδει καὶ εἰς τοὺς νεωτέρους, ἀνεγνώρισα ὅτι ἡ εὐδαιμονία, ἀν ὑπάρχῃ, εὐρίσκεται μόνον ἐν τῷ κόλπῳ τῶν καθηκόντων τῆς οἰκογενείας μακρὰν τῆς τύψεως, καὶ μεταξὺ τῶν οἰκείων καὶ φίλων.

Ἡ Κυρία Μελλὰ ἐσφιγξέ τὰς χεῖρας τοῦ Καρδάνου,

καὶ διὰ τῶν σχημάτων της ἀπεδείκνυε ποίαν χαρὰν ἠσθάνετο ἀκούουσα τὸν γαμβρόν της ἐκφράζοντα τοιαῦτα αἰσθήματα.

Ἐστρεψε δὲ μέχρι τέλους ὁ Καρδάν οὕτως ἐπιδεδίχως τὸν λόγον, ὥστε κατώρθωσε τὴν μέλλουσαν πενθεράν του ν' ἀποφασίσῃ πρᾶγμα σπουδαιότατον δι' αὐτήν. Διηγέθη ὅτι νέος ἀξιωματικὸς ἐν Νάντῃ, οἱ ἀρχαῖοί τοι σύντροφοι, τὸν προσέβαλον, ὀνομάσαντες τὴν παραίτησίν του λειποταξίαν, ὥστε τοῦτο ἐγένετο ἀφορμὴ προκλήσεως.

— Ὅτι δὲν φοβοῦμαι τὰς μονομαχίας, ἐπρόσθετον, εἶναι γνωστόν. Ἀλλὰ λυπηρόν εἶναι νὰ μονομαχήτῃ μετ' ἀρχαίων μου φίλων, διότι ἀδίκως ἐξεπρόσθησαν περὶ τῆς παραίτησός μου. Προτιμῶ νὰ τοῖς ἀρήσω καὶ νὰ σκεφθῶσι περὶ τῶν τρόπων των. Ὅταν ὁ ἀρχηγός μου, ὅστις μὲ γνωρίζει, ἐπιστρέψῃ εἰς ἓνα τῶν λιμένων τῆς Γαλλίας, θέλει μὲ δικαιολογήσει ἐκεῖνος. Διὰ τοῦτο ἀπεφάσισα νὰ μὴ φανῶ εἰς Τουλῶνα, ὅπως ἀποφύγω τὰς δυσανεκτεῖας, αἵτινες δύνανται σπουδαίως καὶ θλιβερὰς νὰ ἔχωσι συνεπειάς. Ἄν ἡ πενθερά μου συγκατανεύῃ εἰς τοῦτο, δυνάμεθα νὰ περιδυσώμεν εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Γαλλίας, εἰς τὴν Ἰσπανίαν ἢ τὴν Ἰταλίαν, ἢ ὅπου θέλετε καὶ ὅταν ἐπιστρέψωμεν εἰς Γαλλίαν, οἱ σύντροφοί μου θέλουσιν ἂν τούτοις ἐπανέλθῃ ἐξ Ἰνδιῶν καὶ δικαιολογήσῃ τὴν διαγωγὴν μου· οἱ δ' ἐν Τουλῶνι ἄδικοι φίλοι μου, θέλουσιν ἀναγκασθῇ νὰ μοὶ ζητήσωσι συγγνώμην.

Εἶπε δὲ ταῦτα τοσοῦτον ἀφελῶς καὶ τοσοῦτον φυσικῶς, ὥστε οἱ ἐπιτηδειότεροι ἤθελον ἀπατηθῇ. Ἡ ἀγαθὴ καὶ ἄκκος Κ. Μελλὰ τοσοῦτον ἐτρόμαξε, διὰ τὴν κόρην της μάλιστα, εἰς τὴν ιδέαν τῶν εἰδῶν τούτων, ὥστε ἐπρότεινε πρώτη νὰ ἐγκαταλείψῃ πόλιν ἐν ἣ τὸσαῦτας σχέσεις εἶχεν ὁ γαμβρός της, ὥστε ἦτον ἀδύνατον νὰ μὴ ἀπαντήσῃ ἓνα ἐχθρόν ἢ μίαν ἄδικον μονομαχίαν. Καὶ αὕτῃ ἡ ἀγροικία εἰς ἣν κατάρκουν, δὲν τῇ ἐφαίνετο ἐγγύσις ἰκανὴ κατὰ τῶν μητρικῶν φόβων της, διότι ὅλαι αἱ περίξ ἐπαύλεις κατωκοῦντο ὑπὸ ἀξιωματικῶν τοῦ ναυτικοῦ, καὶ τῶν οἰκογενειῶν αὐτῶν, αἵτινες συνεχῶς ἐπεσκέπτοντο ἀλλήλας κατὰ τὰς θερμαῖς ἐσπέρας.

Ὁ Καρδάν οὐδεμίαν ἐδειξε σπουδὴν ν' ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τὰ περιχώρα τῆς Τουλῶνος, ἀλλ' ἡ θαυμασίως προσποιομένη αὕτη ἀδιαφορία ἐπηύξησε μόνον τοὺς φόβους τῆς Κυρίας Μελλὰ, ἥτις ἐνόμισεν ὅτι ἦτον ἀνάγκη νὰ βιάσῃ τὸν γαμβρόν της νὰ ἐπιχειρήσῃ τὴν ὁδοπορίαν. Ἐπειτα δὲ, λαβοῦσα κατὰ μέρος τὸν κακούργον, καὶ δεικνύουσα πρὸς αὐτὸν τὴν Ἄνναν,

— Εἶναι πολλὰ δειλὴ, τῷ εἶπε· δὲν τολμᾷ νὰ σὰς ἰδῇ, κατὰ πρόσωπον. Πρέπει νὰ συνοδοιπορήσῃτε ὀλίγον διὰ νὰ ἐνθαρρυνθῇ. Οὐδὲν ὀριμάζει τὰς σχέσεις ὡς αἱ ὁδοπορίαι, καὶ ἐνὸς μηνὸς συνοδοιποροῖς εἰσὶν ἤδη ἀρχαῖοι φίλοι. Ἐμμεθὰ ἀμφότεροι ἀνεξάρτητοι ἀφ' ὅλον τὸν κόσμον. Δὲν εἶναι ἀληθές· δύνανται νὰ νυμφευθῇ τὴν κόρην μου εἰς τὴν Ἰταλίαν ἢ τὴν Ἰσπανίαν, ὡς καὶ ἐν Γαλλίᾳ καὶ πανταχοῦ. Λοιπὸν ἂς ἀποφασίσωμεν καὶ ἂς κινήσωμεν.

Ὁ δὲ Καρδάν ἐκλινεν ὡς ἄνθρωπος ἀναγκασθεὶς νὰ ἐνδώσῃ, καὶ εἶπε·

— Δὲν θέλω ν' ἀρνηθῶ εἰς τὴν πενθεράν μου τὴν πρώτην χάριν ἣν μοὶ ζητεῖ. Ἀς ἀναχωρήσωμεν.

Διέταξαν λοιπὸν τὰ τῆς ὁδοπορίας ἡ Κ. Μελλὰ καὶ ὁ Καρδάν, καὶ ἐπεφάσιον ὥστε ὁ Προγέρος, ὁ ὑποτιθεμένος ὑπηρέτης, νὰ μείνῃ εἰς τὴν ἀγροικίαν, ὅπως ἐπιμελῆται τὰ σκεῦη καὶ τὰς λοιπὰς οἰκιακὰς ὑποθέσεις, καὶ νὰ τῷ διβῇ ποσότης τις δι' ὅλας τὰς τακτικὰς καὶ ἐκτάκτους δαπάνας.

Τὴν δ' ἐπαύριον ἀπὸ πρώτας ἀπῆλθον διὰ ταχυδρομικῆς ἀμαξίας εἰς Μασσαλίαν, ἡ Κυρία Μελλὰ, μετὰ τῆς θυγατρὸς της καὶ τοῦ κακούργου, ὅστις ἐπρομηθεύθη διαβατήριον διὰ τὴν Ἰσπανίαν, καὶ μετὰ τινὰς ἡμέρας κατέλυσε μετὰ τῶν δύο θυμάτων του εἰς ἓν τῶν ὠραιοτέρων ξενοδοχείων τῆς Βασιελόνης.

Σπανίως ἀναφέρουσι τὰ χρονικά τοῦ ἐγκλήματος συμπτώσεις παραδοξοτέρας. Ἀλλ' ἂν δὲν ἦσαν παραδόξοι δὲν θὰ τὰς διηγούμεθα.

Περὶ πόρῳ δύο εβδομάδας μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῆς Κ. Μελλὰ, ὁ νέος Ἀλβέρτος ὁ Κεβριάνος ἀπέβαινεν εἰς τῆς Τουλῶνος τὴν προκυμαίαν, ἐμπρὸς τοῦ δημαρχείου, καὶ πρὶν κλῆν ἀλλάξῃ τὰ ὁδοπορικά του ἐνδύματα, ἔτρεξε νὰ ζητήσῃ τὴν Κ. Μελλὰ. Εἰς τὸ ταχυδρομεῖον ἔμαθε τὴν ἀγροικίαν της, καὶ ἀμέσως ὁ ἀξιωματικὸς ἐμίσθωσε τὸν πρῶτον ἵππον καὶ ἔτρεξεν ἕως ἐκεῖ ἀπὸ ρυτῆρος.

Ἀπαξ μόνον δύναται νὰ συμβῇ εἰς τὸν ἄνθρωπον νὰ ἔλθῃ ἀπὸ τὰς Ἰνδιῶν ὅπως αὐτοσχεδίασεν πολυτάλαντον γάμον, νὰ φθάσῃ, νὰ ἰδῇ τὸν οἶκον ὃν κατοικεῖ ἡ ἀγνωστος νέα ἡ ἥδη λατρεύει. Ἀλλ' ὅταν συμβῇ, νομίζω εἶναι ὑπὲρ τι καὶ ἄλλο εὐρέστον. Ὁ Ἀλβέρτος ἐπομένως ἐσκήρτησεν ὅταν εἶδε τὴν Ἰταλικὴν ἀναδεδραῖδα, ἥτις παρετείνετο ἐμπρὸς τῆς οἰκίας, καὶ ὅταν διὰ τῶν φύλλων της εἶδε γυναικεῖας κόμας καὶ γυναικεῖα λευκὰ φορέματα. Ἐκεῖ ἦτον ἡ μέλλουσα οἰκογένεια, ἡ εὐτυχία, ὁ πλοῦτος, ὅλον τὸ μέλλον του. Ἀφίππευσε λοιπὸν, ἡ μάλλον ἐρρίσθη ἀπὸ τὸν ἵππον εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς δεινροτοίχιας ἐν μερίστῃ ταραχῇ, καὶ ἄμα φθὰς εἰς τὸ δῶμα, ἐπρόφερε τὸ ὄνομα τῆς Κ. Μελλὰ, καὶ τὸ ἐδικόν του. Τινὲς κυρίαί καὶ τινες κύριοι καθήμενοι εἰς τὸ δῶμα, ἠγέρθησαν ἄμα ἤκουσαν τὴν κραυγὴν τοῦ ξένου, καὶ τὰ ἐκχαμβὰ αὐτῶν βλέμματα ἐφαίνοντο ἐρωτῶντά τον τί ζητεῖ, διότι οὐδεὶς τὸν ἐγνώριζε.

Ἐκπεπληγμένος δὲ καὶ αὐτὸς διὰ τὴν παραδόξον ταύτην ὑποδοχὴν, ἐνόμισεν ὅτι ἠπατήθη ἐλθὼν εἰς τὴν ἑπαυλιν ταύτην, καὶ ἐζήτησε συγγνώμην, εἰπὼν,

— Σὰς ζητῶ συγχώρησιν, κυρίαί, ὅτι κατὰ λάθος ἦλθα ἐδῶ. Δὲν εἶναι παράδοξον. Τόσαι ὑπάρχουσιν ἀγροικαὶ εἰς αὐτὴν τὴν πεδιάδα, ἥτις αὐτὲς ὁδοὺς ἔχει, οὕτε ἀριθμοὺς, ὥστε ἐξελαβα αὐτὴν ἀντὶ ἄλλης. Καὶ ὅμως εἶχον λάβει τόσον ἀκριβεῖς ὁδηγίας!

Κυρία ἡλικίας ὀρίμου ἀπεκρίθη τότε πρὸς τὸν ἀξιωματικόν.

— Ἴσως δὲν ἠπατήθητε, Κύριε. Πρὸ μιᾶς ἐβδομάδος μόνον κατοικοῦμεν τὴν ἑπαυλιν ταύτην, καὶ πρὸ ἡμῶν τὴν κατέκει τῷ ὄντι ἡ Κυρία Μελλὰ. Οἱ

χωρικοὶ μᾶς τὰ εἶπον, καὶ ἡμπορεῖτε νὰ τὰ ἀκούσῃτε καὶ παρ' αὐτῶν.

— Ἡ Κυρία Μελλὰ ἐπέστρεψε λοιπὸν εἰς τὴν πόλιν; ἠρώτησεν ὁ Ἀλβέρτος, ὑποπτεύων ἥδη τι ἀπευκταῖον.

— Ὅχι, κύριε, ἀνεχώρησε διὰ ταχυδρομικῆς ἀμαξίας μετὰ τῆς θυγατρὸς της καὶ τοῦ γαμβροῦ της.

— Μετὰ τοῦ γαμβροῦ της! ἀνέκραξεν ὁ Ἀλβέρτος, καὶ ἡ φωνὴ του εἶχε τι ἀλλόκοτον.

— Ναί, τοῦ γαμβροῦ της, ἡ καὶ τοῦ νέου ὅστις πρόκειται νὰ νυμφευθῇ τὴν κόρην της Ἄνναν.

Τότε ὁ Ἀλβέρτος ἐπεκαλίσθη ὅλην τὴν ἡθικὴν αὐτοῦ δύναμιν, καὶ αἰσχυρόμενος ὅτι ἐξέθετε πρὸς ξένους τὰς ὁρμὰς τῆς ψυχῆς του, ἐπροσπάθησε νὰ καταστήσῃ ἡσυχον τὸ πρόσωπον, τὴν φωνὴν καὶ τὸν τρόπον του, καὶ εἶπε·

— Σὰς ζητῶ συγγνώμην, κυρία, ἀν διὰ τῶν ἐρωτήσεων μου σὰς φαίνωμαι ἀδιάκριτος. Ἀλλὰ σὰς παρακαλῶ. Ἡκούσατε ἴσως τὸ ὄνομα τοῦ γαμβροῦ τοῦτου, αὐτοῦ ὅστις μέλλει νὰ νυμφευθῇ τὴν Κ. Ἄνναν Μελλὰ;

— Ὡ! εἶναι γνωστότατον τὸ ὄνομα τοῦτο εἰς τὸν οἶκον τοῦτον. Αἱ ὑπηρέτριαι πολλάκις τὸ εἶπαν εἰς τοὺς χωρικούς. Ἡ Κυρία Ἄννα νυμφεύεται τὸν κύριον Ἀλβέρτον Κεβριάνον.

— Τοῦτο ἤξευρον καὶ ἐγώ, εἶπεν ὁ ἀληθὴς Ἀλβέρτος.

— Βλέπετε λοιπὸν, Κύριε, ὅτι καλῶς γνωρίζομεν. Ὡς τώρα πρέπει νὰ ἐνυμφεῖται.

— Νὰ ἐνυμφεῖται τὸν Κ. Κεβριάνον; ἀνέκραξεν ὁ νέος μετὰ φωνῆς τρομερᾶς, εἰς ἣν ἐσκήρτησαν πάντες οἱ περιεστώμενοι.

Ὅλαι δὲ αἱ κεφαλαὶ ἐνευσαν καταρατικῶς.

— Τὸν Κ. Κεβριάνον; ἐπανέλαβεν ὁ δυστυχὴς Ἀλβέρτος, μετὰ τοῦ αὐτοῦ τόνου ἀπελπισίας. Ἀλλὰ, βλέπετε, τοῦτο εἶναι ἀδύνατον. Εἰγὼ εἰμὶ ὁ Ἀλβέρτος ὁ Κεβριάνος· ἐγὼ μέλλω νὰ νυμφευθῶ τὴν Κυρίαν Ἄνναν Μελλὰ. Καταχθόνιον μυστήριον κρύπτεται ἐνταῦθα! Ἐγκλημά τι μέγα συνέζη! Τί ἀπαίσιος ἀνακάλυψις!

Καὶ ἐκάθησε βαρέως εἰς τὴν ἔδραν τοῦ δώματος, ἀποματτὼν τὸν ψυχρὸν ἰδρώτα τοῦ μετώπου του.

Ἀλλ' ὑπὸ νέου βρασμοῦ ὀργῆς οἰστρηλατηθεὶς, ἀνεπήδησε πάλιν, ἐνόησε δὲ ὅτι εἶχεν ἀνάγκην ὅλης τῆς περινοίας του, ὅλης τῆς ἀταραξίας, ἥτις εἶναι ἐν τῶν προσόντων τοῦ ναυτικοῦ ἀνδρός, ὅλης τῆς ἡρεμίας τοῦ πνεύματος ἥτις πρέπει εἰς τὸν ἀνδρὶκὸν χαρακτήρα, ὅπως ἀνακαλύψῃ καὶ τιμωρήσῃ τὸ φοβερόν, τὸ ἀνῆκουστον ἐγκλημα, ὃ εἶχεν ἀρχήσῃ νὰ διορᾷ. Ἀπεχαρτέθη λοιπὸν τοὺς κατοίκους τῆς ἀγροικίας, ζητῶν συγχώρησιν ὅτι συνετάραξε τὴν ἡσυχίαν των, καὶ ἔτρεξε νὰ ζητήσῃ πληροφορίας παρὰ τῶν χωρικῶν. Μαθὼν δὲ παρ' αὐτῶν ἀκριβῶς τὴν ἡμέραν, τὴν ὥραν καὶ τὴν διεύθυνσιν καθ' ἣν ἀνεχώρησαν αἱ Κυρία Μελλὰ, χωρὶς οὐδὲ στιγμὴν νὰ χρονοτριβήσῃ, ὤρμησεν εἰς δίωξιν τοῦ ἀρπαγος.

Ἐν Μασσαλίᾳ περιήλθεν ὅλα τὰ λαμπρότερα τῶν ξενοδοχείων. Ἐνὸς δ' αὐτῶν ὁ διακρίτοχος ἀναγνώρι-

σας κατὰ τὴν περιγραφὴν τὰς δύο κυρίας καὶ τὸν συνοδεύοντα αὐτάς, τῷ εἶπεν ὅτι οἱ ὁδοιπόροι οὗτοι περὶ ὧν φαίνεται πολυπραγμονῶν, κατέλυσαν ἐπὶ δύο ἡμέρας παρ' αὐτῷ, μετὰ ταῦτα δὲ ἀπῆλθον διὰ θαλάσσης εἰς Βαρκελόνην. Μετὰ ταῦτα δὲ τῷ ἐγγνωστοποίησε τὸν τραπεζίτην παρ' ᾧ εἶχε προμηθευθῇ χρήματα ὁ ψευδοαλβέρτος, παρουσιάσας αὐτῷ ἐπιτροπικὸν τῆς πενθερᾶς του, καὶ ζητήσας πίστωσιν δεκαπέντε χιλιάδων φράγκων. Ἐδραμε λοιπὸν ὁ Ἀλβέρτος εἰς τοῦ τραπεζίτου καὶ εἰς τοῦ συμβολαιογράφου, καὶ οὐ μόνον ἐπληροφόρηθη περὶ τῆς ἀληθείας τῶν ὅσα ὁ ξενόδοχος τῷ εἶχεν εἶπει, ἀλλὰ προσέτι εἶδεν ἐκεῖ καὶ τὴν ἰδίαν ἑαυτοῦ ὑπογραφὴν, καὶ ἡ ἀπομίμῃσις ἦτον τόσον ἐπιδεξία, ὥστε ἀμέσως ἐν νόησεν ὁ νέος ὅτι κακοῦργός τις πλαστογράφος ἦτον ὁ πάντα ταῦτα διενεργήσας. Ἐσπευσε λοιπὸν ἀνυπερθέτως εἰς Τουλῶνα, καὶ παρουσιάσθη εἰς τὸν ἀστυνόμον τῆς πόλεως, ὅστις τῷ εἶπε τὴν δραπετεύσιν τοῦ διγάμου καὶ πλαστογράφου Καρδάνου, καὶ τῷ διέγραψε τὰ χαρακτηριστὰ αὐτοῦ. Τὴν αὐτὴν δ' ἐσπέραν ἀνεχώρει ὁ Ἀλβέρτος εἰς Βαρκελόνην, μετὰ πολυτίμων καὶ ἄλλων πληροφοριῶν, καὶ μετ' ἐπιστολῆς συστατικῆς πρὸς τὸν πρόξενον τῆς Γαλλίας.

Ἐπεθύμει δὲ ὑπόπτερος εἰ δυνατόν νὰ εἶται, διότι ἕκαστον λεπτόν ἐδύνατο νὰ ἐπιφέρει ἀνεπανόρθωτα δυστυχήματα. Μόλις δ' ἀποβὰς εἰς Βαρκελόνην, ἔσπευσεν εἰς τοῦ προξένου. Ἀλλ' ἡ ὥρα ἦτον ἤδη ἡ ἐνάτη τῆς ἐσπέρας, καὶ ὁ πρόξενος ἦτον εἰς τὸ θέατρον.

Ἀμέσως εἰς τὸ θέατρον ὁ Ἀλβέρτος, καὶ ἐρωτήσας ποῦ ἦτον τοῦ προξένου τὸ θεωρεῖον, εἰσῆλθε, καὶ συγγνώμην ἐξαίτησάμενος διὰ τὴν ἄκαιρόν του ἐπίσκεψιν, παρουσίασε τὴν συστατικὴν ἐπιστολὴν, ἥτις ἐξήγει τὸν λόγον τῆς ἐλεύσεώς του.

Ἀμέσως ὁ πρόξενος ἡγέρθη, καὶ παρεκάλεσε τὸν Ἀλβέρτον νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ ἐκτὸς τοῦ θεωρείου, ὅπου νὰ ὁμιλήσωσι χωρὶς οὐδεὶς νὰ τοὺς βλέπῃ καὶ νὰ τοὺς ἀκούῃ. Ἰδοὺ δὲ ἡ φοβερά ἐκθεσις ἦν ἤκουσεν ἀπὸ στόματος τοῦ προξένου.

— Ἐνός, ἡλικίας ἀμφιβόλου, παρουσιάσθη πρὸ τριῶν περίπου ἐβδομάδων εἰς τὴν οἰκίαν μου, ἀναγγελλόμενος ὡς Ἀλβέρτος Κεβριάνος, καὶ ἐρχόμενος, ὡς ἔλεγε, νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν Ἰσπανίαν μετὰ τῆς μελλούσης πενθερᾶς καὶ μετὰ τῆς μνηστῆς του, καὶ μελετῶν νὰ νυμφευθῇ, ἅμα ἤθελεν ἐκπνεύσει τὸ πένθος του. Οἱ τρόποι τοῦ ἀνθρώπου τούτου μοὶ ἐφάνησαν παράδοχοι ἐπιτετηδευμένη εὐγένεια καὶ φράσις περικομψος, ἀναμεμιγμένη μετὰ χυδαίων ἔξεων καὶ ἐκφράσεων. Ἐπεδείκνυε συνήθως εἰς τοὺς τρόπους του ἡρεμίαν, ἣν ὅμως καταψεύδουσι νευρικά τινα σκιρτήματα παρ' αὐτῷ. Μοὶ εἶπεν ὅτι ἦλθε νὰ με ἐπισκεφθῇ, πρῶτον ὅπως μοὶ προσφέρει τὰ σεβάσματά του, ἐπειτα δὲ καὶ ὅπως με συμβουλευθῇ περὶ τῶν τύπων οὓς εἶχε νὰ ἐκτελέσῃ, νυμφευόμενος εἰς ἄλλοδαπὴν. Τῷ ἔδωκα δὲ ὅσας μοὶ ἐζήτησε πληροφορίες, καὶ ἕκτοτε τὸν εἶδα δις· ἰδοὺ, ἂν θέλητε νὰ τὸν ἰδῆτε ἀπόψε, κάθηται εἰς ἐν θεωρεῖον ἀπέναντι τοῦ ἐδικοῦ μας μετὰ τῶν δύο κυριῶν. Παραδοξοῦ ἀκρι-

βείας εἰσὶ τὰ χαρακτηριστικά του, ὡς μοὶ τὸν διαγράφετε. Ἀλλ' ἡ κόμη δὲν ὁμοιάζει ἀντὶ ξανθῆς καὶ βραχείας, τὴν ἔχει μελανὴν καὶ μακράν. Ἀλλὰ πιθανῶς εἶναι τέχνασμα καὶ τοῦτο, κατ' εὐτυχίαν εὐέλεγκτον.

Τότε ὁ Ἀλβέρτος παρεκάλεσε τὸν πρόξενον νὰ τῷ ἐπιτρέψῃ νὰ μείνῃ ὀλίγας στιγμὰς εἰς τὸ θεωρεῖόν του, καὶ μετ' ὀλίγον ἐκάθητο εἰς τὴν σκοπιάν του.

Ἐκ δὲ πρώτης ὀψεως ἔκρινε τὴν ἡθικὴν τάσιν τοῦ ἀνθρώπου τούτου, ὅστις μὴ ὑποπτεύων ὅτι βλέμμα ἐταστικὸν ἐστηρίζετο ἐπ' αὐτοῦ, ἔμενε κατηφής, ἀκίνητος, καὶ ξένος πρὸς τὸν ἐνθουσιώδη ἐκείνον κόσμον, ὅστις ἐχειροκρῶται τότε μίαν Ἱταλικὴν διωδίαν. Μετὰ τὴν ἐνδεδυμένον φρέματα, εἰς τὴν χαλκόχρουν μορφὴν του ἐπικεχυμένην τὴν ὠχρότητα ἔχων, ἥτις εἶναι τὸ χεῶμα τοῦ καταδίκου, τὸ μέτωπον ταπεινῶν, τοὺς ὀφθαλμοὺς τείνων, καὶ τοὺς ῥόθωνας σπασμωδικῶς διαστέλλων, ὁμοιάζειν ὃν τι φύσεως ἀλλοτρίας, εἰς οὐδὲν προσέχον ἀνθρώπινον, καὶ διασκεπτόμενον σχέδιόν τι, οὗ ὁ ἄδης ἦτον ὑποβόλεύς. Πλησίον δ' αὐτοῦ, ζῶσα ἀντίθεσις, ἔβαλλεν ἡ νέα Ἄννα ἐν τῇ ἀφελεί τῆς χαρᾶς, ὡς περιστρεφάμενη ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ κλάδου μετὰ τοῦ γυπὸς, καὶ ἀνίδεος τοῦ κινδύνου. Μετὰ τὴν πράξιν ταύτην ἡγέρθη ὁ Ἀλβέρτος, ἐχαιρέτησεν ἐλαφρῶς τὸν πρόξενον, ὡς λέγων ὅτι ἔμελλε μετ' ὀλίγον νὰ ἐπιστρέψῃ, καὶ διευθύνθη πρὸς τὸ γραφεῖον τοῦ πλαστογράφου καὶ ἀρπαγῆς. Τὸν παρηκολούθησε δὲ μακρόθεν ὁ πρόξενος.

Ἐλθὼν δ' εἰς τὸ θεωρεῖον ἔκρουσε τρεῖς τὴν θύραν ἥτις ἠνεώχθη, καὶ ὁ Ἀλβέρτος με φωνὴν καθαρὰν καὶ ἡρεμὸν ἐπρόφερε τὸ ὄνομα τοῦ Κ. Ἀλβέρτου τοῦ Κεβριάνου.

— Ἐγὼ εἰμὶ, κύριε, εἶπεν ὁ Καρδάν.

— Ἐγὼ νὰ σὰς εἰπῶ δύο λέξεις κατὰ μόνας, ἀπῆντησεν ὁ Ἀλβέρτος.

Τότε ἡγέρθη ὁ Καρδάν, χωρὶς οὐδεμίαν ταραχὴν νὰ δείξῃ, καὶ ἐξῆλθεν εἰς τὴν πόρον.

— Μετὰ τοῦ Κυρίου Ἀλβέρτου τοῦ Κεβριάνου λοιπὸν ὁμιλῶ; εἶπεν ὁ Ἀλβέρτος.

— Ἀναμειβόμενος, κύριε, ἀπεκρίθη ὁ καταδίκος μετὰ φωνῆς ἣν κατέστρεψε βραχνὴν ταραχὴ ἀιφνιδια.

— Ἐσθε βεβαίως περὶ τούτου;

— Παράδοξος ἐρώτησις, εἶπεν ὁ Καρδάν μετὰ σοβαροῦ μειδιάματος.

Ὁ Ἀλβέρτος συνέλαβε τότε αἴφνης τὸν Καρδάν ἀπὸ τὴν δασεῖαν κόμην του, καὶ ἡ ἐν χορῷ κεκαρμένη κεφαλὴ του καταδεδικασμένου δεσμοῦτο ἔμεινε γυμνή.

— Εἴται ληστής, δραπετὴς τοῦ ναυστάθμου τῆς Τουλῶνος! ἀνέκραξεν ὁ Ἀλβέρτος.

Ἀπὸ τοῦ Καρδάνος τὰ χεῖλη ἐξῆλθε τότε ὑπόκωφος μυκηθμός, καὶ σύρων ὁ κακοῦργος ἐγγχειρίδιον ἀπὸ τὸν κόλπον του, ἠθέλησε ν' ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὸν τρομερὸν τοῦτον ξένον, πρὶν ἢ σκηνῇ αὐτὴ λάβῃ καὶ ἄλλους μάρτυρας, ὅταν ὁ Ἀλβέρτος, ὅστις εἶχε προῖδε τὸ κίνημα τοῦτο, καὶ ἦν προπαρασκευασμένος, ἤρπασεν ἐπιδεξιῶς τὸν δραπετὴν ἀπὸ τοῦ βραχίονος καὶ τοῦ λαιμοδέτου, καὶ τὸν ἐκόλλησεν εἰς τὸν τοῖ-

χον, ἐπικαλούμενος μεγαλοφώνως βοήθειαν. Εἰς τὰς κραυγὰς δὲ ταύτας ἔδραμον πολλοὶ ἀπὸ τὰ πλησίεστερα θεωρεῖα, καὶ ἡ ἀστυνομία διεκράτησε τὸν Καρδάν, κρατοῦντα ἐτι τὸ ἐγγχειρίδιον. Ὁ δὲ Ἀλβέρτος, με σιδηρὰν χεῖρα λαβὼν τὸ περιλαίμιον τοῦ φορέματός του καὶ τοῦ χιτῶνός του, ἔσχισε διὰ τοῦ αὐτοῦ βιαίου κινήματος ἀμφότερα, καὶ ἐγύμνωσε τοῦ καταδίκου τὸν ὦμον, καὶ ἐπὶ τοῦ δέματός του, τοῦ κεκαυμένου ἀπὸ τὸν ἥλιον τῆς Τουλῶνος, ἐράκησαν δύο γράμματα ἐγκεκαυτριάσμενα. Φοβερὴ ἡ ἐρῆ πανταχόθεν ψιθυρισμός. Ἀλλ' ὁ Ἀλβέρτος δὲν ἔμεινεν ἐκεῖ διηγούμενος εἰς τοὺς περιέργους τὴν ἱστορίαν του, διότι τῷ ἔμενον ἄλλα μᾶλλον κατεπείγοντα χρὴ νὰ ἐκτελέσῃ.

Ἡ Κ. Μελλὰ καὶ ἡ θυγάτηρ τῆς ἤκουον μετὰ ταρχῆς τοὺς παραδοξοὺς καὶ ὑπόπτους κρίτους οἵτινες ἀντήχουν εἰς τὴν πόρον. Δὲν ἐτόλμησαν ὅμως νὰ ἐξέλθωσιν ἐν μέσῳ τοῦ πλήθους ἐκείνου τῶν περιέργων, τοῦ πανταχόθεν συρρέοντος. Αἴφνης ὁ πρόξενος τῆς Γαλλίας, συνοδευόμενος ὑπὸ ξένου τινός, φέροντος στολὴν ἀξιωματικοῦ τοῦ ναυτικοῦ, εἰσῆλθεν εἰς τὸ θεωρεῖον καὶ εἶπε πρὸς τὰς κυρίας,

— Σὰς παρακαλῶ, Κυρίαι, νὰ δεχθῆτε τὸν βραχίονά μου, καὶ νὰ με συνοδεύσητε εἰς τὴν οἰκίαν μου, δηλ. εἰς τὴν οἰκίαν σας, διότι τὸ προξενεῖον εἶναι οὐκ ὅλων τῶν Γάλλων.

Ἡ μεγάλη συγκίνησις ἦν αἱ κυρίαι ἠσθάνθησαν κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην, δὲν ταῖς ἀφῆκε καιρὸν νὰ ζητήσωσιν ἐξηγήσεις, καὶ ἀμέσως ἠκολούθησαν τὸν πρόξενον· καὶ αὐτὸς μὲν ἔδωκε τὸν βραχίονα εἰς τὴν Ἄνναν, ὁ δὲ Ἀλβέρτος εἰς τὴν Κ. Μελλὰ.

Εἰς τὴν λάμψιν τῶν πολυελαίων οἵτινες φωτίζουσι λαμπρῶς τὰς παρόδους τοῦ θεάτρου, διακρίνετο, ὡς ἐν πλήρει μεσημβρίᾳ, ἄνθρωπος πελιδνὸς τὴν ὄψιν, φαλακρὸς, καὶ ἔχων τὸν ὦμον γυμνόν, παρασυρόμενος δ' ὑπὸ τῆς ἀστυνομίας, καὶ συριζόμενος ὑπὸ τοῦ ὄχλου.

— Φεῦ! τί βλέπω! εἶπεν ἡ Κυρία Μελλὰ. Ὁ Ἀλβέρτος εἶναι.

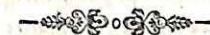
— Ὄχι, κυρία, εἶπεν ὁ πρόξενος· ὁ ἀνθρώπος ἐκεῖνος δὲν εἶναι ὁ Ἀλβέρτος ὁ Κεβριάνος· εἶναι κακοῦργος, ἐπινοήσας ἀποτρόπαιον ἐγκλημα ἐναντίον σας καὶ ἐναντίον τῆς κυρίας θυγατρὸς σας. Εἶναι κατάδικος δραπετεύσας ἀπὸ τὸ ναυπηγεῖον τῆς Τουλῶνος, καὶ φέρον εἰς τὸν ὦμον του τὰ γράμματα Τ. Φ. ὡς δύνασθε νὰ τὸ ἰδῆτε, ἂν τὸ πλήθος μᾶς ἐπιτρέψῃ νὰ πλησιάσωμεν εἰς αὐτόν.

Ἡ κυρία Μελλὰ ἔμεινεν ὡς κεραυνόβλητος, καὶ ἡ φωνὴ τῆς ἐξέλιπεν, ὥστε δὲν ἠμπόρεσε νὰ ἀποκριθῇ.

Μόλις δ' ἀφ' οὗ ἐφθασαν εἰς τὴν προξενικὴν οἰκίαν, ἐκεῖ ἐδόθησαν αἱ ἐκατέρωθεν παράδοχοι ἐξηγήσεις, αἵτινες ἐπέφερον τέλος τὴν φυσικὴν καὶ νόμιμον λύσιν αὐτοῦ τοῦ δράματος. Ὅλα τὰ ὑπὸ τοῦ πλαστογράφου κλαπέντα δικαιώματα ἀπεδόθησαν εἰς τὸν ἀληθῆ Ἀλβέρτον Κεβριάνον.

Αἱ παντοῖαι καὶ βαθεῖαι συγκινήσεις τῆς ἐσπέρας ταύτης δὲν ἐπέτρεψαν εἰς τὰς δύο κυρίας νὰ δεχθῶσι τὸν Ἀλβέρτον ἄξιως. Ἀλλὰ τὴν ἐπαύριον ἀ-

νεξάντλητοι ἦσαν οἱ ἔπαινοι τῆς Κ. Μελλὰ καὶ τῆς θυγατρὸς τῆς ὑπὲρ τοῦ νέου καὶ ὠραίου σωτῆρός των, καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν, εἰς τὴν τράπεζαν τοῦ προξένου ἀπεφασίσθη νὰ τελεσθῇ ὁ γάμος τῆς Ἄννης καὶ τοῦ Ἀλβέρτου εἰς τὴν πρωτεύουσάν ἐκκλησίαν τῆς Τουλῶνος, καὶ νὰ παρακληθῇ ὁ ναύαρχος νὰ ὑπογράψῃ τὸ συμβόλαιον.

ΠΕΡΙ

ΑΝΑΤΡΟΦΗΣ

ΤΩΝ

ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ. (*)

(Ἐκ τοῦ Χαρικλέους τοῦ Βεκκέρου).

—0—

Ἐπιχειρῶν διὰ τῆς συναφῆς ὅλων τῶν εἰς τὰ συγγράμματα τῆς κλασσικῆς ἀρχαιότητος σποράδην εὐρισκομένων εἰδήσεων καὶ σημειώσεων νὰ δώσω ἀκριβῆ τινα ἰδέαν τοῦ ἰδιαίτερου τρόπου, καθ' ὃν ἐγένετο ἡ ἀνατροφή τῆς ἐλευθέρως Ἑλληνικῆς νεολαίας, καὶ οὕτω νὰ παραστήσω ὅσον τὸ δυνατόν λεπτομερεῖς εἰκόνα τοῦ ἀρχομένου καὶ κατὰ μικρὸν εὐρυνομένου κύκλου τῆς ἐκάστοτε ἐπὶ τὰ πρόσω προβαίνουσης ζωῆς, δὲν θὰ περιορισθῶ μόνον εἰς ὅσα ἀποβλέπουν τὴν πνευματικὴν διαπλάσιν καὶ τὴν ἀνατροφήν καθ' ὑψηλότεραν σημασίαν τῆς λέξεως, ἀλλὰ μᾶλλον θὰ πραγματευθῶ περὶ πάσης ἐν γένει τῆς φροντίδος, τὴν ὁποίαν κατέβαλλε τις διὰ τὴν σωματικὴν θεραπείαν τοῦ παιδὸς αὐτοῦ, διὰ τὰς πρώτας παιδικὰς ἐνασχολήσεις, διὰ τὴν παιδείαν αὐτοῦ εἰς τὰ ἥθη καὶ τὴν εὐσημοσύνην, καὶ κατὰ τὰ παρὰμικρότατα ἀκόμη. Καὶ δὲν νομίζω παντάπασιν ἀναιδέα καὶ ἀκαίριον τὸ νὰ διατρέψω πολὺ εἰς τὸν παιδικὸν ὕψιστον, εἰς τὰ παίγνια τῶν μικρῶν, ἢ εἰς τὰ ἄσματα καὶ παραμύθια τῶν τιθῶν καὶ τῶν θεραπειῶν. Ἀπὸ τοῦ οἰκιακοῦ βίου μόνον τὴν παραστάσιν ἐξέλεξα ὡς θέμα τῆς πραγματείας μου, πῶς ἡδυνάμην τὴν οἰκιακὴν ἀγωγὴν ὡς πρὸς τοῦτον τὸν σκοπὸν νὰ θεωρήσω ὀλιγωτέρου λόγου ἀξίαν, παρὰ τὴν εἰς τὰ γυμνάσια καὶ τὰ τῶν γραμματικῶν σχολεία ἐκπαίδευσιν;

Κατὰ ταύτην λοιπὸν τὴν ἐννοίαν ἡ ἀνατροφή, ΠΑΙΔΕΙΑ παρ' Ἑλλήσιν, ἀρχίζει ἀπὸ τῆς στιγμῆς τῆς

(*) Μικρὸν μέρος τῆς πραγματείας ταύτης ἐτυπώθη ἀνευ τῆς ἀδείας μου εἰς τὸ ἸΔ'. Τεύχος τῆς Μνημοσύνης.

Σήμερον δὲ, ἐπιθεωρήσας τὴν πραγματείαν ὅλην, καὶ ἐπενεγκὼν πολλὰς διορθώσεις καὶ προσθαφαιρέσεις, τὴν ὀνημασίω διὰ τῆς Ν. Πανδώρας.

γεννήσεως, και είναι κατά τὸν Πλάτωνα (1) ἡ παιδωρ ὁληή τε καὶ ἀγωγὴ πρὸς τὸν ὑπὸ τοῦ νόμου λόγον ὄρθον εἰρημέρον· τοῦτέστιν ἡ ἀγωγή καὶ ὁδηγία τοῦ παιδίου μέχρι τῆς στιγμῆς καθ' ἣν ὁ νέος ὡς αὐτεξούσιος πολίτης ὑπείκει ἀμέσως εἰς τοὺς νόμους. Τί δὲ ἐπραττον οἱ γονεῖς ἐπὶ τούτῳ κατὰ διαφόρους βαθμοὺς τῆς ἡλικίας πληροφορούμεθα ἐκ τοῦ Ἡλιοδώρου (2)· «Οὐκ ἐπὶ τοιαύταις μὲν ἐλπίσιν ἂν Ἀθηναῖοι, τότε δὲ ἀντίτρονον, εἰλεγον· ἀλλὰ τοῦ γήρως τοῦ ἐμοῦ βακτηρίαν ἔσεσθαι προσδοκῶν, ἐπειδὴ τάχιστα μὲν ἐγένετο, ἐλευθερίου τε τροφῆς μεταδούς, καὶ τὰ πρῶτα τῶν γραμμάτων διδάξαι μένος, εἰς τοὺς γράτορας καὶ γεννήτορας εἰσαγαγὼν, εἰς ἐρήθους ἐγγράφας, πολλὴν ὑμέτερον ἀποφῆρας πάντα τὸν βίον ἐπὶ τούτῳ τὸν ἐμὸν ἐσάλευον.»

Ἡ ἀνομοιότης τῶν ἡθῶν ἀναφαίνεται ἤδη εἰς τὴν πρώτην θεραπείαν τοῦ παιδίου. Εἰς ἅπασαν τὴν λοιπὴν Ἑλλάδα, ὡς φαίνεται, τὸ ἀρτιγέννητον παιδίον μετὰ τὰ πρῶτα λουτρά περιετείλισσεν εἰς σπάργαν, ἐκτὸς τῆς Σπάρτης (3) ὅπου τὸ ΣΠΑΡΓΑΝΙΖΕΙΝ ἐφαίνετο ἐναντίον τοῦ προσφίλους αὐτοῖς συστήματος τῆς σκληραγωγίας. Τούναντίον ὁ Πλάτων (4) τὸ ἐπιδοκιμαζέει μέχρι δυοῦν ἐτοῦν τὸ γενόμενον σπαργανῶν. Ἀλλ' ἂν ταῦτα τὰ σπάργαν παντοῦ σημαίνωσιν ἀπλῶς τὰ παρ' ἡμῶν συνήθη, ἀμυβήλλομεν πολλὴν, καθ' ὅσον εἰκάζεται ἐκ τῶν ἐξῆς λόγων τοῦ Ἀριστοτέλους· πρὸς δὲ τὸ μὴ διαστρέφουσαι τὰ μέλη (τῶν παιδίων) δι' ἀπαλότητα χρώνται καὶ νῦν ἔνια τῶν ἐθνῶν ὀργάνους τοῖς μηχανικοῖς, ἃ τὸ σῶμα ποιεῖ τῶν τοιούτων ἀστραβές.

Τὴν πέμπτην ἡμέραν (κατὰ Σουΐδαν) ἐτελεῖτο πρὸς πανήγυν τοῦ οἰκιακοῦ συμβάντος ἡ πρώτη ἐορτὴ τὰ Ἀμφιδρόμια, ἧτις καὶ δρομιάμιοι ἡμῶν λέγεται παρὰ τῷ Ἡσυχίῳ. Ἡ μαῖα ἡ ἀπλῶς μία τῶν εἰς τὴν γέννησιν παρευρεθεισῶν γυναικῶν περιέφερε τὸ παιδίον εἰς τὴν ἐστίαν τῆς οἰκίας, ὅθεν καὶ τὸ ὄνομα Ἀμφιδρόμια. Τὸ κυριώτερον χωρίον περὶ τούτου, ἐξαιρουμένων τῶν διασπαρῆσεων τῶν μεταγενεστέρων γραμματικῶν, εὕρισκεται παρὰ Πλάτωνι (5) ἂν καὶ εἰς στωικὴν ἔννοιαν. Τοῦτο μὲν δὴ, ὡς εἴκει, μόλις ποτὲ ἐγενήσαμεν, ὅτι δὴποτε καὶ τυγχάνει ὦν, μετὰ δὲ τὸν τόκον τὰ ἀμφιδρόμια αὐτοῦ ὡς ἀληθῶς οὐ κέκλω περιθρεκτέον τῷ λόγῳ, σκοποῦμεν, μὴ λάθῃ ἡμᾶς οὐκ ἄλιον δὲ τροφῆς τὸ γιγνόμενον κτλ.» — Ἡ θύρα τῆς οἰκίας ἐστολίζετο μὲ στεφάνους, καὶ παρεσκευάζετο εὐωχία, εἰς ἣν ὁ Ἀθήναιος (6) τὴν βάρανον σημειώνει ὡς νενομισμένην κατὰ τι χωρίον τοῦ ἐφίππου·

— ἔπειτα πῶς

οὐ στέφανος οὐδέ τις ἐστὶ πρόσθε τῶν θυρῶν, οὐ κνῖσα κρούει ῥινὸς ὑπεροχὰς ἄλλης, Ἀμφιδρομίων ὄντων; ἐν οἷς νομίζεται

- (1) Νόμ. II. (2) Αἰθιοπ. I, 13.
(3) Πλούταρχ. Κικ. 16. (4) Νόμ. VII.
(5) Θεαίτ. σ. 160. (6) IX, 10.

ὅπῳ τε τυροῦ γερρόνηστος τόμος, ἔφειν τ' ἐλαφὺ βάρανον ἡγλασμένην, κτλ.

Τὴν πέμπτην ἡμέραν ῥητῶς ὀνομάζει ὁ Σουΐδης «Ἀμφιδρόμια, ἣν ΠΕΜΠΤΗΝ ἄγουσιν ἐπὶ τοῖς βρέφεσιν» ἐν ἧ ἀποκαθαίρονται τὰς χεῖρας αἱ συναρτάμεναι τῆς μειώσεως. Τὸ βρέφος περιφέρονται τὴν ἐστίαν τρέχοντες, καὶ δῶρα πέμπουσιν οἱ προσήκουτες ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον πολυπόδας καὶ σήπιας. Τούναντίον ὁ Ἡσυχίος λέγει· «ἔστι δὲ ἡμερῶν ἐπὶ τὰ ἀπὸ τῆς γεννήσεως, ἐν ἧ τὸ βρέφος βασταλόμενος περὶ τὴν ἐστίαν γυμνοὶ τρέχουσι (1). Κατὰ τὸν Πλάτωνα φαίνεται σχεδόν, ὅτι μετὰ τὰ Ἀμφιδρόμια ἐξέφερον ὁ πατήρ τὴν γνώμην του, ἂν ἐμῆλε νὰ τρέφῃ τὸ παιδίον· διότι ἐκ τῆς θελήσεως τοῦ πατρὸς ἐκρέματο ἢ νὰ δεχθῇ τὸ παιδίον, ἢ νὰ τὸ ἀποθεσῇ βαρβαρότης τόσῳ μᾶλλον ἀσυγχώρητος, καθ' ὅσον ἐπρόστατεύετο ὑπὸ τοῦ νόμου. Μόνον ἐν Θήβαις· ἐγένετο ὡς πρὸς τοῦτο ἐξαίρεσις, ἧτις τῶν ἡμερῶν αὐτῶν. Κατὰ τὸν Αἰλιανόν (2) ὑπῆρχε νόμος παρὰ τοῖς Θηβαίοις· ὅτι οὐκ ἔξεστιν ἀνδρὶ Θηβαίῳ ἐκθεῖναι παιδίον, οὐδ' εἰς ἐρημίαν αὐτὸ ῥῆψαι, θάνατον αὐτοῦ καταψηφισάμενος. Τὰ παιδία τῶν εἰς ἄκρον πτωχῶν ἀντρέφοντο δημοσίᾳ, ἔργον βεβαίως πολὺ φιλάνθρωπικώτερον παρὰ τὴν πρότασιν τοῦ Ἀριστοτέλους (3), ὅστις ἀποδοκιμαζέει μὲν τὴν ἀπόθεσιν, ἀλλὰ πρὸς ἀποφυγὴν ὑπερβολικοῦ πληθυσμοῦ συσταίνει τὴν ἀμβλωσιν!

Ἐν τούτοις φαίνεται ὅτι εἰς τοὺς νομίμους γάμους δὲν ἐγένετο τόση συχνὴ χοῆσις αὐτῶν τῶν ἀπανθρωπῶν, ὅσον συνήθως νομίζεται. Τούλάχιστον ἡ δεινὴ αὐτῇ συμφορὰ ἐπέπιπτεν ὡς ἐπιτοπλεῖστον μόνον εἰς τὰ κορίτσια, ἀλλὰ δὲν ἔμενε τὸ πρᾶγμα πάντοτε μέχρις αὐτοῦ, ὥστε διὰ τῆς ἀποθέσεως ἢ πωλήσεως νὰ παρκαθώσωσιν εἰς ἄλλον πεπωμένον τὰ τέκνα αὐτῶν, ἀλλ' ἡ θέλησις τοῦ πατρὸς τὰ προώριζε καὶ κατ' εὐθεῖαν εἰς θάνατον (4). Ἐπραττον δὲ αὐτὸ συνήθως διὰ ν' ἀποφύγῃσιν τὴν περὶ συντηρήσεως πολλῶν τέκνων φροντίδα, ἢ διὰ νὰ μὴ διχνεμηθῇ ἡ περιουσία εἰς πολλούς. Οὕτω λέγεται παρὰ τῷ Λόγγῳ (5)· «Ἄλλοι πατέρες ἐξέθηκον τοῦτο τὸ παιδίον ἴσως παιδίων πρεσβυτέρων ἄλλῃ ἔχοντες. Καὶ, «Ὁμηρὶ ἱκανὸν εἶναι τὸ γένος, καὶ γενόμενον ἐπὶ πᾶσι τοῦτο τὸ παιδίον ἐξέθηκα, οὐ γυνώσκοντα ταῦτα συνεκθεῖς, ἀλλ' ἐντάφια.» Ἐπειτα ὅμως καὶ τῶν υἱῶν δὲν ἐφείδοντο (6).

Τούναντίον πολλὴ συχνὰ συνδραμὴν τὸ τοιοῦτον εἰς τὰ ἐκ παρανόμου γάμου γεννηθέντα παιδία, καὶ εἰς τοιαύτας περιπτώσεις εὕρισκον τὴν εὐκαιρίαν αἱ ἀγονοὶ γυναικῆς ν' ἀγοράζωσι ξένα παιδία, καὶ νὰ τὰ εἰσποιῶνται. «Ἐπίσταμαι γὰρ, λέγει Δίων ὁ Χρυσόστομος, (7) ὅτι αἱ μὲν ἐλευθεραὶ γυναῖκες ὑποβάλλονται πολλάκις δι' ἀπαιδίαν, ὅταν μὴ δύνανται αὐταὶ κηῖσαι.» Σχεθέστερον δὲ μαρτυρεῖ ὁ

- (1) Παράβ. Ἀρποκρ. Ἑτυμ. μ. Ἀριστ. Λυσιστρ. 757.
(2) Ποικ. ἱστ. II, 7. (3) Πολ. VII, 16.
(4) Τερεντ. Ἑκστ. IV, 1, 21. (5) Ποιμ. IV.
(6) Τερεντ. Ἀδελφ. V, 3, 23. (7) Λόγ. XV.

Ἀημοσθένης λέγων κατὰ Μειδίον, «καὶ τίς οὐκ οἶδε· ὅμως τὰς ἀπορήτους, ὡς περ ἐν τραγωδίᾳ, τοῦτον γονάς; ὃ δυο τὰ ἐναντιώτατα συμβέβηκεν εἶναι, ἡ μὲν γὰρ ὡς ἀληθῶς μήτηρ, ἡ τεκοῦσα αὐτὸν πλεῖστον ἀπάντων ἀνθρώπων εἶρε τῶν· ἡ δὲ δοκοῦσα καὶ ἐποβαλομένη πασῶν ἦν ἀνοητοτάτη γυναικῶν· σημεῖον δὲ, ἡ μὲν γὰρ ἀπέδοτο εὐθὺς γενόμενον, ἡ δ' ἐξὸν αὐτῇ βελτίῳ πρίσθαι τῆς ἴσης τιμῆς, τοῦτον ἡγόρασαν.» Ὁμοίον τι ἐννοεῖ καὶ ὁ Λυσίας (1) λέγων Θεόκριτον τὸν Ἑλαφιστίκτου καλούμενον, καθὼς καὶ οἱ ἐκ λαθραίας μίξεως γεννώμενοι Σκότιοι ὀνομάζονται.

Ἀλλὰ κατὰ τὴν δεκάτην ἡμέραν ἐτελεῖτο ἡ κυριώτερος ἐορτὴ, ἧτις καὶ διὰ τοῦτο δεκάτη λέγεται. Κατὰ ταύτην τὴν ἡμέραν ἐπροσκαλοῦντο οἱ συγγενεῖς καὶ φίλοι πρὸς ἐκτέλεσιν θυσίας καὶ πρὸς εὐωχίαν· ὅθεν καὶ δεκάτην θύειν, καὶ ἐστιάειν. Ἡ ἐορτὴ αὐτῇ ἔσχευεν ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου ὡς ἀποδείξις ὅτι τὸ παιδίον ἀνεγνωρίσθη παρὰ τοῦ πατρὸς ὡς γνήσιον (2). Ταύτην ἐννοεῖ καὶ ὁ Πλάτων (3) ἀπαγορεύων τοὺς κακοήθεις ἀπὸ τοῦ νὰ ὑπάγῃσιν εἰς τὰς τῶν παιδίων ἐπιτελειώσεις, ἢ γενέσεις.

Ὁ πατήρ καὶ ἡ μήτηρ, μάλιστα δὲ οἱ συγγενεῖς, καὶ οἱ δοῦλοι ἀκόμη ἐδίδον κατὰ ταύτην τὴν ἡμέραν δῶρα εἰς τὸ παιδίον. Ἐκτὸς δὲ τούτου ταύτην τὴν ἡμέραν ἐλάμβανε τὸ παιδίον τὸ ὄνομα του ὡς βλέπομεν παρ' Ἀριστοφάνει Ὀρν. 922.

οὐκ ἔστι θύω τὴν δεκάτην ταύτης ἐγώ;
καὶ τοῦνομ' ὡς περ παιδίῳ, γῆν δὲ θέμην.

Ἀλλὰ τοῦτο ἐγένετο καὶ τὴν ἐβδόμην ἡμέραν κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην (4) «τὰ πλεῖστα δ' ἀναιρεῖται πρὸ τῆς ἐβδόμης, διὸ καὶ τὰ ὀνόματα τότε τίθενται, ὡς πιστεύοντες ἥδη μᾶλλον τῇ σωτηρίᾳ.» Ἐνίοτε δὲ καὶ κατὰ τὰ Ἀμφιδρόμια ἴσως, ἂν αἱ παρ' Ἡσυχίῳ, καὶ τοῖς τοῦ Πλάτωνος (Θεαίτ.) σχολιασταῖς εἰδήσεις ἔχωνται ἀληθείας. Ἐν τούτοις ὁ Σουΐδης (ἐνθ. ἀνωτ.) ῥητῶς προσθέτει· «τῇ δεκάτῃ δὲ τοῦτομα τίθεται.

Τὸ ὄνομα προσδιώριζε κανονικῶς κυρίως ὁ πατήρ, ἀλλὰ καὶ ἡ μήτηρ ὅχι σπανίως, ὡς ἡ Ἰσκάστη παρ' Εὐριπίδῃ (5) λέγει·

— τὴν μὲν Ἰσμήνην πατὴρ ὀνόμασε· τὴν δὲ πρόσθεν Ἀντιγόνην ἐγώ.
ἐνίστε δὲ καὶ διεπληκτίζοντο περὶ τούτου οἱ σύζυγοι μετὰ τῶν, καθὼς μαρτυρεῖ ὁ Στρεψιάδης (6).

Μετὰ ταῦθ', ὅπως νῦν ἐγένεθ' υἱὸς οὗτος·
ἐμὸν τε δὲ καὶ τῇ γυναικί, τῇ γαθῇ,
περὶ τοῦνόματος δὴ ταῦτ' ἐλοιδόρουμεθα.

ὅστις ἤθελε νὰ ὀνομάσῃ τὸν υἱὸν του κατὰ τὸν πάππον Φειδωρίδην. Ἐπειδὴ, ὡς φαίνεται, αὐτὸ ἦτο τὸ συνήθεστατον. Ἰστέον δὲ λέγει· ὁ Εὐστάθιος (7) καὶ ὅτι παλαιάτων ἔθος ἦν, τοὺς ἐγγόνους καλεῖσθαι τοὺς τῶν πάππων ὀνόμασι· καὶ οὕτως ἀπαντᾷται πολὺ συχνὰ μάλιστα εἰς τὸν πρεσβύτερον υἱόν· «ἀ-

- (1) κ. Ἀγοράτ. (2) Ἰσάκ. π. Πυρρ. κλ.
(3) Νόμ. VI. (4) Π. Ζώ. ἱστ. VIII, 11.
(5) Φοιν. 57. (6) Νεφ. 60. (7) Εἰς Ἰλ. ε, 546.

ξιοῦ δ' αὐτὸς, ὡς δὴ πρεσβύτερος ὦν, τοῦτομ' ἔχειν τὸ τοῦ πατρὸς πάππου» λέγει ὁ Δημοσθένης. (1) Οὕτω μᾶς εἶναι γνωστὸν περὶ τοῦ Κίμωνος (2)· περὶ τοῦ Γρύλλου τοῦ Ξενοφώντος, τοῦ Φώκου τοῦ Φωκίωνος κτλ. Ὅχι σπανίως δὲ ἐλάμβανε τὸ ἄρρεν παιδίον καὶ τοῦ πατρὸς τὸ ὄνομα, ὡς π. χ. ὁ Δημοσθένης, ὁ Δημάδης κ. α. ἢ καὶ ὀλίγον παρηλλαγμένον, καθὼς Νικσιόριος Νικσινίκου, Καλλίστρατος Καλλικράτους κτλ. (3). Καὶ εἰς ἀδελφῶν ὀνόματα ἀπαντῶνται τοιαῦτα παρηγήσεις, ὡς π. χ. παρὰ Λυσίᾳ (4) οἱ δύο ἀδελφοὶ Διόδωτος καὶ Διογείτων ὀνομάζονται. Τέλος ἀπαντῶνται καὶ πραγματικῶς πατρωνυμικά, ὡς π. χ. Φωκίων Φώκου.

Μικράν τινα παρέκκασιν κάμνομεν ἐδῶ περὶ τῶν Ἑλληνικῶν ὀνομάτων. Οἱ Ἕλληνες δὲν ἐγνωρίζον συνήθως οἰκογενειακὰ ἢ γενεαλογικὰ ὀνόματα. Ἐν μόνον ὄνομα ἦρκει πρὸς δηλοποίησιν τοῦ ἀτόμου, ὅτε δὲ πλεονέτεροι τοῦ ἐνός εἶχαν τὸ αὐτὸ ὄνομα, πρὸς ἀποφυγὴν συγχύσεως προσετίθετο τοῦ πατρὸς τὸ ὄνομα. Τοῦτο ἐλέγετο πατρώθεν ὀνομαζέσθαι (5). Ἐκ τούτου λαμβάνων ἀρρομήν ὁ Πausanias (6) ἀναφέρει τὸ σκοπιμώτερον ἔθος τῶν Ῥωμαίων «Ἐπεὶ καλοῦνται γε οὐ πατρώθεν οἱ Ῥωμαῖοι κατὰ ταῦτα ἑλλησιν, ἀλλὰ καὶ τρία, ὅποτε ἢ ὀλίγηστα, καὶ ἐτι πλεονα ὀνόματα ἐκάστοτε τίθενται.» Ἐκτὸς τούτου ἡ Ἀττικὴ ἀστυότης σημαντικὴν εὐκολίαν παρεῖχεν εἰς τὸν κοινωνικὸν βίον διὰ παρωνυμίων πηγαζόντων ποικίλεις ἀπὸ ἀλλοκότους ιδιότητος πολλάκις δὲ καὶ ἀπὸ ἀπλᾶ συμβεβηκότα. Οὕτω ὁ Δημοσθένης ἐκκλείτο μικρόθεν ΒΑΤΑΛΟΣ (7), «ἐξ ὑποκορισματός τινος τίτθης διότι ὡς παιδίον ἐτραυλίζε (βατταρίζει), ἂν καὶ ὁ Λισχίνης δυσμενεστέρων τινα σημασίαν διδῇ εἰς τὸ ὄνομα. Παράβ. Δημοσθ. περὶ Στεφ. Οὕτω διηγείται ὁ Εὐστάθιος (8) περὶ τοῦ ῥήτορος καὶ ποιητοῦ Διονυσίου «ὅς χαλκοῦς ἐκλήθη, διὰ τὸ συμβουλεύουσαι Ἀθηναίους χαλκῷ νομίσματι χρῆσασθαι.» Πλήθος παρωνυμίων ἐκ πτηνῶν ἀπαντῶμεν παρ' Ἀριστοφάνει Ὀρν. 1291.

Περὶ δὲ μὲν εἰς κάπηλος ὀνομαζέτο
Χωλός. Μενέπω δ' ἦν Χελιδὼν τοῦνομα,
Ὅπου τῷ δ' ὀφθαλμὸν οὐκ ἔχων Κόραξ.
Κόρυδος Φιλοκλέει. Χηναλώπηξ Θεαγένει.
Ἰδὲ Λυκοῦργος. Χαρεφῶντι Νυκτερίς κ.τλ.

Οὕτως ὁ ὀλίγον τι ψυχρὸς τραγωδοποιὸς Θεόγνης ἐκαλεῖτο Χίων (Ἀριστ. Ἀχαρν. 138). καὶ ὡς γενικὸν ἀττικὸν ἔθος ἐθεωροῦντο τὰ τοιαῦτα ἐπιθετα, κατὰ τι ἀπόσπασμα τοῦ Ἀναξανδρίδου (9)· Τῶν δὲ τοιαύτων ἐπιθετῶν ἃ ἐπὶ χλεῖν Ἀθηναῖοι παίζοντες ἔλεγον, μνημονεύει Ἀναξανδρίδης ἐν Ὀδυσσεὶ οὕτως·

- (1) κ. Βοιωτ. ὄνομ.
(2) Πλούταρχ. Κίμ. 4. (3) Ἰδ. Βοιωτ. εἰς Πίνδ. Πυθ. IV. (4) κ. Διογείτ. (5) Ξενοφ. οἶκον. 7, 3.—
παράβ. Στοβ. Τιτ. XLIV. (6) VII, 7, 4.
(7) Λίσχ. κ. Τιμάρχ. (8) Εἰς Ἰλ. φ. 393.
(9) Παρ' Ἀθην. VI.

Ἰμεῖς γὰρ ἀλλήλους αἰετὶ χλευάζετε, οἷδ' ἀκριβῶς·
ἀν μὲν γὰρ ἢ τις εὐπρεπῆς, ἱερὸν γάμον καλεῖτε,
ἐν δὲ μικρὸν παντελῶς ἀνθρώπιον, σταλαγμὸν κ.τ.λ.

Περὶ ὁμοίων ἐπιθέτων τῶν ἐταίρων (οἷον Θεατροτρόνη, Κυνάμνια, Αἴξ, Ἰς, Ἀξίνη, Φθειροπούλη, Κλεψύδρα) θέλομεν πραγματευθῆ εἰς τὸ περὶ ἐταίρων ἀρθρον. Ἐπαρρηχόμεθα ἥδη εἰς τὸν περὶ τῆς πρώτης θεραπείας τῶν παίδων λόγον.

Περὶ τῆς τροφῆς τῶν παιδίων εὐλόγως λέγει μὲν ὁ Πλούταρχος (1) «δεῖ δὲ αὐτὰς τὰς μητέρας τὰ τέκνα τρέφειν, καὶ τούτοις ὑπέχειν τοὺς μα-
στούς. ὁ Ἀλλὰ τοῦτο σπανίον· ἐγίνετο, τοῦλάχιστον εἰς τὴν εὐκατάστατον μερίδα τῶν πολιτῶν, καὶ ἡ χρῆσις τῶν τιτθῶν ἦτο κοινοτάτη. Ἡ δὲ τιτθὴ δὲν ἦτο πάντοτε θεράπαινά τις, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς Ἀθήνας ἀκόμη πτωχαὶ πολίτιδες (ἀσταὶ) ἀνεδέχοντο ἐπὶ μισθῷ τὸ ἔργον τῆς τιτθῆς. Ἐπειτα, λέγει ὁ Δημοσθένης (2), κακῶς περὶ τῆς μητρὸς εἰρησεύ, ὅτι ἐτίθευσεν· ἡμεῖς δὲ ὅτε ἡ πόλις ἠτύγχει, καὶ πάντες κακῶς ἔπραττον, οὐκ ἀρνούμεθα τοῦτο γενέσθαι. . . καὶ νῦν ἀσπῆρας γυναικῶν πολλὰς εὐρήσατε τιτθενοῦσας. » Καὶ μάλιστα ὑπῆρχον σπαρτιάτιδες τιτθαί, ὀνομαστικῶς ἐξόχως εἰς τὴν τῶν παιδίων θεραπείαν, καὶ τὰς ἡγόραζον οἱ Ἀθηναῖοι, καθὼς μᾶς διηγείται ὁ Πλούταρχος (3) περὶ τῆς τοῦ Ἀλκιβιάδου. « Ἦν δὲ περὶ τὰς τροφὰς ἐπιμέλειά τις μετὰ τέχνης, ὥστ' ἀνευ σπαργάνων ἐκτρεφούσας τὰ βρέφη, διὸ καὶ τῶν ἐξωθεν ἐνιοὶ τοῖς τέκνοις Λακωνικάς ἐωνοῦντο τιτθὰς· καὶ τὴν γε τὸν Ἀθηναῖον Ἀλκιβιάδην τιτθεύσαν Ἀμύκλαν ἱστοροῦσι γεγονέναι Ἀλκαίαν. »

Ἐκτὸς τῆς φυσικῆς ταύτης τροφῆς, καὶ πρὸ αὐτῆς ἀκόμη ἴσως, ἐδίδον συνήθως εἰς τὰ παιδία μέλι (4). Ὅτε δὲ ἦσαν εἰς ἡλικίαν, καθ' ἣν ἐδύναντο νὰ λάβωσι στερεωτέραν τροφήν, τὰ ἔτρεπον κατὰ τινα τρόπον ὃχι πολὺ ἀξιόσusten. Ἡ τιτθὴ ἐμάσα τὴν τροφήν, καὶ τὴν ἐδίδεν εἰς τὸ παιδίον (μασώμενην εἰσέτιζε). οὕτω λέγει ὁ Θεόφραστος περὶ τοῦ ἀηδοῦς, αὐτὸ παιδίον τῆς τίτθης ἀρελόμενος μασώμενος σιτί-
ζειν αὐτός· καὶ ὁ Ἀριστοφάνης ἱππ. 717.

καθ', ὥσπερ αἱ τίτθαι γε σιτίζεις κακῶς
μασώμενος γὰρ τῷ μὲν ὀλίγον ἐντιθεῖς,

τοῦτο ἐλέγετο καὶ ζωμίζειν. Ἀπίστευτόν τι διηγείται ὁ Ἀθηναῖος (5) ὅτι κάπποιος διετήρησεν τὸ ἔθος τοῦτο καθ' ὅλην τὴν ζωὴν του. « Σάγαριν τὸν Μαριανδυνὸν ὑπὸ τρυφῆς σιτεῖσθαι μὲν μέχρι γήρως ἐκ τοῦ τῆς τίτθης στόματός, ἵνα μὴ μασώμενος πονή-
σειεν. »

Καθ' ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὴν λοιπὴν θεραπείαν, ἀπαν-
τῶμεν τὴν κοιτίδα κατὰ πρῶτον ὑπὸ Πλουτάρχου (6) μνημονευομένην· αὐτὴ μὴ δεῖ τὰ νεογνὰ ἀκίνητα εἶναι, καὶ ἀποτιθεσθαι ἐν ἀκινήτοις. — οἷά τιςιν εὐκί-

(1) π. παίδ. ἀγωγ. 5.

(2) κ. Εὐδουλ. (3) Λυκ. 16.

(4) ἰδ. Βοήχ. εἰς Πινδ. Ὀλύμπ. VI (5) XII. 40.

(2) Ἀπόσπ. εἰς Ἡσιόδ. 45.

νητα κλινίδια μεμνηχάνηται πρὸς τὴν τῶν παιδίων εὐνὴν (ἐὰν τὰ τελευταῖα δὲν ἦνε λέξεις τοῦ Πρό-
κλου). » Τοῦλάχιστον ὁ Πλάτων καὶ τοὶ μνημονεύει τὴν αἰῶσαν, περὶ τῆς κοιτίδος δὲν ἀναφέρει τίποτε, ὅστις (1) βεβαίως δὲν ἤθελε τὴν σιωπήσει, ἐνῶ ἐπί-
σης συσταίνει πολὺ τὴν κίνησιν, καὶ διὰ τοῦτο ἐπιτάσσει αὐτὴν κύουσιν περιπατεῖν, καὶ αὐτὰς τροφὰς τὰ παι-
δία ἢ πρὸς ἀγροῦς ἢ πρὸς ἱερᾶ, ἢ πρὸς οἰκείους αἰετῆ φέρειν. Ἀληθινὰ ἀναφέρεται μὲν συχνότερα ἡ σκά-
φη καὶ ὁ Ἀριστοτέλης (2) λέγει, « ἐν τῇ Τυροὶ διὰ τῆς σκάφης (ἡ ἀναγνώρισις τῶν παίδων), » ἀλλ' ὅσον καὶ ἂν μετ' ἐξοικιστοῦ τὴν σκάφην εἰς τοιοῦτον σκο-
πὸν, ὡς καὶ παρὰ Θεοκρίτῳ (3) τὴν ἀσπίδα, μολα-
ταῦτα κἀνὼν χωρίον δὲν ὑπάρχει εἰς τοὺς ἀρχαίους συγγραφείς, ὅπου πρέπει νὰ ἐννοήσωμεν ἰδιαιτέραν κοιτίδα (κούναν).

Βέβαιον δὲ εἶναι ὅτι αἱ μητέρες καὶ αἱ θεράπαιναι περιέφερον τὰ παιδία εἰς τὰς ἀγκάλας, σείουσαι αὐ-
τὰ καὶ ἄδονσαι, καθὼς καὶ τῶρα, διὰ νὰ τὰ κοιμή-
σου, καθὼς μᾶς τὸ περιγράφει ὁ Πλάτων· αἰνίτικ-
γὰρ ἂν που βουληθῶσι κατακοιμίζειν τὰ δυσυπνοῦν-
τα τῶν παιδίων αἱ μητέρες, οὐχ ἡσυχίαν αὐτοῖς προσφέρουσιν, ἀλλὰ τὸν κίνησιν ἐν ταῖς ἀγ-
κάλας αἰετῶσιν· καὶ οὐ σιγὴν, ἀλλὰ τινα μελω-
δίαν. Ταῦτα τὰ ἄσματα πάντως ἐννοεῖ καὶ ὁ Ἀρι-
στοτέλης (4) λέγων· ἀδιὰ τί ῥυθμῷ καὶ μέλει καὶ ὁ-
λως ταῖς συμφωνίαις χαίρουσι πάντες; — σημείον δὲ τὰ παιδία εὐθὺς γενόμενα χαίρειν αὐτοῖς. Τὰ τοιαῦτα ἄσματα ἐκαλοῦντο βαυκαλήματα ἢ κατα-
βαυκαλήσεις (5). Παρὰ Θεοκρίτῳ (6) ἀπαντῶμεν τοιοῦτόν τι ἄσμα, τὸ ὅποιον δὲν εἶναι μὲν ἰδιαιτέραν ἄσμα ὕμνου, ἀλλὰ λέγεται περὶ Ἀλκαίης κατακοι-
μίζουσας τὰ διδυμὰ της:

Ἀπομένα δὲ γυνὰ κεφαλᾷς μυθήσατο παῖδων.
εὐδὲτ' ἐμὸ βρέφα γλυκερὸν καὶ ἐγέρσιμον ὕπνον.
εὐδὲτ' ἐμὰ ψυχὰ, δὴ ἀδελφεῶ, εὐσσο τέκνα.
ὀλβιοι εὐνάζοισθε, καὶ ὀλβιοὶ ἀῶ ἴεσθε.

Τοιαῦτά τινα συνέβαινον εἰς τὸν παιδικὸν θάλα-
μον τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων. Πρὸς συμπληρωσιν δὲ τῆς εἰκόνης δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν ἀκόμη χωρία τινά, ὡς Ἀριστοφ. Νεφ. 1383 κ. ἐ. Λυσιστ. 1410. Λυσίου π. Ἐρατοσθ. φόν. σ. 10—15.

Οἱ ἀρχαῖοι δὲν ἔσπευδον, ὡς φαίνεται, νὰ προτρέ-
πωσι τὰ παιδία εἰς τὸ περιπατεῖν, καὶ πολυάριθμοι θεράπαιναι περιφέρουσαι αὐτὰ εἰς τὰς ἀγκάλας καθί-
στων τοῦτο καὶ πάντη περιττόν. Ὡς πρὸς τὴν ὀ-
μασίαν δὲ, ἂν ἡ διάκρισις τῶν ὀνομάτων, τὴν ὀπίαν κἀμνεῖ ὁ Εὐστάθιος (7) « παιδίον τὸ τρεφόμενον ὑπο-
τιτθῆς, παιδάριον τὸ περιπατοῦν καὶ ἥδη λέξως ἀν-
τιλαμβανόμενον » πρέπει νὰ λαμβάνηται εἰς στενὴν

(1) Νόμ. VII.

(2) Πουτ. 16. () Εἰδ. XXIV, 10.

(4) Προβλ. XIX, 38. (5) Ἀθην. XIV, 10.

(6) Εἰδ. XXIV, 6.

(7) Εἰς ἰλ. I, 518.

σημασίαν ἀμφιβάλλομεν πολὺ, ἂν καὶ παρὰ Πλου-
ταρχῆ (1), ὅπου αἱ ὀνομασίαι πάντως φαίνεται ὅτι εἶναι διατεταγμέναι κατὰ τὰς διαφόρους ἡλικίας, τὸ παιδάριον ἔπεται μετὰ τὸ παιδίον. Οἱ παῖδες, ἐν-
νοεῖται ὅτι καὶ τὰ κοράσια, ἔμενον καὶ ἔπειτα ἀκό-
μη ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τῶν μητέρων καὶ τῶν θερα-
πειῶν κατὰ τὸν Πλάτωνα (2) μέχρι τοῦ ἑκτοῦ ἔτους, καὶ εἰς τὸ χρονικὸν αὐτὸ διάστημα δὲν ὑπῆρχε καμ-
μία διάκρισις μετὰ τῆς τῶν ἀρρένων καὶ τῆς τῶν κορασίων ἀνατροφῆς.

Ὅτι ἐδίδοντο εἰς τὰ παιδία καὶ παίγνια παντὸς εἴδους πρὸς διάχυσιν εἶναι φυσικώτατα. Αὐτὰ ἐκρέ-
μαντο ἐν μέρει εἰς τὸν τράχηλον τῶν παιδίων, καὶ διὰ τοῦτο δέραια ἢ περιδέραια ὀνομάζοντο. Ἰδίως δὲ τὰ ἐκρέμων εἰς τὸν τράχηλον τῶν παιδίων, τὰ ὅποια ἔμελλον νὰ ἀποθέτωσι, διὰ νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς γνωρίσματα· « καθάπερ τὰ δέραια τοῖς ἐκτιθεμέ-
νοις παιδίοις, ἵνα μὴ ἀγνοῖται. » λέγει Δίων ὁ Χρυ-
σόστομος (3). Καὶ ὁ Ἀλκίφρων (4). αὐτοῦτο (τὸ παιδίον) μετὰ τῶν σπαργάνων, δέραϊά τινα καὶ γνω-
ρίσματα περιθεῖσαι, ἔδωκαν κομίζεσθαι ἐπὶ τὰς ἀκρω-
ρείας τῆς Πάρνηθος. Ἐν τούτοις καὶ ἄλλα πράγμα-
τα ἐδίδοντο εἰς τὰ ἀποτιθέμενα παιδία (5),

Τὰ τοιαῦτα παίγνια ἦσαν τὰ πλεῖστα ἐκ μετὰ-
λου, ὅθεν καὶ οἱ Ῥωμαῖοι crepundia τὰ ὀνό-
μαζον. Ἐκτὸς τούτων ἦσαν συνήθη καὶ ἰδιαιτέρα παι-
δικὰ κρόταλα· τὰ ὅποια παρὰ τοῖς Ἕλλησι πλατα-
γαὶ ὀνομάζοντο, καὶ ἐφευρετὴς αὐτῶν λέγεται ὁ Ἀρ-
χύτας, « καὶ τὴν Ἀρχύτου πλαταγὴν, » λέγει ὁ Ἀ-
ριστοτέλης (6), οἷεσθαι γίνεσθαι καλῶς, ἢ διδύ-
σοι τοῖς παιδίοις, ὅπως χρώμενοι ταύτῃ μηδὲν καταγινώσκει τῶν κατὰ τὴν οἰκίαν. Ὅτι δὲ μᾶς ἐνδιαφέρει εἶναι ὅτι ἀπαντῶμεν μνημονευόμενα καὶ ἄλλα παίγνια συνήθη καὶ παρ' ἡμῖν οἷον σκεῦη κτλ. οὕτω λέγει ὁ Στρεψιάδης (Ἀριστοφ. Νεφ. 861).

— κάγω τοί ποτε
δὴν πρῶτον ὀβολὸν ἔλαβον Ἠλιαστικὸν
ὅτ' ἐπιδάμην σοι Διασίοις ἀμαξίδα.

ὁ δὲ Πολυδεύκης (7) τὸ ἐπεξηγεῖ « ἡ δὲ ἀμαξίς ἀ-
μύδιον μικρὸν καὶ παίζειν () τοῖς παιδίοις. » Οὕτως ὁ Πανσκήνιος (8) μετὰ τῶν ἀναθημάτων τῶν ἐν τῷ ναῷ τῆς Ἥρας εἰς τὴν Ὀλυμπίαν ἀναφέρει κλί-
νην μικρὰν ἐλεφαντοστόλιστον, τὴν ὅποιαν « Ἰππο-
δαμείας λέγουσιν εἶναι παίγριον. » Τοιαῦτα παί-
γνια ἐπλάττον μάλιστα καὶ αὐτὰ τὰ παιδία κατὰ τὰς δυνάμεις των, ὡς βλέπομεν ἐπίσης παρ' Ἀριστο-
φάνει (Νεφ. 878):

εὐθὺς γέ τοι παιδάριον ὦν τυννοῦτον
ἐπλάττειν ἔνδον οἰκίας, ναὺς δ' ἔγλυφεν
ἀμαξίδας τε σκεῦτας εἰργάζετο,
καὶ τῶν σιδῶν βατράχους ἐποίησε.

Καὶ ὁ Λουκιανὸς διηγείται περὶ ἑαυτοῦ (9) αὐτότε

(1) Π. 9. (2) Νόμ. VII. (3) Λόγ. IV.

(4) Ἐπιστ. III, 63.

(5) ἰδ. Λόγγ. Πουμ. 1. Ἡλιοδ. Αἰθιοπ. II, 34.

Ἀριστάνετ. Ἐπιστ. I, 1. (6) Πολ. VIII, 6.

(7) X, 168. (8) V, 20, 1.

(9) Ἐνύπν. 2, 1.

γὰρ ἀφειβήν ὑπὸ τῶν διδασκάλων, ἀποξείων ἂν τὸν κηρὸν ἢ βόας, ἢ ἵππους, ἢ καὶ νῆ Δι' ἀνθρώπους ἀνέ-
πλαττον. Πικραβ. Πλουτάρχ. Διον. 9.

Ἐξόχως δὲ δὲν ἔλειπον αἱ κόραι, καὶ οἱ κοροπλά-
θοι ἢ κοροπλάσται εἶχον ἥδη εἰς τὴν ἀγορὰν τοιαῦτα παίγνια πρὸς πώλησιν. Ἀλλ' αὐταὶ αἱ κόραι ἦσαν βε-
βαίως ἄλλου εἶδους παρὰ τὰ παίγνια τῶν ἡμετέρων κορασίων (κούκλαις). Ἦσαν πεπλασμέναι ἀπὸ πηλὸν καὶ μεζωγραφίαις, ὡς γίνεται δῆλον ἐκ πολλῶν χω-
ρίων τῶν ἀρχαίων συγγραφέων, ἐξ ὧν ἐν μόνον ἀνα-
φέρομεν ἐνταῦθα ὡς τὸ κυριώτερον, τὸ τοῦ Λεξιφά-
νου· « ὡς νῦν γε ἐλελήθεις σαυτὸν τοῖς ὑπὸ τῶν κο-
ροπλάθων εἰς τὴν ἀγορὰν πλαττομένοις ἐοικώς, κε-
χρωσμένος μὲν τῇ μίλτῳ καὶ τῷ κυ-
ανῷ, τὸ δ' ἐνδοθὲν πῆλινός τε καὶ εὐ-
θρυπτός ὢν. »

Ἔτερα συντροφικὰ παίγνια ἐφεύρισχον εὐκόλως αὐτὰ τὰ παιδία συνερχόμενα εἰς ἐν (1)· ἀλλὰ καὶ ὁ τρο-
χός, καὶ ὁ στρόβιλος, καὶ αὐτός· ὁ μὲ μίτον ἱπτάμε-
νος κἀνθάρως ἦσαν γνωστὰ εἰς αὐτούς, ὡς παρ' Ἀρι-
στοφάνει Νεφ. 763:

Δινόδετον ὥσπερ μολοδόνην τοῦ ποδός.
Πικραβ. Σπῆκ. 1341. ὅπου ὁ σχολιαστὴς σημειοῖ « χρυ-
σομολοδόνην δὲ ζωφύριον τι ἐστὶ κατὰ κἀνθάρων, ξαν-
θὸν, ὃ καὶ κατέχοντες οἱ παῖδες δεσμεύουσιν ἐκ τοῦ ποδός, καὶ ἀφίσαι πρὸς τὸν ἀέρα. » Πληθὺς ἄλλων παιγνιδίων ἀναφέρει ὁ Πολυδεύκης (2), μετὰ τῶν ὁ-
ποίων εἶναι καὶ ἡ χαλκὴ μυῖα, ἐν εἶδος τυφλομυίας· τὴν περιγράφει δὲ ὡς ἐξῆς· α Ἡ δὲ χαλκὴ μυῖα, ταινίᾳ τῷ ὀφθαλμῷ περισφίξαντες ἐνὸς παιδός, ὁ μὲν περιστρέφεται κηρύττων· χαλκὴν μυῖαν θηράσω· οἱ δὲ ἀποκρινόμενοι, θηράσεις ἀλλ' οὐ λήψει, σκύτεσι βυθίνοι· παίουσιν αὐτὸν, ἕως τινος αὐτῶν λήψεται. » Δίαν δ' εὐχάριστον καὶ χαρακτηριστικὸν αὐτοῦ τοῦ οἰκιακοῦ βίου εἰς τὴν αὐστηράν Σπάρτην εἶναι τὸ περὶ Ἀγνησίλου ἀναφερόμενον· « Ἦν δὲ, λέγει ὁ Πλούταρχος (3), καὶ φιλότεκνος ὁ Ἀγνησίλος διαπερόντως, καὶ περὶ ἐκείνου τὸ τῆς παιδείας λέγουσιν, ὅτι μικροῖς τοῖς παιδίοις οὐσὶ κάλαμον περιβαθηνῶς, ὥσπερ ἵπ-
πον, οἷοι συνεπαίξεν· ὀφθαλμοὶ δὲ ὑπὸ τινος τῶν φί-
λων παρεκάλει μηδὲν φράσαι πρὶν ἂν καὶ αὐτὸς πα-
τὴρ παίδων γένηται. »

Ἄλλως τε ἐπρόντιζον πολὺ ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν παι-
δίων νὰ φυλάττωσι τὴν ἀξιοπρέπειάν των. Ὅτι δὲ καὶ οἱ γονεῖς ἐνώπιον τῶν τέκνων δὲν παρέβαινον τὸ ἀ-
μοιβαῖον σέβας, πληροφοροῦμεθα ἐκ τινος χωρίου παρὰ Θεοκρίτῳ (4), ὅπου ἡ Γοργὼ πρὸς τὴν Πραξινοῆν λέγουσαν τὸν ἄνδρα τῆς φθορερῶν κακόν, λέγει·

Μὴ λέγε τὸν τέον ἄνδρα φίλα τοιαῦτα Δίωνα
τῷ μικρῷ παρεόντος.

ἢ δὲ Πραξινοῆ ἐπὶ τούτοις ἐκφωνεῖ πρὸς τὸν παῖ-
δά της·

Θάρσει, Ζωπυρίων, γλυκερὸν τέκος, οὐ λέγω ἀπφύν.

Ὡς μέσον σωφρονιστικὸν διὰ τὰ παιδία συσταίνει ὁ Πλάτων (5) φυσικὰ ἰδίως τὸ ρουθετεῖν, καὶ ἔτι

(1) Πλάτ. Νόμ. VII. (2) IX, 122.

(3) Ἀγνησ. 25. (4) Εἰδ. XV, 11. (5) Νόμ. V,

μυθολογία τὸ καλὸν παράδειγμα· ἀλλὰ τῇ ἀληθείᾳ αὐτῇ πληγαὶ δὲν ἦσαν παντάπασιν τὸ τελευταῖον μέσον. Καὶ ὁ Πρωταγόρας λέγει παρὰ Πλάτωνι, καὶ μάλιστα ἐπιδιοκιμῶν· «εἰ δὲ μὴ (πείθεται τὸ παιδίον), ὥσπερ ζῦλον διαστρεφόμενον καὶ καμπτόμενον εὐθύνοισιν ἀπειλαῖς καὶ π.ληγαῖς.» Ἐν γένει αἱ πληγαὶ πολὺ συχνὰ μνημονεύονται· ἐπαιον δὲ τὰ παιδία μὲ σανάλια ἢ μὲ κρηπίδας, καθὼς λέγει ὁ Δούκιανός (1): «ἐπεὶ σανάλιον γε χρυσὸν ἐς τὰς πυγὰς, ὥσπερ τὰ παιδία, παθεῖσθαι ἀξιοὶ ἂν εἴεν οἱ ἀπιστοῦντες.» Καὶ εἰς τὰ σχολεῖα ἡ συνήθης τιμωρία ἦσαν αἱ πληγαί. Καὶ καθὼς ἡ ῥάβδος (ferula) μᾶς εἶναι γνωστὴ ἀπὸ τὰ ῥωμαϊκὰ σχολεῖα, οὕτω καὶ ὁ Πλούταρχος (τὰ ἑλληνικὰ σχολεῖα ἀφορῶν) λέγει (2): «οὐδὲ μνημονεύει, ὅτι καὶ διδάσκαλος παιδῶν, ἐνὸς καθιζόμενος, ἐτέρους ἐνουθέτησεν.» Ἐκτὸς τούτων εἶχον καὶ παντοῖα φόβητρα καὶ μύθους διὰ τὸ ἀποτρέψωσι τὰ παιδία ἀπὸ τὸ κακόν, ἢ κατὰ τὴν κοινὴν φράσιν ἀπὸ τρέλλας, καὶ νὰ τὰ φέρωσιν εἰς εὐπειθειαν. Ἐνταῦθα ἀνήκουσιν ἡ Ἀκκὼ καὶ ἡ Ἀλκυὼν, πλάσματα τῆς φαντασίας, περὶ τῶν ὑποίων οὐδ' αὐτοὶ οἱ ἀρχαῖοι εἶχον εὐκρινῆ τινα ἰδέαν· τὰς μνημονεύει δὲ ὁ Χρύσιππος (3) ἐλέγχων τοὺς ἀποτρέποντας τὰ παιδία ἀπὸ τὸ κακόν δι' ἀπειλῶν τῶν θείων τιμωριῶν, αὗς οὐδὲν διαφέροντα τῆς Ἀκκῶς καὶ τῆς Ἀλκυῶνος, δι' ὧν τὰ παιδάκια τοῦ κακοσκολοῦν αἱ γυναῖκες ἀπειροῦσιν. Τοιαῦτα φανταστικά ὄντα ἦσαν καὶ ἡ Λάμια, ἡ Μορμὼ ἢ Μορμολύκη κτλ. «τοῖς τε γὰρ παισὶ, λέγει ὁ Στράβων (4) προσφέρομεν τοὺς ἡδέεις μύθους εἰς προτροπὴν· εἰς ἀποτροπὴν δὲ τοὺς φοβερούς· ἦτε γὰρ Λάμια μύθος ἐστὶ καὶ ἡ Τοργῶ, καὶ ὁ Ἐφιάλτης καὶ ἡ Μορμολύκη.» Τοιαῦτα ἦτο καὶ ἡ Ἐμπούσα, ἥτις συγγέεται μὲ τὴν Λάμiam, ἢ ὡς περιληπτικὸν προσηγορικὸν σημαίνει συγχρόνως καὶ τὴν Λάμiam. Ὅποῖον δὲ ἰδέαν εἶχον περὶ αὐτῶν οἱ ἀρχαῖοι πληροφροῦμεθα ἐκ τῆς παρὰ Φιλοστράτῳ (5) περιγραφῆς· «ἡ χρηστὴ νόμῳ μία τῶν Ἐμπούσων ἐστίν, ἡς Λαμίας τε καὶ Μορμολυκίας οἱ πολλοὶ ἡγοῦνται· ἐρῶσι δ' αὐταὶ οὐκ ἀρροδισίων μὲν, σαρκῶν δὲ, καὶ μάλιστα ἀνθρωπείων ἐρῶσι, καὶ πάλλουσι τοὺς ἀρροδισίους, οὓς ἂν ἐθέλωσι δαίσασθαι.» Παράβ. Διδάμιον ἐν βίῳ τοῦ Λισχίνου, ὅπου λέγει περὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ· «ταύτην δ' ἐκ σκοτεινῶν τόπων τοῖς παισὶ καὶ ταῖς γυναῖξιν ὀρρωμένην Ἐμπούσαν ὀνομασθήναι, ἐπεὶ νυκτερινὴν γένεσθαι τὴν Ἐμπούσαν.» Ὅλα ταῦτα τὰ φόβητρα μὲν ἐν γενικῶν ὀνομαζόμενα μορμολυκία, παρὰ δὲ τῷ Εὐσταθίῳ (6) καὶ βρέχεται. Ἐν παράδειγμα μητρὸς φοβεριστικῆς οὕτω τὸ παιδίον τῆς ἀπαντῶμεν παρὰ Θεοφράστῳ (7). Ἡ Πραξινόη θέλουσα νὰ ὑπάγῃ ἔξω,

πρὸς τὸν κατόπιν αὐτῆς τρέχον· καὶ κλαίον· παιδίον τῆς λέγει·

— οὐκ ἄνωγ' ἐκείνην. Μορμὼ, δάκνει ἔππος. δάκρυς, ὅσα θέλεις· χωλὸν δ' οὐ δαίσει γενέσθαι. (1)

ὅτι διὰ τοιούτων μορμολυκίων ἤρξαντο πολὺ ἡ δεισιδαιμονία καὶ ὁ περὶ φαντασμάτων φόβος· εἶναι φυσικώτατον. Ἀλλὰ περὶ τούτων ἄλλοτε.

Ἐν γένει δὲ ἤξευρον ὀνομαστὶ αἱ τιθεαὶ καὶ ἀθεράπαιναι πλήθος συμβεβηκότων καὶ παρμυθίων, δι' ὧν διεσκέδαζον τὰ παιδία, καὶ παρορμηθεῖς καὶ τήντησάν οἱ μῦθοι τῶν γυναικῶν ἢ τιθεῶν. Οὕτω λέγει ὁ Σωκράτης λεπτῶς σκόπτων τὸν Ἰππίαν· καὶ γρῶνται (οὐ) ὥσπερ ταῖς πρεσβύταις Οἱ ΠΑΙΔΕΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΗΔΕΩΣ ΜΥΘΟΛΟΓΗΣΑΙ. Τοιαῦτα διηγήματα πάντως ἤθελον εἶναι τὴν μεγίστην ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς ἠθικῆς μορφώσεως τῶν παιδίων, ἐπειδὴ συνήθως ἦσαν συνδεδεμένα μετὰ τῆς περὶ θεῶν διδασκαλίας, καὶ ἡ μυθολογία εἰς τὴν ἀρχαιότητα ἐδέχετο ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς πᾶν τεράτωνδης. Τούτου ἕνεκα μακρότατα διαλέγεται ὁ Πλάτων (2) περὶ τῆς περιουσίας μὲθ' ἧς ἔπρεπε νὰ ἐκλέγωνται τὰ διηγήματα, ἐπειδὴ οἱ νέοι «πειθόμενοι τοῖς μύθοις, οὓς ἐκ νέων παιδίων, ἐπὶ ἐν γάλαξιν τρεφόμενοι, τροφῶν τε ἤκουον καὶ μητέρων,» ὕστερον δυσκόλως ἤθελον δώσει προσοχὴν εἰς ὁρθοτέρας ἰδέας. Ἀλλὰ γὰρ δὲ (3) λέγει περὶ τῶν μύθων· «ὧν δὲ νῦν λέγουσι τοὺς πολλοὺς ἐκβλητέον· καὶ μὲ τούτῳ ἐννοεῖ τὸν Ἡσίοδον καὶ Ὀμήρον, καὶ ἄλλους ποιητάς· «Οὗτοι γὰρ ποὺ μύθους τοῖς ἀνθρώποις ψευδεῖς συντιθέντες ἐλεγον τε καὶ λέγουσι.» Κυρίως δὲ ὁ Πλούταρχος (4) διαλαμβάνει ἐν ὀλίγοις τὴν τοῦ Πλάτωνος ἰδέαν· «Καὶ μοι δοκεῖ, λέγει, Πλάτων ὁ δαιμόνιος ἐμμελῶς παραινεῖν ταῖς τίτιαις, μὴ τοὺς τυχόντας μύθους τοῖς παιδίοις λέγειν, ἵνα μὴ τὰς τούτων ψυχὰς ἐξ ἀρχῆς ἀνοίας καὶ διαφθορᾶς ἀναπύμπλασθαι συμβαίνει.» Ὁ δ' Ἀριστοτέλης (5) συσταίνει τὴν περὶ τούτων φροντίδα κυρίως εἰς τὴν ἐπιμέλειαν τῶν παιδονόμων.

Ὅποιοι δὲ ἦσαν οἱ συνήθεις μῦθοι δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν ἀπὸ πλείστα χωρία τοῦ Ἀριστοφάνους. Οὕτως ὁ Βδελυκλέων πρὸς τὸν Φιλοκλέωνα ἀρτίζαντα ἤδη τὴν διήγησιν δύο αἰσχροτάτων συμβεβηκότων τῆς Λαμίας κ.τ.λ. λέγει (6):

ΒΔΕΛ. μή μοι γε μύθους· ἀλλὰ τῶν ἀνθρωπίνων οἷους λέγομεν μάλιστα τοὺς κατ' οἰκίαν. ΦΙΛ. ἐγὼ δὲ τοίνυν τῶν γε πάντων κατ' οἰκίαν ἐκείνων, ὡς οὕτω ποτ' ἦν μὲς καὶ γαλῆ—

Παράβ. Φιλοστράτον (7), ἀπὸ τὰς λέξεις τοῦ ὁποῖου εἰκάζεται ὅτι οἱ Λισώπειοι μῦθοι ἦσαν οἱ συνθεσθέντες. Τοιαῦτα διηγήματα συχνὰ διεδίδοντο ὡς ἄσματα, οἷον ψάλλει ὁ χορὸς τῶν γερόντων εἰς Ἀριστοφάνους Ἀυσιστράτην· «μῦθον βούλομαι λέξαι· τιν'

ἄνθρωπον, ὃν ποτ' ἤκουσ' αὐτὸς· ἐπὶ παῖς ὢν.» μεθ' ὧν ἐπονται δύο τοιαῦτα ἄσματα. Φαίνεται δ' ὅτι οὐ μόνον τὰ παιδία, ἀλλὰ καὶ οἱ ἄνδρες πολλὴν εὐχαρίστησιν ἐλάμβανον εἰς τοιαῦτα διηγήματα, ὥστε ὑπάρχον ἀνθρωποὶ ἐξ ἐπαγγέλματος λογοποιοί. Τοιοῦτος δύναται νὰ θεωρηθῇ ὁ Φιλέσιος περὶ οὗ ὁ Ἀριστοφάνης (Πλοῦτ. 177) λέγει·

Φιλέσιος δ' οὐκ ἕνεκά σου μύθους λέγει· ἕνεκα τῶν χρημάτων δηλαδή. Ὁ σχολιαστὴς παρατηρεῖ ἐνταῦθα· αὐτοὺς πένης ὧν λέγων ἱστορίας ἐτρέφετο. Σαφέστερον δὲ ὁ σχολ. Πάρις· «καὶ οὗτος πένης ἦν συντιθείς οὖν μύθους χαρίεντας ἐθαλπε τοὺς ἀκούοντας, καὶ οὕτω τὴν τροφὴν αὐτῷ ἐπορίζετο.» Ταῦτα ἂν καὶ πραγματικῶς δὲν βασιζόμενοι ἐπὶ οὐδεμιᾶς εἰδήσεως, ἀλλ' εἶναι μόνον ἰδιωτικαὶ ἐρμηνεῖαι, πάντοτε ὁμῶς εἶναι ἡ ὀρθὴ ἐρμηνεία, ἐπειδὴ εὐρίσκονται παραδείγματα ἀνθρώπων μετερχομένων τοιοῦτου εἶδους ἐπαγγέλματα.

Ἀφοῦ τὰ ἄρρενα παιδία ὑπερέβαινον τὴν πρώτην ἡλικίαν, ὥστε ὀλιγοτέραν ἀνάγκην εἶχον τῆς σωματικῆς θεραπείας, καὶ δὲν ἐξήκει εἰς αὐτὰ ἡ ὑπὸ τῶν γυναικῶν προσφερομένη ἀγωγή, ἐνεπιστεύοντο εὐθὺς εἰς τὴν ἐπιστάσιν ἐνὸς παιδαγωγοῦ. αὐτὸ δὲ παῖς, λέγει ὁ Πλάτων (1), πάντων θηρίων ἐστὶ δυσμεταχειριστότατον. — διὸ δὲ πολλοὺς αὐτὸ οἷον χαλινούς τισι δεῖ δεσμεύειν· πρῶτον μὲν τροφῶν καὶ μητέρων ὅταν ἀπαλλάττῃται, παιδαγωγοῖς, παιδίαις καὶ νηπιότατος χάριν. Κατὰ ποῖαν ἡλικίαν συνέβαινε τοῦτο δὲν ἀναφέρεται μὲν οὐδαμῶς ῥητῶς, ἀλλ' ἐκ τῶν προηγουμένων λόγων τοῦ Πλάτωνος εἰκάζεται ὅτι ἐννοεῖ τὸ ἔκτον ἔτος πεπληρωμένον ἦδη. Ἐπειδὴ μέχρι ταύτης τῆς ἡλικίας ὥφειλον νὰ μένωσιν οἱ παῖδες ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν τῶν θεραπειῶν, μετὰ ταῦτα δὲ ἐχωρίζοντο οἱ ἄρρενες ἀπὸ τὰ κοράσια, καὶ ἀπῆρχοντο εἰς τὰ διδασκαλεῖα. Ὁ Πλάτων βεβαίως εἰς τοὺς νόμους, ὡς καὶ ἐν τῇ Πολιτείᾳ αὐτοῦ, ἀκολουθεῖ μὲν πανταχοῦ τὰς ἰδέας του, ὥστε μόνον μὲ τὴν μεγαλητέραν προσοχὴν δύναται τις ἐκ τῶν λόγων αὐτοῦ νὰ συμπεράνῃ τὸ ἀληθές, ἀλλ' ἀπὸ ἄλλας τινὰς εἰδήσεις πιθανολογεῖται ὅτι αὕτη σχεδὸν ἦτον ἡ ἡλικία, καθ' ἣν ἀπελύοντο οἱ παῖδες ἀπὸ τῆς ἐπιτήρησιν τῶν γυναικῶν.

(Ἀκολουθεῖ.)

ZHINOBIA.

—o—

Ἡ νεώτερα Εὐρώπη δὲν βλέπει πλέον μὲ ἀπορίαν καὶ ἀνησυχίαν τὴν βασιλικὴν ἀρχὴν εἰς χεῖρας γυναικῶν περιερχομένην. Κατὰ τὰς τρεῖς προλαβοῦ-

(1) Νόμ. VII.

σας ἐκατονταετηρίδας, εἰς τὴν Ἀγγλίαν, εἰς τὴν Σαυηδίαν, εἰς τὴν Ῥωσίαν, εἰς τὴν Αὐστρίαν, πολλὰ γυναικες ἠνιόχσαν τὸ κράτος· τινὲς μάλιστα ἐξ αὐτῶν, καθὼς ἡ Ἐλισάβετ, ἡ Αἰκατερίνα Βα, ἡ Μαρία Θηρεσία, ἀπέδειξαν ὅτι ἡ καλλιότης τοῦ ἀνθρωπίνου γένους μοῖρα εἶναι ἐνίοτε καὶ ἐπιτηδαιοτάτη εἰς πραγμάτων κυβέρνησιν. Σήμερον δὲ, ἐν Ἀγγλίᾳ, ἐν Ἰσπανίᾳ, ἐν Πορτογαλίᾳ, τὰ σκῆπτρα ὑπὸ βασιλίδων κρατοῦνται· καὶ εἶναι ἄξιον σημειώσεως, ὅτι τὰ τρία ταῦτα βασιλείαι εἶναι τὰ μόνὰ τῆς δυτικῆς Εὐρώπης, τὰ διεληθόντα ἀβλαβῆ καὶ σῶα ἀνὰ μέσον τῆς μεγάλης τρικυμίας τοῦ 1848 ἔτους· ὥστε τὰ ὑπὸ γυναικῶν ἀρχόμενα ἔθνη, δὲν δικαιούνται νὰ θεωρῶσιν ἤδη τὴν περίστασιν ταύτην ὡς συμφορὴν.

Ἀλλὰ τοιαῦτα συμβαίνουσιν ἐν Εὐρώπῃ· εἰς δὲ τὴν Ἀσίαν ὅπου ἡ γυνὴ ἐθεωροῦτο ἀείποτε ὡς ὀνυποδέσποτον τοῦ ἀνδρός, ἡ ἱστορία, ἐν διαστήματι πολλῶν χιλιῶν ἐτῶν, δὲν ἀναφέρει εἰμὴ δύο μόνους βασιλίδας· καὶ ἐκ τούτων ἡ μὲν Σεμίραμις εἶναι ὅλως μυθική, ἡ δὲ Ζηνοβία δυσκόλως εἰμπορεῖ νὰ θεωρηθῇ ὡς γυνή. Τῶντι, εἰς τὴν Εὐρώπῃ, ἡ γυνὴ, ὅσας ἀρχῆς, ἀρχαί· δι' ὧν αὐτῆς τῶν ἀρετῶν, ἀλλὰ καὶ δι' ὧν τῶν χαρίτων· ὁ δὲ συνδυασμὸς αὐτῶς τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς χάριτος εἶναι ὁ καθιστῶν πολλὰς τοσοῦτον ἀκαταγώνιστον τὸ τῆς γυναικὸς κράτος· εἰς τὴν Ἀσίαν ὁμῶς, ὅπου τὸ θρησκευτικὸν καὶ τὰ ἡθικὰ πεῖθουσι τοὺς ἀνδρας νὰ θεωρῶσιν ὡς ὕβριν τὴν κυριαρχίαν τῆς γυναικὸς, ἂν συμπέσῃ ποτὲ νὰ κυριαρχήσῃ γυνή, δὲν δύναται νὰ καταλάβῃ τὴν ἐξουσίαν εἰμὴ ὅλως ἀποβάλλουσα τὸν γυναικεῖον χαρακτῆρα καὶ γινόμενη ἀνὴρ. Τοῦτο συνέβη εἰς τὴν Ζηνοβίαν.

Οἱ ἱστορικοὶ λέγουσιν αὐτὴν καλλιτέτην καὶ βεβαίως οὕτιν ὅτι ἂν ἦτο μεγαλῆρινή, ἡ λευκότης τῶν ὀδόντων αὐτῆς ἦτο τοιαύτη, ὥστε παρεβάλλοντο μὲ μαργαρίτας· ἡ φωνὴ δυνατὴ, ἀλλ' ἀρμονική, οἱ δὲ μεγάλοι καὶ μέλανες ὀφθαλμοὶ εἶχον ἐπαγωγὸν τινα γλυκύτητα ἥτις ἐμετρίαζε τὴν υπερβολικὴν ζωρότητα τῶν· ἀλλὰ πόσον ὀλίγον ὥφαιτο ἀπ' ὧν αὐτῶν τῶν ὁρῶν τῆς φύσεως! Ἐν καιρῷ πολέμου, ἡ Ζηνοβία, περιβεβλημένη θώρακα, προεπορεύετο πρὸς τῶν ταχυμάτων αὐτῆς· ἐν καιρῷ δὲ εἰρήνης, εὐφραίνετο κυνηγούσα λέοντας, καὶ ἄρκτους, καὶ πάνθηρας· ἡ τὸ πολὺ φιλοσοφούσα μετὰ τοῦ Ἀργίνου, περὶ Πλάτωνος καὶ Ὀμήρου· καὶ ἐνῶ, πιστὴ οὕσα σύζυγος, καθυπέβαλλεν αὐτοῦ τοῦ συζύγου τῆς τὸν ἔρωτα εἰς παιδαρχίαν σπαρτιατικὴν, ἐν ταῖς εὐωχίαις συνέριζετο περὶ τὴν οἰνοποσίαν πρὸς τοὺς στρατηγούς αὐτῆς καὶ τοὺς μεγιστάνας. Ὁμολογητέον ὅτι ἡ γυνὴ αὕτη ἦτο γυνὴ φοβερά, οἱ δὲ ὑπὸ τοῦ τῆς ἡδύνας μὲν νὰ τρέμωσιν ἐνώπιόν της, ἀλλ' ὅχι καὶ νὰ αἰσθάνωνται πρὸς αὐτὴν τὴν γλαφυρὰν ἐκείνην εὐλασίαν καὶ ἀφοσίωσιν, τὴν ὁποίαν Εὐρωπαῖα ἡγεμονίς δύναται νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς τοὺς ἀρχομένους.

Καὶ ὁμῶς ἡ Ζηνοβία εἶναι μέγα ἱστορικὸν ὄνομα· ἡ ἐκτασίς τοῦ κράτους τὸ ὁποῖον κατεσκεύασεν, ἡ τόλμη καὶ ἡ καρτερία μεθ' ἧς ὑπερεμάχησεν ὑπὲρ αὐτοῦ, αὕτη ἡ παῖσις της, αὕτη ἡ μυστηριώδης θέσις τῆς πρωτεύουσας αὐτῆς Παλμύρας, περιβάλλουσαι

(1) Φιλόφ. 28.

(2) Π. Τ. ὑπὸ τ. θείου νόμ. βραδ. τιμ. 16.

(3) Παρὰ Πλούταρχ. π. Στω. Ζητ. 15.

(4) Α', 2, 6.

(5) Ἐ. Ἀπολλων. Τυαν. IV, 25. παράβ. VIII, 7, 9.

(6) εἰς Ὀδυσσ. Α, 101. (7) Εἰδ. XV, 40.

(1) Παράβ. Εὐσταθ. 96. Ὀδ. N, 240. τὸ ἀναμνηστικόν, ἐξ οὗ καὶ ἡ μυθική Μορμὼ πλάττεται, δαιμονίον τι φοβερόν.

(2) Νόμ. X. (3) Πολ. II. (4) Π. Παίδ. ἀγ. 5.

(5) Πολ. VII. 17. (6) Σφῆκ. 1179.

(7) Ἐ. Ἀπολλων. Τυαν. V, 14.

τὴν εἰκόνα τῆς βασιλίδος ἐκείνης δι' αἰγλῆς τινός. ἐπιτηδεύει νὰ ἐμπνεύσῃ τὸν θαυμασμόν, ἂν ὄχι τὴν ἀγάπην.

Ὁ πορευόμενος διὰ τῆς ἀμυγδαλῆς Ἀραβικῆς ἐρημίας, πολλάκις νομίζει ὅτι βλέπει ἔμπροσθέν του εἰς τὸν ὀρίζοντα πόλεις, ἢ λίμνας, ἢ δάση· τρέχει δρομαίος πρὸς αὐτὰ ἵνα ζητήσῃ ἀνεστὶν τίνα καὶ ἀναψυχὴν· ἀλλὰ πολλάκις ἐννοεῖ, ὅτι ὑπῆρξε θυμὸς παραδόξου ἐπικῆς ἀπάτης, ἣν παρὰ γαίῃς ἐπίβουλος ἐπὶ τοῦ ἀμυγδαλῆος πελάγους ἀντανάγκαις τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων. Ἐνίοτε ὁμως φθάνει τρόντι εἰς χαριέστατά τινα καὶ περιβύτια καὶ κατὰρτα νησίδια, τὰ ὅποια ἡ φύσις ἐσπεῖρε τῇ δὲ κάκεισε ἐντὸς τοῦ αὐχμηροῦ ἐκείνου ὠκεανοῦ, πρὸς παρμηθίαν τοῦ ὁδοιπόρου. Αὐτὰ εἶναι αἱ λεγόμεναι Ὀάσεις ἢ Αὐάσεις. Μικαίροι οἱ διαρχόμενοι τὴν ἐρημον τοῦ βίου, ὅσοι δὲν κατὰ νάλωσαν ἀπάσης αὐτῶν τὰς δυνάμεις κυνηγούντες τὰς ἀπατιλάς ἐκείνας τῆς ὀπτασίας σκιάς, ἀλλὰ ἐπετυχον τελευταίον ὁσὶν τίνα, ἵνα ἀναπαύσῃ τὸ κεκομηκὸς αὐτῶν σῶμα, ἵνα δροσίωσι τὴν διψαλέαν ψυχὴν! Μικαριώτεροι δὲ, ὅσοι, μετὰ βραχείαν ἀναψυχὴν, δὲν ἠναγκάσθησαν νὰ ἀναλάβωσιν αὐθις τὴν ἐκκλησίαν τῆς ταλαιπώρου ὁδοιπορίας.

Εἰς μίαν τῶν Ὀάσεων τούτων ὁ μέγας τῶν Ἰουδαίων Βασιλεὺς Σολομὼν ἔκτισεν ἡ τοῦλάχιστον ἐμε γέθουε καὶ ὠχύρωσε τὴν ἐν τῇ Ἱερῇ Γραφῇ πολλάκις ἀναφερομένην πόλιν Ταδμούρ, τὴν ὁποίαν οἱ Ῥωμαῖοι μετωνόμασαν Παλμύραν· ἀμφότερα τὰ ὀνόματα ταῦτα σημαίνουσι φοινίκων πόλιν, διὰ τὸ πλῆθος τῶν φοινίκων, οἵτινες παρέχουσι σκιάν τινα καὶ θαλερότητα εἰς τὸ πυρίπνου ἐκεῖνο κλίμα. Ὁ ἀὴρ τὸν ὁποῖον ἀνέπνεον οἱ κάτοικοι τοῦ παραδείσου αὐτοῦ ἦτο καθαρὸς ἢ ἡχώα, ποτιζομένη δαψιλῶς, ἀπέδιδε γόνιμος· ἢ δ' ἐπιτηδεύει θέσις τῆς μετὰ τῆς μεσογείου θαλάσσης καὶ τοῦ Περσικοῦ κόλπου, μετὰ τῶν Ῥωμαϊκοῦ κράτους καὶ τοῦ Περσικοῦ, κατέστησαν αὐτὴν πρωιμώτατα μὲν γέφυραν δι' ἧς μετεκομίζοντο εἰς τὴν Εὐρώπην τὰ πλουσιώτατα τῆς Ἰνδικῆς ἐμπορεύματα, βραδύτερον δὲ κυριωτάτην ἀγορὰν τῶν μετὰ τῶν Ῥωμαίων καὶ Περσῶν ἐμπορικῶν σχέσεων. Βαθυμὸν καὶ κατ' ὀλίγον ἢ Παλμύρα ἀπέβη πλουσία καὶ μεγάλη πόλις. Ἐπὶ πολὺν χρόνον αἱ δύο ἰσχυραὶ ἐκεῖναι μοναρχίαι ἐσεβάσθησαν τὴν ἐλευθερίαν τῆς. Ἀλλὰ καὶ ἀφ' οὗ Τραϊανός, ἐν ἀρχῇ τῆς δευτέρας μετὰ Χριστὸν ἑκατονταετηρίδος περιέλαβε τὴν Παλμύραν εἰς τὸ Ῥωμαϊκὸν κράτος, δὲν ἔπαυσεν αὐτὴ ἀκμάζουσα καὶ προαγομένη· ἢ δὲ μέχρι τῶν ἐρήμων ἐκείνων προσέλασσε ἀλλήλική τέχνη, ἥγειρεν αὐτοὺς ναοὺς, καὶ στοάς, καὶ βασιλείας, τῶν ὁποίων τὰ εἰρήπια, καλύπτοντα ἐπιφάνειαν πολλῶν μιλίων, καὶ ἀνακαλυφθέντα, περὶ τὰ τέλη τῆς ἐπτακαίδεκάτης ἑκατονταετηρίδος ὑπὸ τινῶν Ἀγγλῶν περιηγητῶν, δὲν ἔπαυσαν ἔκτοτε κινεῖν τὸν θαυμασμόν τῆς περιεργείας καὶ γυμνάζοντα τὰς ἐρέυνας τῆς ἐπιστήμης.

Τῆς Παλμύρας πολίτης ἔγκριτος ἦτο ὁ Ὀδενάθης. ἔλκων μὲν τὸ γένος ἀπὸ πατέρων ἀξιωθέντων μεγάλων τιμῶν ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων Βασιλέων, καὶ αὐτὸς

δὲ, περὶ τὰ μέσα τῆς τρίτης μετὰ Χριστὸν ἑκατονταετηρίδος, κατασταθεὶς ἡγεμὼν τῆς πόλεως ὑπὸ τοῦ αυτοκράτορος Οὐαλεριανοῦ καὶ συναγωνισθεὶς μετ' αὐτοῦ πρὸς τὸν ἰσχυρὸν Βασιλέα τῶν Περσῶν Σαπώρην. Ἡττηθέντος καὶ αἰχμαλωτευθέντος τοῦ αὐτοκράτορος, ἐκεῖνου, ὁ Ὀδενάθης ἐποτιήθη τοσοῦτον ὥστε ἐζήτησε τὴν ἐπιστάσιν τοῦ νικητοῦ. Ὁ Σαπώρης ἐλησμονήσεν εἰς τὴν περίστασιν ταύτην, ὅτι ἡ τύχη δὲν εἶναι πιστὴ εἰς τοὺς ἐπὶ τῇ εὐνοίᾳ αὐτῆς θρασυνομένους καὶ ἠθέλησε νὰ ἐξυβρίσῃ καὶ νὰ ἀπειλήσῃ τὸν ἱκέτην. Ὁ δὲ, θεωρήσας, ὅτι ἀπὸ μόνης τῆς νίκης ἔχει νὰ ἐλπίσῃ τοῦ λοιποῦ σωτηρίαν, ὥρμησεν ἀπηλπισμένος μετὰ τῶν Ἀράβων αὐτοῦ, καὶ τινῶν Ῥωμαίων ταγματῶν, κατὰ τοῦ Βασιλέως, τὸν ἠνάγκασε νὰ ἐκχωρήσῃ τῆς Μεσοποταμίας, τὸν ἀφῆρεσε τὸν θησαυρὸν του, καὶ τὸ τοῦ θησαυροῦ πολυτιμότερον, τὰς παλλακὰς, ἐνέβαλεν ἐντὸς αὐτοῦ τοῦ Περσικοῦ κράτους, ἐπολιόρκησε τὴν χειμερινὴν τοῦτου πρωτεύουσιν, τὴν Κτησιφῶντα, ἀνεδείχθη εἰς πολλὰς μάχας νικητὴς, καὶ δὲν ἠδυνήθη μὲν νὰ ἐλευθερώσῃ τὸν αἰχμάλωτον αὐτοκράτορα, ἀλλ' ἀνηγορεύθη ὑπὸ τοῦ υἱοῦ καὶ διαδόχου τοῦ Γαλλιανοῦ, ἕνεκα τῶν κατορθωμάτων ἐκείνων, γενικὸς διοικητὴς τῶν κατὰ τὴν Ἀνατολὴν Ῥωμαϊκῶν στρατευμάτων. Ὁ Ὀδενάθης δὲν περιωρίσθη εἰς τὸ νὰ περιστείλῃ τὸν Σαπώρην, καὶ, δις πολιορκήσας τὴν Κτησιφῶντα, νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς αὐτὸν τρόμον μέγαν, ἀλλὰ κατέβαλε καὶ τοὺς πολλοὺς Ῥωμαίους στρατηγοὺς, οἵτινες ἐστάσιασαν τότε ἐν τῇ Ἀνατολῇ κατὰ τοῦ Γαλλιανοῦ, σφετερισθέντες τὸ αὐτοκρατορικὸν ἀξίωμα· διότι ἡ ἐποχὴ αὕτη ἦτο ἡ ὀλεθρὴ ἐποχὴ τῶν τριάκοντα τυράννων, καθ' ἣν ἰσάριθμοι αὐτοκράτορες προέκυψαν εἰς τὰ διάφορα τοῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους μέρη, ὡς ἂν προθυμοποιούμενοι νὰ διευκολύνωσι, διὰ τοῦ κατακερματισμοῦ, τὴν πτώσιν του. Ὁ Γαλλιανός, βραβεύων τὰς νέας τοῦ Ὀδενάθου ὑπηρεσίας, ἀνηγόρευσε αὐτὸν μετ' ὀλίγον καὶ Αὐγουστον, καὶ ἔκοψε νόμισμα, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὁ νικητὴς τοῦ Σαπώρου εἰκονίζετο σύρων κατόπιν αὐτοῦ τοὺς δεσμίους Πέρσας.

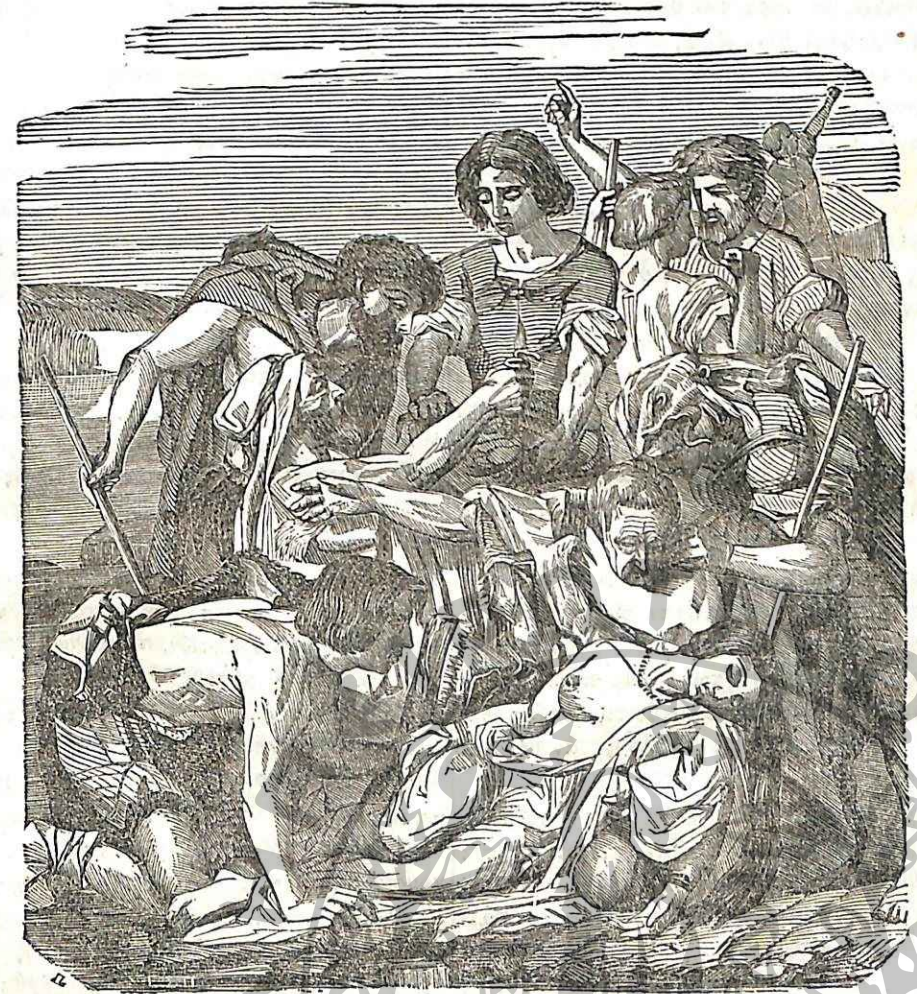
Ἡ Ζηνοβία ἦτο δευτέρᾳ σύζυγος τοῦ Ὀδενάθου αὐτοῦ, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἐγέννησε πολλὰ τέκνα, ἐξ ὧν τρεῖς υἱοὶ εἶναι γνωστοὶ εἰς τὴν ἱστορίαν, καὶ εἶναι ἀξιωμακτικὸν μάλλον διὰ τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἢ διὰ τὰς πράξεις. Ὁ μὲν ἔφερε τὸ Λατινικὸν ὄνομα τοῦ Ἡρηνιανοῦ, ὁ δὲ τὸ Ἑλληνικόν, τοῦ Τιμολάου, ὁ δὲ τὸ Ἀραβικόν, τοῦ Βαβαλλάθ. Οἱ γονεῖς αὐτῶν, περιποιούμενοι, ὡς φαίνεται, τὰ τρία ταῦτα γένη τῶν ὑψηλῶν τῶν, ἐξεπρωσώπησαν ἕκαστον αὐτῶν διὰ τῶν τριῶν ἐκείνων κυρίων στηριγμάτων τῆς ἀρχῆς τῶν. Ἡ Ζηνοβία ἔλεγεν ἑαυτὴν καταγομένην ἀπὸ τῶν Πτολεμαίων τῆς Αἰγύπτου· ὁ θαυμασμὸς τὸν ὁποῖον ἐδείκνυε πρὸς τὴν ἑλληνικὴν παιδείαν καθίστησιν εὐλογον, ἂν ὄχι ἀναμφισβήτητον, τὴν ἀξίωσιν ταύτην. ἀλλ' ἡ σύνεσις, ἡ ἀνδρεία καὶ ἡ καρτερία τῆς δὲν εἶχον χρεῖαν τοιαύτης γενεαλογίας, διὰ νὰ καταστήσωσιν αὐτὴν ἀξίαν τοῦ ὑπερτάτου ἀξιώματος. Συντελέσασα τὰ μέγιστα εἰς τὴν προαγωγὴν καὶ εἰς τὰ κατορθώματα τοῦ συζύγου τῆς, παρέλαβεν αὐτὴ, ἀν-

τὶ τῶν υἱῶν τῆς, τὴν κυριαρχίαν αὐτοῦ, ὅτε, ἐν ἔτει 267, οὗτος ἐδόλοφονήθη μετὰ τοῦ πρεσβυτέρου υἱοῦ τοῦ Ἡρώδου, (ὃν ἐγέννησεν ἀπὸ ἄλλης συζύγου) ὑπὸ τινος ἀνεψιοῦ, ὅστις εἶχε τὴν τὸλμην τῆς κακουργίας, ἀλλ' ὄχι καὶ τὴν ἱκανότητα τοῦ νὰ ὠφεληθῇ ἀπὸ αὐτῆς. Ὁ Γαλλιανός ἠθέλησε νὰ μὴ ἀναγνωρίσῃ τὴν ἀρχὴν τῆς γυναικὸς ταύτης καὶ ἐπεμψε κατ' αὐτῆς τὸν στρατηγὸν Ἰρακλειανόν· ἀλλ' ἡ Ζηνοβία, κατατροπώσασα αὐτὸν, τὸν ἠνάγκασε νὰ ἐπανεῖλθῃ ἀπρακτος.

Ἐπὶ τοῦ Κλαυδίου, ὅστις διεδέχθη τὸν Γαλλιανόν, ἡ γυνὴ αὕτη, ὠφεληθεῖσα ἀπὸ τῶν ἀδιαλείπτων περισπασμῶν τοὺς ὁποίους προσέξενον εἰς τὸν γενναῖον

θῶν τὰ ἐν Αὐγύπτῳ συμβαίνοντα, προσῆλθεν αὐτῇ μετὰ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ καὶ ἐπεχείρησε νὰ καταλύσῃ τὸ κράτος τῆς Ζηνοβίας, ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῶν ἐγγυερῶν ὅσοι ἐξ ἀρχῆς ἐπέκρουον τὴν ἀρχὴν τῶν Παλμυρητῶν καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἐκινδύνευσαν τῶν οὗτοι νὰ ἐκδληθῶσι τῆς χώρας· ἀλλὰ μετ' ὀλίγον, ὁ Τιμαγένης, δι' ἐπιτιθεμένου στρατηγήματος, διέφθειρε τοὺς τε ἀντιπολιτευομένους Αἰγυπτίους καὶ τὸν Πρόδατον, καὶ ἐπαγίωσε τὸ τῆς Ζηνοβίας κράτος.

Τότε ἡ γυνὴ αὕτη, ἥτις ἤρχεν ἤδη ἀπάσης τῆς Συρίας καὶ τῆς Αἰγύπτου, ἐμείετοσεν ἐτι μεγαλότερα βουλευμάτα, καὶ, ὡς πάλαι ποτὲ ὁ Μιθριδάτης, ὠνευρέθη ὅτι δύναται νὰ στήσῃ τὸν θρόνον αὐτῆς

ἐκεῖνον αὐτοκράτορα οἱ Γοτθικοὶ πόλεμοι, ἐπεξέτεινεν ἐτι μάλλον τὸ κράτος αὐτῆς. Διὰ τινος Τιμαγένης, Αἰγυπτίου ἀνδρός, προτοικειωθεῖσα μερίδα τινὰ τῶν τούτου ὁμογενῶν, ἐπέμψεν εἰς τὴν Αἴγυπτον τὸν στρατηγὸν αὐτῆς Ζάβδαν μετὰ ἐπτὰ μυριάδων Παλμυρητῶν, Σύρων καὶ βαρβάρων, διὰ νὰ καταλάβῃ καὶ τὴν πλουσίαν ταύτην χώραν. Ἡ ἀντίπαλος τῶν Αἰγυπτίων μερὶς ἠθέλησε ν' ἀντισταθῇ, ἀλλὰ κατεβλήθη ὑπὸ τῶν Παλμυρητῶν, οἵτινες, καταλιπόντες φρουρὰν πεντακισχιλίων ἀνδρῶν, ἀνεχώρησαν. Ὁ Ῥωμαῖος ναύαρχος Πρόδατος, ὅστις εἶχε ἀποσταλῇ ὑπὸ τοῦ Κλαυδίου κατὰ τῶν διὰ θαλάσσης ἐπελόντων εἰς τὰ διάφορα παράλια τοῦ κράτους Γότθων, μα-

ἐπὶ τοῦ Καπιτωλίου αὐτοῦ. Ἐπὶ δὲ τούτῳ συνεννοήθη μετ' ἄλλης τινὸς γυναικὸς μεγαλοφυᾶς, τῆς Γαλατίας Οὐκτωρίας, ἥτις, μήτηρ καὶ μημὴ δύο ἐκ τῶν τριάκοντα ἐκείνων τυράννων, ἀνηγόρευσε, μετὰ τὸν θάνατον αὐτῶν, δύο ἀλλεπαλλήλους ἐτέλους Αὐγουστους, ἐξ ὧν ὁ τελευταῖος Τέτιος, ἐπὶ πέντε ἔτη ἐμονάρχησε τῆς Γαλατίας. Αἱ δύο ἡγεμονίδες ἀπεφάσισαν νὰ ἐπιβῶσι, ἀπὸ δύο ἀντιθέτων ἁκρῶν ἐπὶ τὴν Ἰταλίαν, ἡ μὲν ἀπ' ἀνατολῶν, ἡ δὲ ἀπὸ δυσμῶν καὶ ἤδη ἡ Ζηνοβία ἐπεχείρησε τὴν κατάκτησιν τῆς μικρᾶς Ἀσίας. Ἡ Καππαδοκία καὶ ἡ Βιθυνία ὑπετάχθησαν εἰς αὐτὴν, περὶ τὰ τέλη τῆς τοῦ Κλαυδίου βασιλείας καὶ τὰς ἀρχὰς τῆς τοῦ δια-

δόχου του ἐκείθεν δὲ ἡ εἰς τὴν Εὐρώπην διαπεραίωσις ἦτο πρόχειρος.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἡ Ζηνοβία ἐπὶ πενταετίαν ἤδη ἐβασίλευε τῆς Ἀνατολῆς ἡ Ἀρμενία, ἡ Περσία, ἡ Ἀραβία ἐφοβούντο τὴν δύναμιν αὐτῆς καὶ ἐπέζητουν τὴν συμμαχίαν ἡ ἐσωτερικὴ ἀναρχία καὶ οἱ ἐξωτερικοὶ περισπασμοὶ ὑπ' ὧν κατετρώχετο τὸ Ῥωμαϊκὸν κράτος ἐφαίνοντο ὅτι θέλουν εὐκολύνει ἂν ὅχι τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ μεγάλου ἐκείνου τῆς Ζηνοβίας βουλεύματος, τοῦλάχιστον τὴν παγίωσιν τῆς ἀρχῆς, ἣν ἐν Ἀσίᾳ καὶ ἐν Αἰγύπτῳ κατεσκεύαζεν. Ἀλλὰ ἐτι ἀπὸ τοῦ 270 ἐβασίλευσεν ἐν Ῥώμῃ ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνος ὅστις ἐμελλε νὰ λάβῃ τὸ τοῦ ἀνορθωτοῦ τοῦ κράτους ἐπώνυμον καὶ ἅμα ἀσφαλίτας ὡποσὺν τὰ κατὰ τὴν δύσιν πράγματα, ὁ Αὐρηλιανὸς ἐπεχείρησε τῷ 272, τὴν κατατρόπωσιν τῆς γυναικὸς, ἐνώπιον τῆς ὁποίας δύο Ῥωμαῖοι αὐτοκράτορες ἠναγκάσθησαν νὰ κλίνωσι τὸν αὐχένα.

Δὲν ἤξεύρομεν διατὶ ἡ Ζηνοβία δὲν ἀντεπεξῆλθεν εἰς τὸν Αὐρηλιανὸν ἐν τῇ μικρᾷ Ἀσίᾳ, ἀλλὰ συνεκέντρωσε τὸν στρατὸν αὐτῆς περὶ Ἀντιόχειαν. Τοῦτο εἶναι τόσῳ μᾶλλον παράδοξον, ὅσω τὰ Τύανα τῆς Καππαδοκίας, καὶ τοὶ εἰς τὰς ἰδίας δυνάμεις ἐγκαταλειφθέντα, ἀντέστησαν ἐπιμόνας. Τὸ πρόσκομμα τοῦτο ἔφερε τὸν γενναῖον Ἰλλυριὸν εἰς τοιαύτην ἀγανάκτησιν, ὥστε ὥμοσεν, ὅτι δὲν θέλει ἀφῆσαι σκύλον ζωντανὸν εἰς τὴν πόλιν. Διὰ προδοσίας ἐνὸς τῶν Τυανέων, τοῦ Ἡρακλάμωμονος, ἐγένετο τελευταῖον κύριος αὐτῆς, καὶ τότε ἀνεδείχθη πᾶσα ἡ σύνεσις καὶ πᾶσα ἡ ἀρετὴ τοῦ Αὐρηλιανοῦ. Ἀποτροπιζόμενος τὸν προδότην, καὶ τοὶ τηλικαύτην προσενεγκόντα αὐτῷ ὑπηρεσίαν, διέταξε νὰ τὸν φονεύσωσι τῶν δὲ λοιπῶν πολιτῶν ἐφείσθη καὶ ὅταν οἱ στρατιῶταί του, ἐνθυμίσαντες εἰς αὐτὸν τὸν ὄρκον, ἐζήτησαν νὰ παραδοθῶσιν εἰς τὴν διάκρισιν τῶν ἡ τε πόλις καὶ οἱ κάτοικοι αὐτῆς «δὲν ὥμοσα τοιοῦτόν τι, ἀπήντησεν ὁ Αὐρηλιανός· φονεύσατε τοὺς σκύλους, ἂν θέλετε, τοῦτο σὰς τὸ ἐπιτρέπω.»

Οὕτω δὲ γενόμενος κύριος τῆς μικρᾶς Ἀσίας, ὁ Αὐρηλιανὸς ἐνέβαλεν εἰς τὴν Συρίαν. Ἡ τύχη τῆς ἀνατολῆς ἐκρίθη εἰς δύο μεγάλας μάχας, ὧν μία μὲν συνεκροτήθη περὶ Ἀντιόχειαν, ἡ δὲ ἄλλη περὶ Ἐμεσον. Εἰς ἀμφοτέραις ἡ Ζηνοβία παρέστη ἐμψυχούσα τὰ τάγματα αὐτῆς, ὧν ἡγεῖτο ὁ ἐπιτήδευος Ζάβδας, ὁ τῆς Αἰγύπτου κατακτητῆς. Ἀλλ' ἐάν δις τὸ κατὰφρακτον τῶν Παλμυρηνῶν ἱππικὸν ἔτρεψε τοὺς ἐλαφρότερον ὠλισμένους ἱππεῖς τοῦ Αὐρηλιανοῦ, δις ἡ φοβερὰ τῶν λεγεῶνων σπάθη κατετρόπωσε τὸ ψιλὸν τῆς Ζηνοβίας πεζικόν, τὸ ὁποῖον, ἀπαξ ἐξαντλήσαν τὰ βέλη αὐτοῦ, δὲν ἦτο δυνατόν ν' ἀνισταθῇ εἰς τὸ ἀνεξάντλητον ὄπλον τῶν Ῥωμαϊκῶν ταγμάτων. Μετὰ τὴν περὶ Ἐμεσον ἡτταν, ἡ βασιλὶς ἐκλείσθη εἰς τὴν πρωτεύουσιν αὐτῆς, καὶ, διὰ παντὸς τρόπου παρασκευασθεῖσα εἰς γενναίαν ἀμυναν, ἤλπισεν ὅτι ἡ ἀμυνώδης ἐρημία ὑπὸ τῆς ὁποίας ἡ Παλμύρα περιεζωννύετο δὲν θέλει ἐπιτρέψει εἰς τὸν ἀντίπαλον αὐτῆς μακρὰν πολιορκίαν.

Τὸ ἐπιχειρήμα τοῦτο ἀπέβη τωφόντι δυσχερέστα-

τον· ἡ πόλις ἦτο ὀχυρὰ· ἡ προμήθεια τῶν τροφίμων δυσχερής· οἱ νομάδες Ἀραβες παρενώχλουν ἀδιαλείπτως τὸ στρατόπεδον, καὶ οἱ ἄλλοτε πολέμιοι τῆς Ζηνοβίας Πέρσαι ἐσπευδον εἰς βοήθειαν αὐτῆς, κατὰ τοῦ ἐχθροῦ ἐκείνου, εἰς τὴν ἀποτυχίαν τοῦ ὁποίου εἶχον μέγιστον συμφέρον. Ὡστε ὁ Αὐρηλιανὸς δὲν ἔλαβεν ὑπερβολὰς, ὅτε ἀπὸ τῶν πυλῶν τῆς Παλμύρας ἐγραψε πρὸς τὴν ἐν Ῥώμῃ βουλὴν τὴν ἀξιωμαρχοῦσαν ταύτην ἐπιστολήν· «Ὁ δῆμος, τῶν Ῥωμαίων λέγει, ὁμιλεῖ μετὰ περιφρονήσεως περὶ τοῦ πολέμου αὐτοῦ, τὸν ὁποῖον πρὸς γυναῖκα διεξάγει· ἀλλὰ δὲν γνωρίζουσι ὅτε τὸν χαρκατῆρα, οὗτε τὴν δύναμιν τῆς Ζηνοβίας. Δὲν εἰκονοεῖτε νὰ φαντασθῆτε τὸ μέγεθος τῶν παρασκευῶν τῆς ἡ Παλμύρα βρίθει βελῶν, λίθων καὶ ὀπλῶν παντὸς εἴδους· δὲν ὑπάρχει μέρος τοῦ τείχους μὴ ὠχυρομένου ὑπὸ τριῶν ἢ τεσσάρων βελοστάσεων· ἀλλὰ καὶ πάλιν μηχαναὶ πυροβολοῦσιν ἀκαταπαύστως. Τὴν δὲ ἀνδρείαν τῆς Ζηνοβίας διπλασιάζει ἡ ἀπελπισία. Ἀλλὰ πέποιθα εἰς τοὺς προστάτας τῆς Ῥώμης θεούς, τοὺς μέχρι τοῦδε εὐλογήσαντας ἀπάσας ἡμῶν τὰς ἐπιχειρήσεις.» Ὁ Αὐρηλιανὸς μάλιστα δὲν ἐδί-στασε νὰ ὑποσχεθῇ εἰς μὲν τὴν βασιλίδαν βίον ἄνετον, εἰς δὲ τοὺς πολίτας τὴν ἐπικύρωσιν ὅλων αὐτῶν τῶν δικαίων, ἐὰν παραδοθῶσιν. Ἀποβλήθεισος δὲ τῆς προτάσεως μεθ' ὕβρεως, δι' ἀποκρίσεως τὴν ὁποίαν λέγουσιν ὅτι συνέταξεν ἡ χεὶρ ἡ γράψασα τὴν περὶ ὕψους ἀθάνατον πραγματείαν, ὁ αὐτοκράτωρ ἐδιπλασίασε τοὺς ἀγῶνας αὐτοῦ· οἱ ἐπιελθόντες εἰς βοήθειαν τῆς πόλεως Πέρσαι ἀπεκρούσθησαν· οἱ Ἀραβες ἐδαμάσθησαν· τροφαὶ φθονοὶ συνέρχοντο εἰς τὸ στρατόπεδον· ὁ γενναῖος Πρόβος, ὅστις εἶχε σταλῇ πρὸς ἀνάγκην τῆς Αἰγύπτου, κατορθώσας τὸ ἔργον τοῦτο, ἠΐξῃσε τὴν δύναμιν τῶν πολιορκητῶν, προσελθὼν πρὸς αὐτοὺς μετὰ τῶν νικηφόρων αὐτοῦ ταγμάτων.

Τότε ἡ Ζηνοβία ἀπηλπίσθη νὰ ἀνθῇ πλειότερον, καὶ ἀπεφάσισε νὴ φύγῃ πρὸς τοὺς Πέρσας, ἵνα, τῇ συνδρομῇ αὐτῶν, παραγάγῃ νῆα εἰς τοὺς Ῥωμαίους πράγματα· ἐπιβᾶσα δὲ ἐπὶ μιᾷ ἐκ τῶν καμήλων ἐκείνων, «αἱ δὴ καμήλων εἰσὶ τάχιστα καὶ ἵππους ὑπερέχουσαι τάχει», κατώρθωσε νὰ ἐξέλθῃ τῆς πόλεως καὶ εἶχεν ἤδη φθάσει εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Εὐφράτου, ὅτε συνελήφθη ὑπὸ τοῦ ἐλαφροῦ ἱππικοῦ, τὸ ὁποῖον εἶχε πεμφθῇ κατόπιν αὐτῆς, καὶ προσήχθη εἰς τὸν Αὐρηλιανόν.

Ἐρωτηθεῖσα ὑπ' αὐτοῦ, πῶς ἐτόλμησε νὰ ἄρῃ ὅπλα κατὰ Ῥωμαίων αὐτοκρατόρων, ἀπήντησεν εὐλαβῶς ἅμα καὶ γενναίως· «διότι, εἶπεν, ἤθελον αἰσχυνθῇ νὰ θεωρήσω ὡς αὐτοκράτορας Γαλλιηνούς καὶ Αὐρεόλους· σὲ ὅμως, ἀναγνωρίζω ὡς νικητὴν καὶ δεσπότην μου.» Οὐ δὲ πιστεύομεν τὸ θρυλούμενον, ὅτι, διὰ νὰ σώσῃ τὴν ζωὴν τῆς, ἀπέδωκεν ὅλων τῶν πράξεων αὐτῆς τὴν εὐθύνην εἰς τοὺς φίλους αὐτῆς καὶ ἰδίως εἰς τὸν περιώνυμον Λογγίνον. Ἄν ἅπας ὁ προηγούμενος αὐτῆς χαρκατῆρ δὲν ἤθελεν εἶναι ἱκανὸς νὰ ἀπαλλάξῃ αὐτὴν ἀπὸ τῆς κατηγορίας ταύτης, τοῦτο καὶ μόνον, ὅτι θανάτου κίνδυνος ἀληθὺς οὐδέποτε ἠδύνατο νὰ ὑπάρξῃ, ἀρκεῖ ἵνα καταστή-

σῇ πρόδηλον τὴν συκαφαντίαν. Ἡ Ζηνοβία εἶχε βεβαίως ἀρκετὸν νοῦν, ὥστε νὰ ἐννοήσῃ, ὅτι ὁ Αὐρηλιανὸς δὲν θέλει στερήσει ἑαυτὸν δωρεάν τῆς εὐχαριστήσεως τοῦ νὰ κοσμήσῃ δι' αὐτῆς τὸν θρίαμβον, τὸν ὁποῖον ἐμελλε νὰ τελέσῃ εἰς Ῥώμην. Οὐμάτα τῆς αὐστηρότητός του δὲν ἠδύναντο νὰ γίνωσιν εἰμὴ οἱ ὑπουργοὶ τῆς· εἰς τούτων ἦτο καὶ ὁ Λογγίνος, ὅστις ἐπορεύθη πρὸς τὸν θάνατον, ἐλαῶν τὴν τύχην τῆς βασιλίδος αὐτοῦ καὶ παραμυθῶν τοὺς θρηνοῦντας φίλους, μετ' ἀταραξίας ψυχῆς ἀποδεικνυούσης, ὅτι ὑπάρχει ἐνλόγος ὕψος, τὸ ὁποῖον δὲν εἰμποροῦσι νὰ ἐκτιμήσωσι καὶ νὰ ὀρίσωσιν εἰμὴ ἐκεῖνοι οἵτινες καὶ ἐν ἐργοῖς δύνανται μέχρις αὐτοῦ νὰ μετεωρισθῶσιν.

Περὶ τῆς μετέπειτα αὐτῆς τύχης διχογνωμοῦσιν οἱ ἱστορικοί. Ὁ Ζώσιμος λέγει ὅτι ἀπέθανε καθ' ὁδόν, ἐνῷ ἀπῆγετο εἰς Ῥώμην, εἴτε ὑπὸ νόσου, εἴτε ἀποκαρτερήσας· ἀλλὰ τὸ πιθανώτερον εἶναι, ὅτι παρηκολούθησε τὸν πολυτελεῆ θρίαμβον, ὃν ἐτέλεσεν ἐν τῇ πόλει ἐκεῖνη ὁ Αὐρηλιανός, περὶ τὰ τέλη τοῦ 273 ἔτους, ἐπὶ τοῖς κατορθώμασιν αὐτοῦ. Ἡ Ζηνοβία ἐπορεύθη εἰς τὸν θρίαμβον τοῦτον πεζή, φέρουσα περὶ τὸν τράχηλον ἄλυσιν χρυσῇ· κατόπιν τῆς ἤρχετο τὸ μεγαλοπρεπὲς ἄρμα, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἤλπισε ποτε νὰ εἰσέλθῃ εἰς Ῥώμην· ἀμέσως δ' ἐμπροσθεν αὐτῆς ἐβάδιζεν ὁ Τέτρικος, (ἡ Οὐϊκτωρία εἶχε προκποθῆναι) τὸν ὁποῖον κατέλυσεν ὁ Αὐρηλιανός· ἅμα ἀνακάμψας ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς καὶ μετὰ τοῦ ὁποίου πρὸ δύο ἐτῶν συνεννοεῖτο ἡ Ζηνοβία, πῶς ταχύτερον καὶ ἀσφαλέστερον δύνανται νὰ φθάσωσιν εἰς Ῥώμην· ἐφθασαν δὲ τωφόντι καὶ συναπηντήθησαν, ἀλλ' ὅχι ὅπως ὠνειρεύοντο.

Ὁ αὐτοκράτωρ ἐχάρισεν ἔπειτα εἰς τὴν Ζηνοβίαν λαμπρὰν ἀγροτικὴν ἑπαυλιν εἰς Τίβουρα, οὐ μακρὰν τῆς Ῥώμης· ἡ βασιλὶς πῆς Συρίας ἐδέχθη μετ' ὀλίγον ἐκεῖ τὰ ἥθη τῶν Ῥωμαίων δεσποινῶν· αἱ θυγατέρες τῆς συνεζεύχθησαν ἀνδράς ἐπισήμους καὶ ἡ οἰογένηιά τῆς ἐσώζετο ἐτι ἐν τῇ πέμπτῃ ἑκατονταετηρίδι. Ἐκ τῶν υἱῶν τῆς, οἱ μὲν δύο πρῶτοι ἀπέθανον νεώτατοι· τοῦ δὲ τρίτου Βαβαλλᾶδ τὸ ὄνομα ἀναφέρεται εἰς μετᾶλλον ἠνωμένον μετὰ τοῦ Αὐρηλιανοῦ Αὐγούστου, ἐξ οὗ συμπεραίνουσιν ὅτι, ἀφ' οὗ παρηκολούθησε τὸν θρίαμβον τοῦ νικητοῦ, ἐλάσεν ἀπὸ αὐτὸν μικρὰν τινα πολιτείαν, τὴν ὁποίαν ἐκυβέρνησεν ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ αὐτοκράτορος.

ΠΕΡΙ ΥΠΝΟΒΑΤΩΝ

ὑπὸ *I. Δὲ Κιγάλλα.*

—0—

Ἡ λέξις ὑπνοβάτης σημαίνει κατὰ τὴν φιλολογικὴν αὐτῆς σημασίαν τὸν καθ' ὕπνου βαδίζοντα· ἀλλ' ἐπὶ τῆς ἱατρικῆς ἐκλαμβάνεται πλατύτερον, σημαίνουσα

οὐ μόνον τὸν περιπατοῦντα ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν ἐν ὕπνῳ ἀντιλαμβανόμενον αἰσθητικῶν ἐντυπώσεων, ἢ ὅπως δῆποτε ἐνεργοῦντα. Ποιοῦσι δὲ ταῦτα οἱ ὑπνοβάται συνεπεία νευρικοῦ τινος πάθους ὑπνοβασία καλούμενου, οὗ τινος τὴν κυρίαν παθολογικὴν κατὰστασιν ἀγνοοῦμεν μέχρι τῆς σήμερον.

Ἐν γένει οἱ πάσχοντες ὑπνοβασίαν κοιμῶνται κατ' ἀρχὰς ἡσυχῶς καὶ τακτικῶς ὡς πάντες οἱ ὑγιεῖς. Ἀλλὰ μετὰ παρέλευσιν τινῶν ὥρων καταλαμβάνονται συνήθως ὑπὸ ἀνησυχίας τινὸς ὀλίγα λεπτὰ διαρκούσης, καὶ εἴτα ἐγείρονται καὶ περιφέρονται ἔχοντες τοὺς ὀφθαλμοὺς ποτὲ μὲν ἠνεωγμένους ποτὲ δὲ κλειστούς, καὶ τὸ βλέμμα ἐνίοτε μὲν ἀτενὲς καὶ ἀσκοπον, ἄλλοτε δὲ περιπλανώμενον καὶ πανδερεές, ἱκανὸν νὰ διακρίνῃ τὰ περὶ αὐτὸν ἀντικείμενα. Ὅπως δῆποτε ὅμως καὶ ἂν ἔχωσι τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἐνεργοῦσι πάντοτε μετ' ἀκριβείας τὰς συνήθειας αὐτῶν ἐργασίας, ἢ ἄλλας τὰς ὁποίας προεσχεδιάσαν ἀφ' ἐσπέρας ἢ κατὰ τὴν προαύτης. Ὑπάρχουσι δὲ καὶ τινες μὴδὲν τακτικὸν ἐνεργοῦντες, οἵτινες, παρασυρόμενοι ἀπὸ τὰς ἀσυνδέτους ὀνειροπολήσεις των, ἐκφράζουσι διὰ κινήσεων, σχημάτων καὶ λόγων τὰς ἀτάκτους καὶ ἀλλοκότους φαντασιοκοπίας τοῦ ἀτελοῦς αὐτῶν ὕπνου. Οἱ τοιοῦτοι δίδουσι πρὸ πάντων ἀφορμὴν εἰς τοὺς περιστώτας νὰ πλατύνωσι τὰ τεράστια διηγήματα τὰ ὁποῖα πολὺ λάκκις περὶ ὑπνοβάτων ἀπαντῶμεν καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς ἱατρικοῖς συγγράμμασι. Καὶ τωφόντι πόσον ὀλιγώτερον ἠθέλομεν ἐξίστασθαι ἀκούοντες τὰ περὶ ὑπνοβάτων ἀναφερόμενα ἂν ἐξετίθετο ἡ ἀλήθεια κατ' ἀκριβείαν καὶ καθ' ὅλην αὐτῆς τὴν ἀπλότητα! Ἀναμφιβόλως οἱ ἐντελεῖς ὑπνοβάται περιπατοῦσιν ἀσφαλῶς καὶ ἀφρόως εἰς τοὺς τόπους οὗςτινας γνωρίζουσιν ἔξυπνοι, ἀλλ' εἰς ἐκείνους τοὺς ὁποίους δὲν γνωρίζουσι περιπατοῦσι ταλαντευόμενοι καὶ ψηλαφούντες. Προχωροῦσι πάντοτε μετ' ἀφοβίας καὶ θάρρους, διότι ἡ ὁρᾶσις δὲν τοῖς ἀνακαλύπτει τοὺς ἐπικείμενους κινδύνους, καὶ ἐκτελοῦσιν ἢ ἀποπερατοῦσιν ὅσα τὴν προτεραίαν προεσχεδιάσαν ἢ καὶ εἶχον ἤδη ἀρχίσει, διότι εὐρίσκεται προκατειλημμένη ἡ φαντασία των. Ἐνὶ λόγῳ ὁ ὑπνοβάτης δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἄνθρωπος κοιμώμενος ἐν μέρει καὶ οὐχὶ ὀλοσχερῶς, καὶ πρὸς τοῦτοις νὰ παραβληθῇ, ὡς ὁρθῶς παρτηρεῖ ὁ Σανδράς, μετὰ τοὺς παράφρονες ἐκείνους οἵτινες διηγούνται καὶ ἐνεργοῦσι πράγματα οὐδόλως συναρμολογούμενα, οὐδὲ σχεῖν τινα ἔχοντα πρὸς τὰ περὶ αὐτοὺς ἢ τὴν παροῦσαν αὐτῶν κατάστασιν, ἀλλὰ πάντοτε περὶ ὁριζόμενοι ἐντὸς τοῦ συνήθους τρόπου τῶν ἰδεῶν καὶ τῶν προγενεστέρων ἐξῆς των.

Ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἀρχίξῃ νὰ καταλαυβάνεται ὑπὸ τοῦ ὕπνου, αἱ κρίσεις καὶ αἱ ἰδέαι αὐτοῦ συγχέονται καὶ ἐξαλείφονται, ἢ διανοητικὴ ἐργασία διακόπτεται, ἢ προσοχὴ διασπάται, καὶ αἱ δυνάμεις τοῦ ἐγκεφάλου ἡρεμοῦσι. Ταυτοχρόνως αἱ αἰσθήσεις παύουσι τὰς λειτουργίας των καὶ σβέννυνται κατὰ σειρὰν σταθερῶς σχεδὸν ὁρισμένην. Οὕτως ἡ αἰσθησις ἢ πρῶτον πασῶν τῶν ἄλλων ἀποσβεννύμενη, εἶναι ἡ ὁρασις, δευτέρα ἡ ὁσφησις, καὶ τρίτη ἡ γεῦσις· μετὰ ταύτας δὲ ἡ ἀκοή καὶ ἐπὶ τέλους ἡ ἀφή. Ἀπὸ δὲ τῆς

ώρας καθ' ἣν ἐκλείπει ἡ ἀφ' ἧς ἀρχεται ὁ ἐντελής ὕπνος. Ἐν γένει ὁ τοιοῦτος ἐντελής ὕπνος εἶναι σπάνιος, καθότι ἐν αὐτῷ οὐδ' ὅπως οὐκ ἐννοούμεθα οὐδὲ κινούμεθα. Συνήθως, καὶ μάλιστα παρὰ τοῖς ἀνθρώποις νευρώδους ἔξεως, ἡ παρ' ἐκείνους ἐν οἷς ἡ νευρική δύναμις διεγείρεται ὑπὸ τινος αἰτίας, μένει πάντοτε μία τις ἢ καὶ πλείοτε τῶν δυνάμεων ἀγρυπνοί. Καὶ τοῦτο ἐνίοτε μὲν συμβαίνει εἰς τὰς νοσεράς δυνάμεις, ἄλλοτε δὲ εἰς τὰς παθητικὰς (affectives) καὶ πολλὰκις εἰς τὴν κατὰ μέρος ἡ γενικὴν τῆς ἐκτοπίσεως δυνάμιν (locomotion). Οὕτω παρατηρεῖται ἐν μέρει ἀγρυπνοῦσα μία τις ἢ πλείοτε τῶν αἰσθησέων, ὁλοκλήρως ποτὲ μὲν ἡ ἀκοή, ποτὲ δὲ ἡ ὄσφρησις ἢ ἡ γεύσις ἢ ἡ ἀφή· καὶ τότε ἡ ἐλαχίστη αἰτία δύναται νὰ θέσῃ αὐτὰς εἰς ἐνέργειαν χωρὶς νὰ ἐπιφέρει καὶ τὴν ἐντελῆ διακοπὴν τοῦ ὕπνου. Καὶ ἰδοὺ πόθεν πηγάζει ἡ εὐχάριστος ἢ δυσάρεστος ἐκείνη κατάστασις ἣν πολλὰκις δοκιμάζουμεν καὶ αἰσθανόμεθα καὶ τοὶ κοιμώμενοι. Ἐντεῦθεν ὡσαύτως πηγάζουσιν αἱ οὐκ ἐννοούμεναι, τὰ κινήματα καὶ ὅλα ὅσα πρᾶττομεν κοιμώμενοι. Ὅλα ταῦτα δὲ εἶναι εἰμὴ φαινόμενα μίαν καὶ τῆς αὐτῆς φύσεως διαφέροντα μόνον κατὰ τὸν βαθμὸν, καὶ τὰ ὑποῖα δυνάμεθα νὰ ὀνομάσωμεν «ὕπνοβασίς μὴ γενικὰς ἢ μερικὰς,» πρὸς διὰ κρίσιν τῆς κοινῆς λεγομένης ὕπνοβασίς, ἥτις δὲν εἶναι ἄλλο ἢ τὸ σύνολον ὅλων τῶν εἰρημένων βαθμῶν τῶν ἀτελῶν ὕπνων τῶν διαφόρων δυνάμεων καὶ αἰσθησέων μας.

Πολλοὶ τῶν ἰατρῶν καὶ ἄλλων λογίων περιέγραψαν μετ' ἀκριβείας τὰς πράξεις διαφόρων ὕπνοβαστῶν, μετὰ τῶν ὁποίων ἀξίαι ἀναγνώσεως εἶναι αἱ τοῦ νέου φαρμακοποιῶν, περὶ οὗ ὁμιλεῖ ὁ Σοκράτης ἐν τοῖς Μεταφυσικοῖς αὐτοῦ πονηματίοις· αἱ τοῦ παιδίου περὶ οὗ ἀναφέρει ὁ ἰατρὸς Πολυδώρος ἐν τῇ φιλολογικῇ τῆς Βενετίας ἐφημερίδι, καὶ αἱ τοῦ μαθητοῦ τοῦ μνημονευομένου ὑπὸ τοῦ ἰατροῦ Ποχῶνος ἐν τοῖς ἐν Παρισίοις ἐκδομένοις ἰατρικοῖς ἀρχείοις, ὅς ὡς λίαν περιέρχους θέλομεν καὶ ἡμεῖς ἐπαναλάβει ἐνταῦθα. — α Κατὰ τὸν Αὐγουστον τοῦ 1774 ἔτους (λέγει ὁ Πιχῶνος) ἐφθασεν ἐν Μομπελιέρῳ ἕνα σπουδαστὴ τὴν ἰατρικὴν ὁ νέος Α... ὅστις ἦτο νηπιόθεν ὕπνοβαστῆς. Ἐπειδὴ δὲ κατέλυσεν εἰς τὴν αὐτὴν οἰκίαν ὅπου διέμενα καὶ γὰρ, ἔλαβον τὴν εὐκολίαν νὰ τὸν παρατηρήσω μετὰ προσοχῆς καθ' ὅλας τὰς φάσεις τοῦ πάθους του, ἐπὶ ὧν κατὰ συνέχειαν μῆνας. Ἐν τῷ ὕπνοβαστικῷ αὐτοῦ ὕπνῳ ὁ νέος Α... ἐπράττε πᾶν ὅ,τι ἠδύνατο νὰ πράξῃ ἐξυπνὸς ὢν· ἐπινε, δηλονότι, ἔτρωγεν, ὡμίλει, ἠκολούθει τὰς ἐν τοῖς νοσοκομείοις γινόμενας ἰατρικὰς ἐπισκεψίς, παρευρίσκετο εἰς τὴν παραδόξω τῶν μαθημάτων, γράφων συγχρόνως καὶ τὰς περιλήψεις αὐτῶν. Ἐβλεπε καὶ διέκρινεν ὅλα τὰ εἰρημὸν ἀντικείμενα καὶ αὐτὰ τὰ μηδεμίαν σχέσιν ἔχοντα πρὸς αὐτόν· ἀλλὰ μόνον ὅταν ὑπῆρχε φῶς, οὐκ ὅμως καὶ ἐν τῷ σκότει· καὶ συνήθως ἡ ἐν τῇ ὕπνοβασίᾳ κατάστασις τοῦ διέφερε τόσον ὀλίγον τῆς ἐγρηγόρευσης, ὥστε οἱ μὴ οἰκτεῖται αὐτοῦ οὐδ' ὅπως ἠδύνατο νὰ τὸ ἐννοήσωσιν.

Οἱ ὕπνοβαστικοί, ἕνα οὕτως εἶπω, παροξυσμοὶ τοῦ,

ἦσαν μᾶλλον ἢ ἡττὸν συνεχεῖς, καθότι ἐνίοτε μὲν προσεβόλλετο ἐπανειλημμένως ἐντὸς 24 ὥρων, ἄλλοτε δὲ παρήρχοντο δεκαπέντε καὶ ἐπέκεινα ἡμέραι χωρὶς νὰ προσέλθῃ ὑπ' αὐτῶν. Τοῦτο συνέβαινεν ἀδιαφύκτως καθ' ὅλας τὰς ἐποχὰς τοῦ ἔτους καὶ τὰς ὥρας τῆς ἡμέρας ἢ τῆς νυκτός, ἐν τῇ κλίνῃ ἢ ὅπου ἄλλοι ἐκοιμᾶτο. Οἱ δὲ παροξυσμοὶ προήρχοντο ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀπὸ τοῦς πέντε αὐτοῦ γινόμενους, καὶ τοὶ ἐλαφροὺς, κρότους, οἵτινες καταπτοῦντες αὐτὸν τὸν ἐβίαζον νὰ ζητῇ μεγαλοφώνως προστασίαν κατὰ τῶν κλειπτῶν. Προσεβόλλετο ὡσαύτως συνεχῶς καὶ ἀπὸ ἡθικῆς αἰτίας. Ὅσας μάλιστα ἐβλεπεν ἢ ἤκουε τι ἐντὸς τῆς ἡμέρας προξενῆσαν εἰς αὐτὸν ἐντύπωσιν, ἤρχετο τὴν νύκτα ὕπνοβαστῶν, καὶ ἔκρουε τὴν θύραν τοῦ δωματίου μου διὰ νὰ μοὶ τὸ διηγηθῇ.

« Εἶπον ἤδη προλαβόντως ὅτι ὁ νέος οὗτος ὕπνοβαστῶν οὐδ' ὅπως σχεδὸν διεκρίνετο ἐὰν ἦτον ἐξυπνός. Καὶ ὅμως ἐὰν τὸν παρατήρῃς μετὰ προσοχῆς ἀνεκάλυπτες εἰς τὴν φυσιογνωμίαν του ἡθὸς τι δυσπιστίας, καὶ ὅτι ὁ ἦθος τῆς φωνῆς του ἦτο τραχύτερος καὶ ὑψηλότερος. Ὁμιλῶν μετ' ἐμοῦ ἐξυπνός οὐδέποτε μὲ ὡμίλει ἐνικῶς, ἐν ὧ ἀπεναντίας ὕπνοβαστῶν μετεχειρίζετο πάντοτε τὸν ἀριθμὸν τοῦτον· καὶ ἐφέρετο τοσοῦτον προπετῶς ὥστε καὶ νὰ κτυπήσῃ ἐτόλμα ἄτομα πρὸς τὰ ὅποια δὲν εἶχεν ἰδιόζουσαν ὑπόληψιν, ἢ ὅταν ἀπῆλθον ἐμπόδια εἰς τὴν πραγματοποιήσιν τῶν σχεδίων του ἢ καὶ αὐτῶν τῶν ἰδιοτροπιῶν του. Διαρκούσης τῆς ὕπνοβασίς του ἤθελε νὰ τὸν νομίζωσι πάντοτε ἐξυπνον, καὶ ὅσας προσήλόνε τις ἐπ' αὐτοῦ τὰ βλέμματά του μὲ ἡθὸς ἄπορον, ἀμέσως ἔλεγε — « Νομίζεις ὅτι κοιμῶμαι, ἀλλ' ἐγὼ εἰμὶ ἐξυπνός. » — Καὶ ἂν τις ἐδείκνυνεν ὅτι δυσπιστεῖ, ὁ ὕπνοβαστῆς ἐδιδεν ἀμέσως σημεῖα ἀνυπομονησίας καὶ ὀργῆς. Πρὸς τοῦτοις ὁ νέος Α... ἐν τῇ ὕπνοβασίᾳ του δὲν ἐπησχολεῖτο, ὡς κοινῶς συμβαίνει εἰς τοὺς τοιοῦτους, εἰς ἐν καὶ μόνον ἀντικείμενον, ἀλλ' ἀλληλοδιαδόχως καὶ διακεκριμένως εἰς πάντα τὰ περὶ αὐτόν. Διὰ νὰ τὸν ἐξυπνίσω ἔπρεπε νὰ τὸν λάβω ἀπὸ τῆς μέσης καὶ νὰ τὸν κρατῶ οὕτω μέχρις οὗ ἐξυπνήσει, ὅπερ συνέβαινε μετὰ ἐν ἡ δὴ τῆς ὥρας λεπτά! Πολλὰκις ὁ μὲν ἦτο εἰς ἄκρον δύσκολον νὰ ἐπιτύχῃ τις, διότι ἂν ἐν τῇ ὕπνοβασίᾳ του ἐφαντάζετο ὅτι τὸν ἐνόμιζε τις κοιμώμενον δὲν ἐπέτρεπεν εἰς οὐδὲν νὰ τὸν πλησιάσῃ, ἐνίοτε μάλιστα μετεχειρίσθη καὶ ἀπειλὰς ὀπλισθεὶς μὲ ξίφος. Ἐν μιᾷ τοιαύτῃ περιστάσει ἐδίστασα κατ' ἀρχὰς καὶ ἐγὼ αὐτὸς νὰ τὸν πλησιάσω, ἀλλὰ λαβὼν ἀκολούθως θάρρος ὥρμησα καὶ τὸν ἐνηγκαλίσθην, ὅτ' ἐκείνος, χαμηλώσας τὸ ξίφος, μὲ εἶπεν — « Εἰγώ· ρίζες ὅτι δὲν σὲ κτυπῶ καὶ δι' αὐτὸ μ' ἐπλησίασες, ἄλλως δὲν ἤθελες ποτὲ νὰ πράξῃς τοῦτο. » Καὶ πραγματικῶς οὐδεὶς ἄλλος ἤθελε πράξῃ τὸ τοιοῦτο χωρὶς νὰ ῥιψοκινδυνήσῃ τὰ μέγιστα.

Ὅσας τὸν ἐνηγκαλιζόμενον ἐπροσπάθει ὅλας δυνάμεις ν' ἀποσπασθῇ ἀπὸ τὰς χειρὰς μου καὶ δὲν ἔπαυεν ἕως οὗ ἐξύπνα, ὅτε προσήλθον ἐπ' ἐμὲ τὰ βλέμματά του μὲ ἡτένιζε μὲ ἐκπληξίν μεγίστην ὡς ἂν ἐβλεπεν ἀπροσδόκητόν τι ἀντικείμενον. Τὸ ἦθος τοῦτο τῆς ἐκπληξέως εἶχεν, εἰ καὶ ὀλιγώτερον, καὶ ὅτε ἐξύπνα φυσικῶς.

« Ὅταν ἐν τῇ ὕπνοβασίᾳ του ἐλάμβανε μέρος εἰς τὴν συναναστροφὴν ἀπῆλθον ἀκριβῶς εἰς ὅλας τὰς ἐρωτήσεις, καὶ κἀλλιστα ἀπέφραγε ν' ἀποκριθῇ εἰς πᾶσαν τοιαύτην ἄτοπον.

« Τὴν νύκτα καὶ ἐνίοτε τὴν ἡμέραν, ὅταν δὲν διεκόπτετο ἡ προσοχή του ἀπὸ τὰ περὶ αὐτὸν ἀντικείμενα, ἐπησχολεῖτο μετ' ἐπιμονῆς εἰς ἐν καὶ μόνον ἀντικείμενον. Οὕτως ἐν τινι ὕπνοβαστικῷ παροξυσμῷ συμβάντι κατὰ τὴν ἐνδεκάτην τῆς νυκτός ὥραν, ἡθέλησε νὰ ἐνασχοληθῇ εἰς ἀνάγνωσιν. Ἀλλὰ μὴ δύνηθαι ν' ἀνάψῃ φῶς ἠθέλησε νὰ ζητήσῃ ἀπὸ τινος τεχνίτην κατοικοῦντα ὑπὸ τὸ δωμάτιόν του, καὶ ἔχοντα τὴν θύραν τῆς κατοικίας του εἰς τὴν δημοσίαν ὁδὸν ὑπὸ τὸ παράθυρον τοῦ ὕπνοβάτου. Ἐπιθυμῶν, φάνεται, νὰ φθάσῃ ταχέως εἰς τὴν θύραν αὐτήν, ἔδρασε τὴν μίαν ἄκρην ἐνὸς χειρομακτροῦ περὶ τὸ παράθυρόν του, καὶ ζώσθεις διὰ τῆς ἄλλης ἐκρεμάσθη, καὶ οὕτω καταβάς ἔκρουε τὴν θύραν μὲ τοὺς πόδας του, ὅτε ἰδὼν αὐτὸν εἰς τῶν παροικούντων συμμαθητῶν μας ἔσπευσε νὰ μὲ εἰδοποιήσῃ· καὶ δραμόντες τὸν κατεβόλῃσamen καὶ τὸν ἐξυπνίσamen.

« Ἀλλοτε δὲ συνέβη τὸ ἐφεξῆς. Συνεβίβη (προστίθηναι ὁ αὐτὸς Πιχῶνος) νὰ συγχέωμαι εἰς τὰς ἰατρικὰς ἐπισκεψίς τοῦ στρατιωτικοῦ νοσοκομείου, ὁ δὲ Α... μ' ἔλεγε πολλάκις ὅτι ἐπεθύμει νὰ ἐπιτύχῃ καιρὸν διὰ νὰ μὲ συνοδεύσῃ. Ἦλθε λοιπὸν μίαν πρωτὴν ὕπνοβαστῶν εἰς τὸ δωμάτιόν μου, λέγων μοι — Ποῦ θὰ ὑπάγῃς; — Κἀγὼ — Εἰς τὸ στρατιωτικὸν νοσοκομεῖον. — Κἀκεῖνος — Σήμερον δὲν ἔχω ἐργασίαν, διὸ θέλω σὲ συνοδεύσει. Καὶ οὕτω διευθύνθημεν ὁμῶς εἰς τὸν πρὸς τὸν ὅρον χωρὶς κἀνὲς καὶ ὁδὸν νὰ γνωρίσῃ ὅτι εὐρίσκετο εἰς κατάστασιν ὕπνοβασίς. Ἠρχίσamen τὴν ἐπίσκεψιν καὶ ὁ ὕπνοβαστῆς μᾶς ἠκολούθει μέχρι τέλους χωρὶς ὅμως νὰ προσέξῃ πολὺ, διότι εἰς τῶν συντρόφων μας καὶ σχετικῶν του, γνωρίσας τὴν ἀληθῆ αὐτοῦ ὕπνοβαστικὴν κατάστασιν, τὸν παρετήρει ἀσκαρδαμυκτῇ ὑπομειδῶν, ὅπερ τὸν δυσηρέστησε τοσοῦτον ὥστε εἰς πᾶσαν στιγμὴν πλησιάζων μὲ ἔλεγε χαμηλῇ τῇ φωνῇ — « Αὐτὸς ὁ ἡλίθιος νομίζει ὅτι κοιμῶμαι. » — Μετὰ δὲ τὴν ἐπίσκεψιν καταβάσαντες περιετρώμεθα εἰς τὴν πλατεῖαν Πευρῶν, καὶ ὁ ὕπνοβαστῆς ὅστις μᾶς συνώδεα ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν λαμβάνων μέρος εἰς τὴν συνομιλίαν, ἐβάδιζε παρὰ τὰς ἄκρας τοῦ τείχους τοῦ ὀρίζοντος τὴν πλατεῖαν, ὅτε αἰφνης πηδᾷ ἐπὶ τοῦ γείσου τοῦ αὐτοῦ τείχους τὸ ὅποιον εἰσέχεν ἀνυψούμενον 15 — 20 πόδας ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς ὁδοῦ, καὶ ἤρχισε νὰ βαδίζῃ ἐπ' αὐτοῦ. Καταπτοθέντες δὲ ἐκ τοῦ θαύματος τοῦτου ἐσπεύσαμεν ἀμέσως νὰ τὸν καλέσωμεν, ἀλλ' οὗτος οὐδεμίαν ἀπόρρυσιν ἔδωκεν εἰς τὰς φωνὰς μας. Μὴ τολμῶντες νὰ τὸν πλησιάσωμεν ἐμείναμεν εἰς ἀμηχανίαν ἀπορῶντες τί νὰ πράξωμεν· ἀλλὰ σκεφθεὶς ἐγὼ ὠρμώτερον, ἐξήγαγον ἐκ τοῦ χαρτοφυλακίου μου μίαν ἐπιστολήν, καὶ ἐπροσποιήθη ὅτι ἀνεγίνωσκα μετ' ἐπιστάσεως ἀξιοπεριεργόν τι ἄρθρον. Τότε αὐτὸς κινήθεις ἀπὸ περιέργειαν κατέβη καὶ μᾶς ἐπλησίασεν· ἐγὼ δὲ ἀρπάξας αὐτὸν ἐκ τῆς ζώνης τὸν ἐκράτουν σφιγκτικῶς ἕως οὗ ἐξύπνησεν.

« Εἶπον ἤδη καὶ ἀνωτέρω ὅτι ὁσάκις ἐντύπωσις τις ἐνήργει δραστηρίως ἐπὶ τῆς φαντασίας αὐτοῦ, τότε συνήθως προσεβόλλετο ὑπὸ τῆς ὕπνοβασίς. Οὕτω μίαν ἐσπέραν καθ' ἣν εἶχε παρευρεθῇ εἰς τὸ θέατρον, ὅπου τὸ παρασταθὲν δράμα εἶχε παυχθῇ μετὰ πλείστης ἐπιτυχίας, ἠγέρθη περὶ τὸ μεσονύκτιον ἐκ τῆς κλίνης του, καὶ ἐλθὼν εἰς τὴν θύραν τοῦ δωματίου μου ἤρχισε νὰ μοὶ ὁμιλῇ περὶ τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος δράματος, φανταζόμενος ὅτι εἰσέτι παρευρίσκετο εἰς τὸ θέατρον, καὶ ὅτι νέος τις σχετικὸς μας Φαγυῆτος τ' ὄνομα, ἐστάθη ἔμπροσθεν ἡμῶν παρεμποδίζων εἰς ἐμὲ τὴν θέαν τῆς σκηνῆς, διὸ διακόψας τὴν μετ' ἐμοῦ ὁμιλίαν τοῦ ἀνέκραξε μετὰ θυμοῦ — « Φύγε ἀπ' ἐμπρός, Φαγυῆτε, διότι ἐμποδίζεις τὸν Πιχῶνα νὰ ἴδῃ τὴν παράστασιν. »

« Ἀπὸ ἐξύπνα οὐδ' ὅπως πλέον ἐνθυμεῖτο τὰ ἐν τῇ ὕπνοβασίᾳ συμβάντα, ἀλλ' εἰς τὸν ἐπόμενον παροξυσμὸν ἐνθυμεῖτο ἐκ νέου ὅσα εἶχεν εἰπεῖ ἢ ἐνεργῆσαι προλαβόντως εἴτε ἐξυπνός εἴτε ὕπνοβαστῶν. Οὕτω μίαν ἐσπέραν προσβλήθεις ὑπὸ τῆς συνήθους ὕπνοβασίς ἐξέρχεται τοῦ δωματίου του καὶ ἀπελθὼν εἰς τι καφεπωλεῖον ἐπαίξε καὶ ἔχασεν ἐξ φράγκων. Τὸ ἐσπέρας τῆς ἐπαύριον ἀπὸ ἀπεκοιμήθη εἰσῆλθον εἰς τὸ δωμάτιόν του. Μόλις ἤκουσε κρότον, καὶ ἐγερθεὶς τῆς κλίνης ἤρχισε νὰ κρᾶζῃ κατὰ τὸ σύνθημα, ἀκλέπται, κλέπται. Τότε τὸν ὡμίλησα, καὶ ἀμέσως ἐγνώρισε τὴν φωνὴν μου· ἀπὸ δὲ μ' ἐγνώρισε τὸν ἀνέφερον περὶ τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος ἐξ φράγκων τὰ ὅποια ἠγγείε τὴν ἡμέραν τίνι τρόπῳ ἔλλειπον. — Ἀπρέπει νὰ ὁμολογήσω, μοὶ ἀπεκρίθη ἀμέσως, ὅτι εἰμαι ζῶν τετραπόδον, διότι ὅλην τὴν ἡμέραν ἐζήτουν τὰ ἐξ ταῦτα φράγκα καὶ τόρα ἐνθυμοῦμαι ὅτι χθὲς τὸ ἐσπέρας ἐν ὧ ἐπαίξομεν εἰς τὸ καφεπωλεῖον μοὶ τὰ ἐκέρδησεν ὁ δεινός. » Ἀλλοτε πάλιν εἶχεν ἀγοράσει 10 — 12 λίτρας σταφυλῶν, καὶ προσβλήθεις ὑπὸ ὕπνοβασίς ἦλθεν ἐκτὸς τῆς θύρας τοῦ δωματίου μου καὶ ὁμιλῶν ἔτρωγε τὰς σταφυλάς. Τὴν δὲ ἐπαύριον ἰδὼν ὅτι ἔλλειπον αἱ σταφυλαὶ ἐνόμισεν ὅτι τὰς ἐκλεψαν, καὶ μόλις μετὰ πολλοῦ μόχθου ἠδυνήθη νὰ τὸν ἐκβάλω τῆς ἀπάτης ταύτης. » Οἱ ἐπιθυμῶντες ν' ἀπολαύσωσιν ἀκριβῶς περὶ ὕπνοβασίς γνώσεις δύνανται νὰ συμβουλευθῶσι τὰ διεξοδικῶς περὶ τοῦτου πραγματευόμενα συγγράμματα καὶ ἰδίως τὰ ἐφεξῆς δύο — Bertrand (A) Traité du somnambulisme et des différentes modifications qu'il présente 1823 1. vol. — 8. καὶ Gauthier (Aubin) Histoire du somnambulisme chez tous les peuples, sous les noms divers d'extase et vision etc. 1842. 2. vol. in 8.

ΟΠΩΡΑΙ ΚΑΙ ΦΥΤΑ

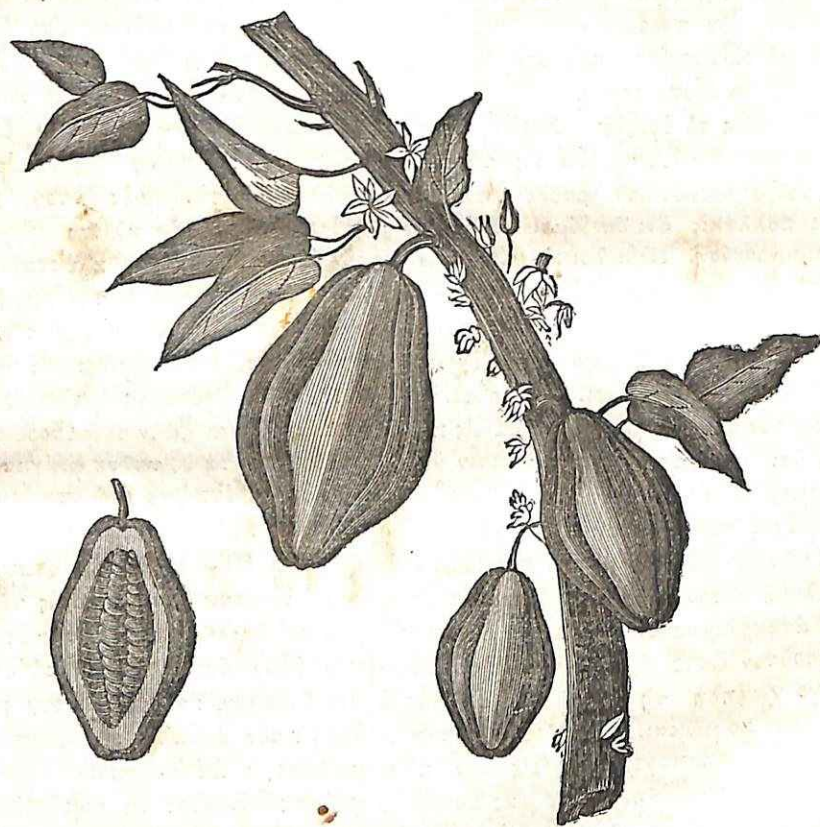
ΤΗΣ

ΑΜΕΡΙΚΗΣ.

(Συνέχεια καὶ τέλος. Ἰδε φυλλάδ. ΞΑ' καὶ ΞΓ')

—ο—

Εἶπομεν ἤδη ὅτι δάση ἐλόκληρα σύγκεινται ἐκ μυριάδων κακκοδένδρων. Ὁ θρεπτικώτατος αὐτῶν καρπὸς ὅστις ἔχει σχῆμα κολοκύνθης ὀγκώδους ἢ πέπονος, ὡς παριζήνεται ἐν τῇ παρούσῃ εἰκόνι, ὠνομά-

Κακαόδενδρον.

σθη ὑπὸ πολλῶν θεόβρωμα, διότι ἐθεωρήθη ὡς ἄλλη ἀμβροσία. Περὶ τούτου δὲ. ἂν καὶ μακρὰν ζῶντες τῆς Ἀμερικῆς δυνάμεθα νὰ κρίνωμεν εὐκόλως, καθόσον μεταφερόμενος ἐν μεγίστῃ ἀφθονίᾳ εἰς τὴν Εὐρώπην χρησιμεύει ὡς ἐν τῶν πρώτων καὶ οὐσιωδερῶν στοιχείων τῆς σκολιάτης.

Ἀλλὰ τοσοῦτος ὁ ἀριθμὸς τῶν θρεπτικῶν καρπῶν καὶ ῥιζῶν τῆς πολυφόρου ἐκείνης γῆς, ὥστ' ἔπρεπε νὰ γράψωμεν ὀλοκλήρους σελίδας, ἐὰν ἠθέλομεν νὰ ὀνομάσωμεν αὐτά.

Καὶ ἔτι ἐπὶ τῆς γῆς ταύτης, παρὰ τὴν δαψιλῆ αὐτῇ πηγῇ θησαυρῶν ἀκηνώτων, στενάζει τὸ εὐ-

γενέστερον πλάσμα τοῦ Θεοῦ, καταδεδικασμένον εἰς τὴν δουλείαν!

Ἐν, ἀναχωροῦντες ἀπὸ τῶν Ἀντιλλῶν διὰ νὰ ἐπισκεφθῶμεν τὴν ἡπειρὸν τῆς Ἀρκτῆς Ἀμερικῆς διαβῶμεν διὰ τῆς χερσονήσου τὴν ὁποίαν οἱ Ἰσπανοὶ, ἐν τῷ ἐνθουσιασμῷ αὐτῶν, ὠνόμασαν Γῆν ἀνθέων—Florida, — θέλομεν καὶ ἡμεῖς καταπληχθῇ ἀπὸ τὸν πλοῦτον καὶ τὴν μεγαλοπρέπειαν τῆς φύσεώς της. Πρὸς τὴν Ἀνωτέραν Καναδικήν, τὸ φυτικὸν βασίλειον ἐξευρωπαϊζεται, οὕτως εἰπεῖν, ἀλλὰ τὸ κράτος τοῦ εἶναι ἀπέραντον. Ἐκεῖ εὐρίσκονται δάση ἀγανῶν πλατάνων, πευκῶν, αἰγείρων, σφενδάμων καὶ κέδρων πολυτίμων.

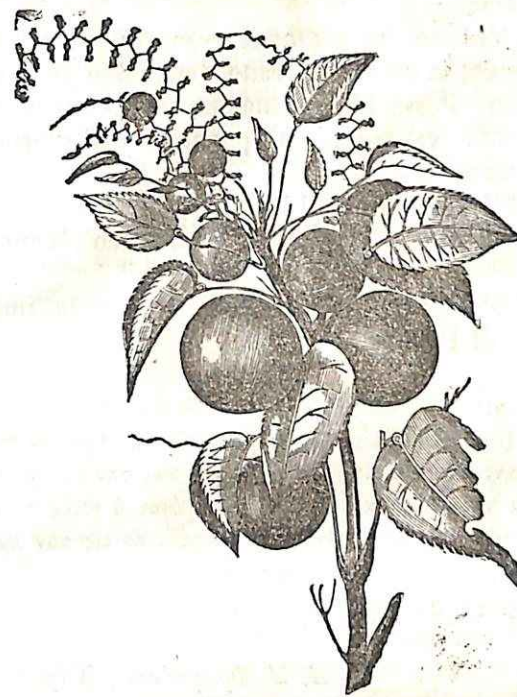
Ἀλλ' ἀνέκαθεν ἐρέεθῃ ὅτι οὐδὲν καλὸν κακότητος ἔμικτον. Μεταξὺ τῶν τοσούτων καὶ τοιούτων φυ-

τῶν καὶ δένδρων ὑπάρχουσι καὶ τινὰ μὴ ἔχοντα τὸν χυμὸν γλυκὺν καὶ θρεπτικὸν ὡς ἐκεῖνα περὶ ὧν ὠμιλήσαμεν. Ἐκ τούτων εἶναι καὶ ἡ *μαρσεϊλλιέρη*, ἥτις κατατάσσεται μεταξὺ τῶν δικοτυληδῶνων, τῶν ἐκ τῆς οἰκογενείας τῶν εὐφορβίων.

Ἐξ ὧν τῶν μερῶν αὐτῆς ῥέει χυμὸς γαλακτώδης, λευκώτατος, ἀφθονος, καυστικώτατος καὶ δηλητήριος. Πρόσεξε δὲ μὴ δελεαζόμενος ἀπὸ τὸ κάλλος τῆς τῷ ὁποῖον παριστάνει ἡ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν σου εἰκῶν, ζητήσης νὰ κόψῃς ἐκ τῶν φύλλων αὐτῆς· διότι, ἐὰν μία μόνη σταγὼν ἐκ τοῦ χυμοῦ αὐτῆς πέσῃ ἐπὶ τῆς χειρὸς σου, προξενεῖ ἀμέσως φλύκταιναν ὡς ἂν ἐγίνε-

το ἀπὸ ἀνθρακῆς πεπυρακτωμένον.

Οἱ Ἰνδοὶ βάπτουσιν ἐντὸς αὐτοῦ τὰς ἀκωχὰς τῶν ψελῶν των, καὶ καθιστάνουσιν αὐτὰ ἰοδόλα. Πολλοὶ δὲ λέγουσιν ὅτι καὶ ἡ σκιά αὐτῆς τῆς μανσεϊλλιέρης.

Μαρσεϊλλιέρη.

λιέρης εἶναι ἐπιβλαβὴς, καὶ ὅτι ὁ ἴσος αὐτῆς μεταδίδεται καὶ εἰς αὐτὴν τὴν βροχὴν τὴν ἐγγίζουσιν τὰ φύλλα της.

—ο—

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

—ο—

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ Ἑλληνικῇ, συνταχθεῖσα μὲν Ἀγγλιστὶ ὑπὸ τοῦ σεβασμίου Ρ. Β. Παύλου, μεταφρασθεῖσα δὲ ὑπὸ Σπυρίδωνος Ἀντωνιάδου. Ἐν Ἀθήναις παρὰ τοῖς τυπογράφοις καὶ ἐκδόταις Κ. Ἀντωνιάδου καὶ Ε. Βλαστῆ. Ἀλλαχοῦ παρὰ τοῖς ἀπανταχοῦ βιβλιοπώλαις. Τιμᾶται Δρ. 5.

Βιβλίον χρησιμώτατον εἰς τὴν σπουδάζουσαν νεολαίαν τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἀναπληροῦν ἑλλείψιν ἐπαίσθητὴν μέχρι τοῦδε. Ἡ Ἀρχαιολογία αὕτη εἶναι ἐπίτομος, λίαν περιεκτικὴ καὶ εὐμέθοδος εἰκῶν ὅλου τοῦ δημοσίου καὶ ἰδιωτικοῦ βίου τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, ἐρανισθεῖσα ἀπὸ τὰ ἀξιολογώτερα τῶν νεωτέρων συγγράμματα, καὶ συγκεφαλαιώσα τὰς τελευταίας τῆς ἐπιστῆμης ἀνακαλύψεις. Ἐν αὐτῇ διδάσκειται τίς, ἐμπεριστατωμένως κατὰ τὰς ἐρεῦνας τοῦ

Ἡρόνου, τοῦ Βοκίου, τοῦ Μυλλέρου, τοῦ Κλίντονος, τοῦ Παττέρου, τοῦ Βαξμούθ, καὶ τῶν λοιπῶν περιφημοτέρων ἀρχαιολόγων, τὰ πολιτεύματα τῶν Ἀθηναίων καὶ τῆς Σπάρτης, τὰς στρατιωτικὰς, ναυτικὰς, θρησκευτικὰς καὶ δικαστικὰς αὐτῶν διατάξεις, τὴν ἰομοθεσίαν τῶν Ἑλλήνων, τὰ ἔθιμα, τὴν ἐνδυμασίαν, τὸν ὅπλισμόν, τὸν τρόπον τοῦ ζῆν, τὴν καλλιτεχνίαν αὐτῶν, ὅτι ἐν γένει συμβάλλεται εἰς ἀκριβῆ γνῶσιν τῆς ἀρχαιότητος, ἥς ἡ σπουδὴ εἰς οὐδένα πεπαιδευμένον, καὶ μάλιστα εἰς οὐδένα Ἕλληνα δὲν εἶναι ἀδιάφορος. Ὁ Κ. Ἀντωνιάδης δὲ δὲν περιωρίσθη εἰς ἀπλὴν τοῦ χρησίου τοῦτου βιβλίου μετάφρασιν, ἀλλὰ καὶ σχολία πολλὰ καὶ καλὰ ὑπεσημείωσε, καὶ τινὰ κεφάλαια προσέθηκεν ὡς ἐπίμετρον ἀξιολόγον, οἷον τὸ περὶ παιδιῶν τῶν ἀρχαίων κατὰ τὸν Πολυδεύκην, τὸν Ἀμερικανὸν Σμίθ, καὶ τὸν ἡμέτερον Παλαιουρίτην, καὶ τὸν πίνακα τῶν δικαστικῶν ὄρων. Ὁ Κ. Ἀντωνιάδης μετέφρασε τὸ βιβλίον τοῦτο ὅταν ἦτον μεμακρυμένος τῆς ὑπηρεσίας, δείξας ὅτι ἡ παιδεία καὶ ἡ ἀληθὴς ἀξία ἡξεῦρει νὰ γίνηται χρήσιμος καὶ ὅταν παραγνωρίζεται.

—ο—

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ. Ἄν καὶ ἐφημερίδα ἀναγγέλλομεν, κατατάσσομεν αὐτὴν μεταξὺ τῶν χρησίων συγγραμμάτων, διότι τὸ κυριώτερον μέρος αὐτῆς εἶναι ἰδίως ἀφιερωμένον εἰς ἐπιστημονικὰς πραγματείας, καθ' ὅσον μέχρι τοῦδε ἴδομεν, καλῶς ἐρανιστομένης. Αἱ ἀρχαιολογικαί, φέρ' εἰπεῖν, αἵτινες πλεονάζουσι, μεταφράζονται ἐκ τοῦ ἀξιολόγου ἀρχαιολογικοῦ λεξικοῦ τοῦ Σμηθίου. Εἰς τὴν ἐφημερίδα ταύτην, ὡς χωρεῖ μέχρι τοῦδε, ἡ μαθητευομένη νεολαία, εὐρίσκει ταμεῖον γνῶσεων ὠφελίμων.

—ο—

ΟΙ ΣΩΖΟΜΕΝΟΙ ΛΟΓΟΙ, μετὰ προλεγομένων περὶ ΣΥΝΘΕΣΕΩΣ, ὑπὸ Χ. ΠΑΜΠΟΥΚΗ, γυμνασιάρχου Ναυπλίας. 1852. Σελ. 267. Πωλοῦνται δραχ. 6.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΥΣΚΡΑΤΕΙΟΥ ΜΝΗΜΕΙΟΥ, Πρόγραμμα τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐκπαιδευτηρίου, ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ, καὶ ἐπιμελητοῦ τοῦ Ἐκπαιδευτηρίου Γ. Ι. ΠΑΠΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ, 1852.

ΠΕΡΙ ΟΜΗΡΟΥ, πραγματεία, ὑπὸ Κωνστ. Ἱερομ. ΣΤΡΑΤΟΥΛΗ, Λευκαδίου, διευθυντοῦ τοῦ ἐν Ζακύνθῳ Λυκείου, 1852.

ΕΚΘΕΣΙΣ περὶ τοῦ Ἑλλ. παιδαγωγικοῦ Ἐρμουπόλεως, ὑπὸ Ι. ΒΑΛΕΤΤΑ, διευθυντοῦ τοῦ παιδαγωγικοῦ, 1852.

Αὐτοῦμεθα ὅτι τὸ πρῶτον τῶν ἀνὰ ἀγγελλομένων πονημάτων δὲν ἦλθεν ἐγκαίρως εἰς γνῶσιν ἡμῶν, καὶ ὅτι ὁ Αἰὼν καὶ ἡ Ἀθῆνα τὸσαῦτα εἶπον περὶ αὐτοῦ, ὥστε οὐδὲν ἡμῖν λείπεται νὰ προσθέσωμεν, ὅπως ἀπιδώσωμεν αὐτῷ τὴν καθήκουσαν δικαιοσύνην. Περιεοριζόμεθα δὲ λέγοντες ὅτι ὁ συγγραφεὺς, πολλὴν ἐπιδεικνύει μάθησιν καὶ ἀνάγνωσιν, ἀξιολογὰ δίδει μα-

θήματα καλλιτεχνίας περί την συγγραφὴν, καὶ κυροῦν αὐτὰ διὰ τῶν παραδειγμάτων τῶν ἰδίων αὐτοῦ δημιουργοῦ, ὧν αἱ πλείους, ὡς ἰσχυρίζεται, καὶ ἀποδεικνύει δι' ἀξιοπιστῶν ὑπογραφῶν, εἰσὶν αὐτοσχέδιοι.

Τὸ δευτέρον εἶναι σοφὴ καὶ εὐραδὴς περιγραφή ἐνός τῶν ὠριωτέρων λειψάνων τῆς ἀρχαιότητος, ὅσα ὁ χρόνος καὶ ἡ ἀκηδία δὲν κατέστρεψαν ἀκόμῃ ἐν Ἀθήναις. Ὁ σοφὸς συγγραφεὺς του, οὐ μόνον τὸν ἀρχιτεκτονικὸν καὶ γλυπτικὸν αὐτοῦ ρυθμὸν περιγράφει, ἀλλὰ καὶ τὰ περὶ τοῦ μύθου ἐν παριστάῃ ἡ ὥραία αὐτοῦ ζωοφόρος ἐξικινιάζει, καὶ περὶ τῆς ἑλληνικῆς καλλιτεχνίας ἐν γένει πραγματεύεται, καὶ ἐξηγεῖ, κατὰ τὰς δοκιμωτάτας πηγὰς, τὰς σχέσεις τῆς Χρομῆας, ἐξ ὧν ἐπήγαγε τὸ μνημεῖον τοῦτο. Ἡ μονογραφία αὕτη συνοδευμένη καὶ ὑπὸ τριῶν λιθογραφικῶν πινάκων, εἶναι ἀξιόλογος σελὶς τῆς ἀρχαιολογίας, καὶ νέα ἀπόδειξις τῆς ἡδὴ καὶ ἀλλοχόθεν γνωστῆς ἀρχαιολογικῆς πολυμαθείας τοῦ συγγραφέως τῆς.

Τὸ τρίτον εἶναι πραγματεία περὶ τοῦ ἐν καὶ πότε ὑπῆρξεν ὁ Ὀμηρος, ὁποῖα ἡ περὶ τοῦ ζητήματος τοῦτου δόξα τῶν ἀρχαίων καὶ νεωτέρων, ποῖα ἡ τύχη τῶν ἐπῶν αὐτοῦ, καὶ τίνες αἱ ἐπ' αὐτῶν ἐργασίαι, καὶ ἂν αἱ ῥαψωδίαί του συνεγράφησαν ἢ ἐκ στήθους ἀπεμνημονεύοντο. Ὁ συγγραφεὺς ὑπὲρ τῆς ὑπάρξεως τοῦ Ὀμήρου, ὡς ποιητοῦ τῆς Ἰλιάδος καὶ Ὀδυσσεΐας, κηρυττόμενος, παραθέτει πολλὰς τῶν ἀρχαίων μάλιστα περικυπὰς πρὸς κύρωσιν τῶν λόγων του, καὶ ἐπιφέρει τῶν μεταγενεστέρων τὰ ὑπὲρ καὶ κατὰ συγγράμματα καὶ συστήματα, παραλείπων ὅμως κατὰ δυστυχίαν τὸ νεώτατον καὶ ἀξιολογώτατον πάντων, τὸ τὰ λοιπὰ ἀνακεφαλαιοῦν, καὶ τὰς ἰσχυροτάτας ἀποδείξεις ὑπὲρ τοῦ προκειμένου προτείνον θέματος, τὸν πρῶτον τόμον τῆς ἱστορίας τῆς Ἑλληνικῆς Φιλολογίας τοῦ Μισούρ. Ἡ εἰσαγωγή αὕτη εἰς Ὀμηρον, εἶναι ἐν τούτοις πάσης συστάσεως ἀξία.

Τὸ τέταρτον εἶναι περιγραφή τοῦ ἐν Σύρῳ Ἑλλ. παιδαγωγείου τοῦ Κ. Βαλέττα, ἐν ᾗ ὁ διευθυντὴς προοιμιάζει περὶ τῆς θέσεως τῆς ἰδιωτικῆς ἐκπαιδεύσεως, καὶ περὶ τῆς ἐιδικῆς τάσεως τοῦ παιδαγωγείου τούτου.

Τὰ τέσσαρα ταῦτα ποιήματα οὐδεμίαν ἔχουσι πρὸς ἀλλήλα ὡς ἐκ τῆς ὕλης σχέσιν· ὁ κοινὸς ὅμως δεσμὸς μεταξὺ αὐτῶν ὅστις μᾶς ἐπέσειν, τὰ περιλάβωμεν εἰς ἐν, εἶναι ὅτι συνετάχθησαν ὑπὸ διευθυντῶν ἑλληνικῶν ἐκπαιδευτικῶν καταστημάτων, καὶ εἰσὶ τὰ ἀριστα τῆς ἐπιδόσεως τῶν σχολείων τούτων τεκμήρια, διότι ἡ ἐκπαίδευσις, ὅπως ἐπιτυχάνη, ἀπαιτεῖ δύο τινα, ὀρθὸν ὀργανισμόν, καὶ σοφοὺς τοὺς προϊσταμένους αὐτῆς.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ λόγος περὶ ἐκπαιδεύσεως, δὲν κρίνομεν ἐκτὸς τοῦ προκειμένου νὰ ἀναφέρωμεν ἐν παρόδῳ περὶ τοῦ ἐν Ἀθήναις δημοτικοῦ σχολείου τῶν Κορασίων, τὸ ὁποῖον, μόλις πρὸ ἐνός ἔτους ἰδρυνθὲν, ἐπέφερε καρποὺς ἀξίους πολλοῦ λόγου ὑπὸ τὴν πεφωτισμένην διευθύνσιν τῆς Κυρίας Πολυτῆρας Κουσκούρη. Παρευρεθέντες εἰς τὰς τελευταίας ἐξετάσεις, ἐθαυμάσαμεν τῶν αὐτῶν καὶ τὸν ἐμφαντικὸν τρόπον μετ' οὗ ἀνεγνώσκον καὶ αἱ μικροτέρας ἡλικίας μαθήτριά, καὶ

τὴν ἐτοιμότητα, καὶ τὸ προσφὺς τῶν ἀποκρίσεων εἰς τὴν ἑλληνικὴν καὶ τὴν γεωγραφίαν, καὶ τὴν ἀριθμητικὴν, καὶ τὴν ἱερὰν ἱστορίαν, καὶ τὰ ἄλλα μαθήματα. Δὲν ἐθαυμάσαμεν δὲ μόνον ἡμεῖς, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι σοφοὶ ξένοι· γράψαντες αὐθορμήτως περὶ τοῦτου τὰς γνώμας των, ἐξ ὧν ἀναγέρομεν μίαν μόνην, τὴν ἐφεξῆς.

« Vidi con vera ammirazione questa scuola, il modo, la copia, e l'esito felice dell'insegnamento. Possa Iddio benedire questa istituzione di tanto vantaggio al popolo, e di gloria al governo.

29 Settembre (11 Ottobre) 1852.

A. D. FRANCESCO NARDI.

Professore e decano dell'università imperiale di Padova.»

Ἦτοι·

α Ἰδὼν μετ' ἀληθοῦς θαυμασμοῦ τὴν σχολὴν ταύτην, τὸν τρόπον, τὸν πλοῦτον, καὶ τὴν εὐτυχῆ ἔκδοσιν τῆς διδασκαλίας. Εἰθ' εὐλόγησιν ὁ Θεὸς τὸ κατὰστημα τοῦτο, πλείστην μὲν ὠφέλειαν εἰς τὸν λαόν, δόξαν δὲ εἰς τὴν κυβένησιν παρέχον!

Τὴν 29 Σεπτεμβρ. (11 Ὀκτωβρ.) 1852.

A. Δ. Φραγκίσκος Νάρδης.

Καθηγητὴς καὶ Πρύτανης τοῦ αὐτοκρατορικοῦ πανεπιστημίου τῆς Παιδούης.»

Ἀθ. Χριστοπούλου νέα συγγράμματα.

Ὡς μελωδία παρελθουσῶν ἡμερῶν, μελωδία προσφιλῆς εἰς τὰς ἀκοάς μας, ἀντηχεῖ παρ' ἡμῖν τοῦ Χριστοπούλου τὸ ὄνομα. Οὗτος ἦτον ἡ μελιδόχογος ἀηδὼν, ἥτις, ὡς μαντεύσασα τὴν ἡὺ διὰ τοῦ προφητικοῦ τῆς ἐμπνεύσεως δώρου, ἤρχισε ψάλλουσα τόσον ἡδέως ἐνῶ τὸ σκότος ἐπεκράτει εἰσέτι περὶ ἡμῶν. Καὶ τὸν ἡκούομεν τότε πλήρεις τρυφῆς καὶ ἀγαλλιέσεως! Ἀλλ' ἐκτοτε ἤχησε σάλπιγξ πολέμου· ἐκτοτε ἀλαλγμοὶ θριάμβων, ἀγωνιώντων κραυγαί, ἐκρηγνυμένων πόλεων ἐκφυροσκοπήσεις· ἐκτοτε τῆς μορφώσεως νέου κόσμου οἱ θόρυβοι, τῶν ἀσυναρτήτων στοιχείων ἡ σύγκρουσις, καὶ αἱ ἀσθμαίνουσαι φιλοδοξίαι, καὶ οἱ μύριοι δύσχητοι κρωγμοί, κατεσέλασαν τὴν γλυκεῖαν ἐκείνην φωνήν, καὶ ἔρριψαν εἰς λήθην αὐτήν. Ἀλλ' ὁ σάκκας μέλος τι ἐκ τῶν καθαρῶν ἐκείνων καταβῆ εἰς τὰς καρδίας ἡμῶν ἐν μέσῳ τῆς πέριξ ἡμῶν παντοίας κακοφωνίας, αἱ καρδίαι σκιρτῶσι, καὶ ἀναπνεύουσι μετὰ χαρᾶς τὴν μακρόθεν πνέουσαν ἐκείνην τῆς ἀγνῆς ποιήσεως αὔραν· διὰ τοῦτο μᾶς ἦτον ἀδύνατον νὰ ἰδῶμεν

μετ' ἀδιαφορίας τὴν δημοσιευθεῖσαν τοῦ Κ. Κοριτζᾶ ἀγγελίαν, ὑποσχομένην ὁλόκληρον σύγγραμμα τοῦ σοφοῦ καὶ μελιρρύτου ἡμῶν Ἀνακρέοντος, μεταβιβάζοντος εἰς ἱστορικὸν καὶ ἀρχαιολόγον, καὶ ἀναλαμβάνοντος, ἀφ' οὗ ἀπέδειξε τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος διαδεχθὲν ἀπὸ τῶν προπατόρων αὐτοῦ τὸ δῶρον τῆς γνησίας ποιήσεως, νὰ τὸ ἀποδείξῃ ὁμοίως διαδεχθὲν καὶ τὸ ὄνομα, καὶ τὴν προφορὰν καὶ τὴν γλῶσσαν ἐκείνων. Ὁμοίως μετὰ χαρᾶς περιμένομεν καὶ τὰς μεταφράσεις τοῦ ποιητοῦ ἡμῶν ἐκ τοῦ Ὀμήρου, τῆς Σαπφούς καὶ τῶν ἄλλων, οὐχὶ ὅτι συμμεριζόμεθα ἐντελῶς τὰς περὶ τῶν δεκαπεντασυλλαβῶν στίχων, καὶ ἐν γένει τὰς περὶ μέτρων θεωρίας του, ἀλλὰ διότι κέκτηται εἰς βαθμὴν ἀνώτατον ὅ,τι ἀναπληροῖ καὶ ὑπερτερεῖ πᾶσαν θεωρίαν, τὴν ὑπερτάτην τῆς στιχουργίας χάριν καὶ ἀκρίβειαν.

ΛΗΤΕΛΙΑ.

Ὁ Ἕλλην καὶ φιλέλλην Ἀθανάσιος Χριστόπουλος, ἀκούων πρὸ χρόνων πολλῶν μεθ' ὀλίπην τῆς ψυχῆς του πολλοὺς ξένους νὰ διασύρουν ἀσυστόλως καὶ νὰ λέγουν, ὅτι οἱ σημερινοὶ τῶν Ἑλλήνων ἀπόγονοι δὲν ἐφύλαξαν τὴν προφορὰν τῶν φωνηέντων καὶ διφθόγγων ἐπίσης καὶ πολλῶν συμφώνων τῆς ἀρχαίας γλώσσης· καὶ ὅτι ἡ ἀληθινὴ προφορὰ τῶν φωνηέντων εἶναι τάχα ἐκείνη, τὴν ὁποῖαν οἱ ἐρασιμίται προφέρουν· καὶ ὅτι πολλὰ σύμφωνα πάλιν τὰ προφέρουν γνησιώτερα καὶ κατὰ τοὺς παλαιούς Ἕλληνας οἱ Λαριῖνοι, αὐτοὺς καὶ ἄλλους τοιοῦτους παραλογισμοὺς μὴ ἀνεχόμενος· ν' ἀκούῃ ὁ ζηλωτὴς τῆς ἑλληνικῆς δόξης καὶ τῆς ἀμιμῆτου γλώσσης τῶν προγόνων του, ἐπεχειρήσῃ πρὸ ἐνός ἔτους τῆς τελευτῆς του ν' ἀπολογηθῇ εἰς τὴν ἀδικον αὐτὴν συκοφαντίαν κατὰ τῆς παλαιᾶς γλώσσης ὡς πρὸς τὴν προφορὰν, ὅχι βέβαια μ' ἐπιχειρήματα σοφιστικά, προσερχόμενα ἐνίοτε ἀπὸ ἀκαιρὸν ἐθνικῆν φιλοτιμίαν. ἀλλὰ μετὰ λόγους ἀναντιρρήτους, στριζομένους εἰς αὐτὴν τῶν πραγμάτων τὴν φύσιν, καὶ τὴν ὁμιλουμένην μὲν ἀπὸ τοὺς μεταγενεστέρους Ἕλληνας, ψεγομένην δὲ ἀλόγως ὡς βίβραρον, καὶ μεταξὺ τῶν λεγομένων κλασικῶν γλωσσῶν νὰ συγκριθεῖται μὴ δυναμένην κ. τ. λ. νὰ τὴν ἀποδείξῃ ὅτι καὶ αὕτη δυναμὴ, ἂν ὅχι τόσον ἐνεργεῖα, δὲν εἶναι καθόλου κατωτέρα κατὰ τὰ πλεονεκτήματα ἀπὸ τὴν παλαιάν, ὡς πηγάζουσα ἀπὸ τὴν ἰδίαν πηγὴν ὅθεν καὶ ἐκείνη, καὶ νὰ τὴν ἀποδείξῃ ἀπὸ τῶν κατηγορῶν τὴν γλῶσσαν ἀνωτέραν, εὐστροφωτέραν καὶ ἐπιτηδειοτέραν εἰς ἀνάπτυξιν παντὸς εἶδους ἰδέας, ὡς φαίνεται τρανώτατα ἀπὸ ὅσα ὀλίγα ἔγραψεν ὁ ἴδιος.

Τὸ τελευταῖον λοιπὸν τοῦτο πόνημα τοῦ μακαρίτου Χριστοπούλου ἐπιγραφόμενον Ἑλληνικά ἀρχαῖα οἰκονομικά περιλαμβάνει· α. Ἑλλήνων ὄνομα καὶ γένος· β. Ἑλλήνων γράμματα καὶ πῶς ἐσχηματίσθησαν· γ. Ἀνασκευὴν τῶν ἀδομένων ὅτι οἱ τωρινοὶ Ἕλληνες δὲν προφέρουσι ὡς οἱ παλαιοὶ τῶν πρόγονοι,

καὶ ἀπόδειξιν ἀναντιρρήτων ὅτι τοῦτοι μ' ἐκείνους συμφωνοῦν κατὰ πάντα ὡς πρὸς τὴν προφορὰν· δ. γλῶτταν Ἑλλήνων παλαιάν καὶ νέαν, καὶ ὅτι ἡ γλῶσσα κατὰ φύσιν δὲν μὲν' ἡ αὐτὴ, ἀλλὰ μετὰ τὸν καιρὸν ἀνεπαίσθητως ἀλλάζει· ε. τὸ πόθεν ἡ κοινὴ τῆς τωρινῆς Ἑλλάδος γλῶσσα κατάγεται καὶ κατὰ ποῖον λόγον ἔλαβε τὸ παρὸν τῆς σχήμα, καὶ πόσα εἶδη παραλλαγῶν τὴν ἐχρεώσθησαν διὰ νὰ ἐνδύθῃ μετὰ τὸ παρὸν κομψὸν τῆς ἐνδυμᾶς· ζ. ἂν κατὰ πρόθεσιν τάγματος ἀνθρώπων σπουδαίων, δύναται γλῶσσα νὰ μορφωθῇ καὶ ὡς τοιαύτη νὰ διαμένῃ· καὶ ἂν αἱ γλῶσαι ἀπαθέστερα καὶ σπουδαιότερα θεωροῦμεν εἶναι· φύσει ὠρεῖαι καὶ καλαί· ἡ. δεῖξιν πραγματικὴν ὅτι ἡ κοινὴ τῶν τωρινῶν Ἑλλήνων γλῶσσα δὲν βαρβαρίζει κατὰ τοὺς ἐρασιμίτας ἢ καὶ κατ' ἄλλους, ἀλλὰ μάλιστα ἑλληνίζει ἀπτικίζουσα, δωρίζουσα, αἰολίζουσα, ἰωνίζουσα. Τέλος περὶ θρησκείας καὶ μυσηρίων τῶν παλαιῶν Ἑλλήνων κ. τ. λ.

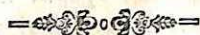
Ἐπειδὴ δὲ εἰς τὴν νεότητά καὶ ἀμαύρουσάν του ἡλικίαν πολλάκις ἐδοκίμασε νὰ μεταφράσῃ τὸν πατέρα τῆς ποιήσεως Ὀμηρον εἰς στίχους ὁμοιοκαταληκτοὺς, ὁμοίους μετ' ἐκείνους τῶν ἰδίων πονημάτων του, καὶ μ' ὅλην τὴν ἐξοχὴν δύναμιν καὶ δικέσιν πρὸς τὴν ποίησιν δὲν ἠμύρασε νὰ ἐπιτύχῃ κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν του, δηλαδὴ νὰ μὴ φανῇ ὅτι τὸ ἔργον εἶναι μεταφράσις. ἀλλ' ἰδίᾳ αὐτόχρημα πρωτότυπος, μετέφρασεν ὀλίγον πρὶν τῆς θανάτου τοῦ α τῆς Ἰλιάδος στοιχεῖον εἰς στίχους δεκαπεντασυλλαβούς, καὶ ἀνομοιοκαταληκτοὺς, θέλων νὰ δεῖξῃ πραγματικώτερον εἰς τοὺς ἀρχαιωτέρους νέους, ὡς φαίνεται εἰς τὸν σύντομον πρόλογον τῆς μεταφράσεως, ὅτι τὸ εἶδος τῶν στίχων τούτων εἶναι ἀρχαιοτάτη τῶν προγόνων τους συνήθεια, καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον νὰ τοὺς δώτῃ νύξιν καὶ ἀφορμὴν νὰ γυμνασθῶσι αὐτοὶ τελειότερα, ὡς νεώτεροι, καὶ δυνάμενοι ν' ἀντέχωσιν εἰς τοὺς πόνοους περισσώτερον.

Τοῦτο λοιπὸν τὸ στοιχεῖον τῆς α. ῥαψωδίας τοῦ Ὀμήρου μεταφρασμένον καὶ συνοδευμένον μετὰ τὰς ἀναγκαίας σημειώσεις πρὸς καλλιτέραν σαφήνειαν τοῦ κειμένου, καὶ τὸ προηγούμενον σπάνιον τοῦ πόνημα πρὸ πολλοῦ ἐπιθυμῶν νὰ μὴ συνταφῶσιν εἰς τὴν ψυχρὸν τάφον μετὰ τὸν συγγραφέα διὰ πάντα, καὶ οἱ ὁμογενεῖς του νὰ στερηθῶσι τὰ τελευταῖα αὐτὰ τοῦ νοῦς τοῦ σπουδαιότατα γεννήματα, ἔβαλα κατὰ νοῦν νὰ τὰ ἐκδώσω. Στερούμενος ὅμως χρηματικῶν μέσων, ἄρρηστα ἔως τῶρα. Εὐρὼν δὲ πρὸ ὀλίγου ἀγαθὸν καὶ φιλόκαλον ἄνδρα ὁμογενῆ καὶ πρόθυμον νὰ καταβάλλῃ τοῦ τύπου τὰ ἀνγκαῖα ἐξοδα, εὐθύς καὶ δημοσιεύω τὸ ῥηθὲν χρήσιμον πόνημα μαζί μετὰ τὸν βίον τοῦ συγγραφέως. Ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ δὲν ἐχρημάτισαν ὁ μακαρίτης κοινὸς νοῦς καὶ παιδείας ἀνὴρ, δὲν ἠμύρασε νὰ μὴ προτάξω τὸν βίον του, καὶ τὰς περιπετείας του. Προστούτοις ἐπισυνάπτεται καὶ ἡ διὰ στίχων μεταφράσις καὶ ὀλίγων ἀποσπασμάτων τῆς Σαπφούς καὶ τοῦ Ἡροδότου, ὥστε ὅλα ὅμῳ σχηματίζουσι τόμον ὀγδόον μεγέθους περιλαμβάνοντα περίπου ἑκοσι καὶ πέντε τοῦ τύπου κόλλας. Πρὸς ἀπάντησιν δὲ τῶν τυπικῶν ἐξόδων προσδιορίζεται ἡ τιμὴ διὰ

τοὺς σπουδαίους καὶ φιλοκάλους συνδρομητὰς τῆς
Πρωτεύουσας δραχμὰς πέντε ἀρ. 5.

Ἐν Ἀθήναις τὴν 12 Ὀβρίου 1852.

Ὁ Ἐκδότης
N. KOPITZAS.

ΕΛΕΓΕΙΟΝ.

(Κατὰ μίμησιν τοῦ R. Burns.)

I.

Ταπεινὸν ἄνθος τοῦ ἀγροῦ μὲ κυανόχρουν στέμμα,
Τίς πλάνη μὲ παρέσυρε τ' ἀπρόσεκτόν μου βλέμμα,
Κ' ἐπάτησα τὸν νέον σου κορμὸν μὲ βαρὺν πόδα,
Καὶ τὴν σεμνὴν σου καλλονὴν ἐμάραν' ἀκουσίως;
Οὕτω μαραίνει ἔξαφνα δριμύτην πρῶτας κρύος
Τῶν κήπων μας τὰ ῥόδα.

II.

Πρὶν καταστρέψω τὸν κορμὸν καὶ τὸ γλυκύ σου χρῶμα,
Ἡ χειρὶς ἐστήριξε τὸ γλαφυρόν της σῶμα,
Καὶ μόνῃ αὕτῃ ἐλαφρῶς σ' ἐπείξε τὰ φύλλα.
Μὲ μέθην ἤνοιγε χαρὰς τὸ νέον πτέρωμά της,
Καὶ ἐχαιρέτων τὴν αὐγὴν τὰ κελαδήματά της
Φαιδρὰ καὶ ἔρωτύλα.

III.

Ὡς τόσα ἄνθη τοῦ ἀγροῦ καὶ σὺ ἔλαβες θάλλος,
Τὸ ψυχρὸς περιέθλιψε τὸ τρυφερόν σου κάλλος.
Ἄλλ' εὐτυχῶς διέφυγες τὸν ῥοῦν τῆς καταγίδος
Καὶ ἀνυψούσῃ ἔξοχον ἐν μέσῳ τῶν ἀνθέων,
Κ' ἐστόλιζες κ' ἐφαίδρυνες, ὦ ἄνθος χάριν πνέον,
Τὸ στήθος τῆς πατρίδος!

IV.

Τὸν στέφανόν σου ἔθαψεν ἡ λάμψις τοῦ ἡλίου,
Πλήρη ψεκᾶδων τρεμουσιῶν ἐωθινοῦ δακρύου.
Ἐπέπρωτο νὰ συντριβῇς, ὦ ἄνθος τῶν βουνῶν μου,
Νὰ στερηθῇς τὸ φύλλωμα καὶ τὸ γλαυκόν σου χρῶμα,
Καὶ μετ' ὀλίγον τὸ μικρόν νὰ σὲ καλύψῃ χῶμα.
Ἐμπρὸς τῶν ὀφθαλμῶν μου!

V.

Φεῦ! οὕτω τῆς νεότητος τὸ νέον κρίνον πίπτει,
Κ' ἡ κόρ' ἡ ἀπροσπάτευστος εἰς δόλον ὑποκύπτει!
Οὕτω τοῦ νέου ποιητοῦ τὸ ἔαρ φυλλορρέει,
Τὰ ἄσπρατά του πνίγουσιν οἱ σπρόβιλοι τοῦ βίου,
Καὶ ἐν ἐσπέρας κελαδῶν τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου
Μαραίνεται κ' ἐκπνέει!

25. Φεβρουαρίου 1850.

X. A. Παρμενίδης.

ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΤΗΣ Ν. ΠΑΝΔΩΡΑΣ.

Τῷ Κ. Γ... εἰς Σ...

Ἐλάβομεν τοὺς στίχους τοὺς ὁποίους ἐπι-
θυμεῖτε νὰ δημοσιεύσωμεν διὰ τῆς Ν. Πανδώρας.
Εἰς ἀπάντησιν δὲ ἐπιτρέψατε πρὸς ἡμᾶς νὰ
σᾶς κοινοποιήσωμεν τὴν ἐπομένῃν ἐπιστολὴν
τοῦ ἐνδόξου Chateaubriand, ἀποκριθέντος πρὸς
τινα Alciator ἀποστείλαντα ἐπίσης πρὸς αὐτὸν
στίχους.

« Κύριε! ἀνέγνων μετὰ πλείστης εὐχαρι-
στήσεως τοὺς στίχους τοὺς ὁποίους εὐαρεστη-
θέντες μ' ἐστείλατε. Περιγράφετε ἀξιολόγως
τοὺς ποιητὰς. Ἄλλ' ἐπειδὴ ζητεῖτε μετὰ παρ-
ρησίας τὴν γνώμην μου, θέλω σᾶς εἰπεῖ αὐτὴν.
Ὅποιαδήποτε καὶ ἂν ᾖ ἡ ποιητικὴ μεγαλο-
φυΐα μεθ' ἧς ἐπροίκισεν ὑμᾶς ὁ οὐρανός, καὶ ἡ
περὶ τῆς ὁποίας κρίσις θέλει μόνον μορφωθῇ
σὺν τῷ χρόνῳ καὶ μετὰ τὴν ἐκδοσιν μεγάλου
ἀριθμοῦ στίχων, δὲν θέλω σᾶς συμβουλεύσει
ποτέ, ὡς καὶ εἰς οὐδὲν ἄλλον θέλω πώποτε
συμβουλεύσει, νὰ εἰσέλθῃτε εἰς τὸ φιλολογικὸν
στάδιον. Τὸ κατ' ἐμὲ, μακάριος ἂν οὐδὲ λέξιν
ἔγραφον ἐπὶ ζωῆς μου! Δὲν ἠσθάνθην πώποτε
τὴν καταφλέγουσαν ὑμᾶς δίψαν τῆς δόξης,
παρετήρησα ὅμως ὅτι, μεταξὺ ἐνὸς ἑκατομμυ-
ρίου ἀνθρώπων συγγραφόντων ἀνὰ πᾶσαν ἑκα-
τονταετηρίδα, μόλις δύο ἢ τριῶν ἐπιζῇ τὸ ὄ-
νομα. Θέλετε νὰ κερδήσετε τὸ λαγεῖον τῆς
φήμης; ρίψατε τὸν κύβον· προσέξατε ὅμως μὴ
ἀποτύχητε. Ἐχομεν παραδείγματα φρικώδη τῆς
δυστυχίας ἧτις ἐπηκολούθησεν ἐλπίδας μα-
ταιωθείσας.

Ἐπειδὴ μὲ ὠμιλήσατε, κύριε, περὶ φιλίας,
ἐνόμισα χρέος μου νὰ ἐκπληρώσω τὰς ὑποχρε-
ώσεις αὐτῆς. Καὶ δὲν θέλουσι μὲν ἐλαττώσει
τὸ θάρρος σας, θέλουσιν ὅμως ἴσως σᾶς ἐμπο-
δίσει τοῦ νὰ κατακρημνισθῇτε τυφλῶς εἰς τὴν
ποίησιν, πρὶν συμβουλευθῇτε ἐπὶ
μακρόν χρόνον τὸν νοῦν καὶ τὰς
δυναμείς σας.

Ἐν Παρισίοις, τὴν 20 Μαρτίου 1836.»

Παροράματα τοῦ Φυλλ. ΕΕ.

Σελ. 403 nisi est — nisi ut

» » Κ. Ζαμπελίου — τοῦ Κ. Ζαμπελίου

» 404 τὸ πρῶτον ὅπερ — τὸ πρῶτον τοιούτου
εἶδους ὅπερ